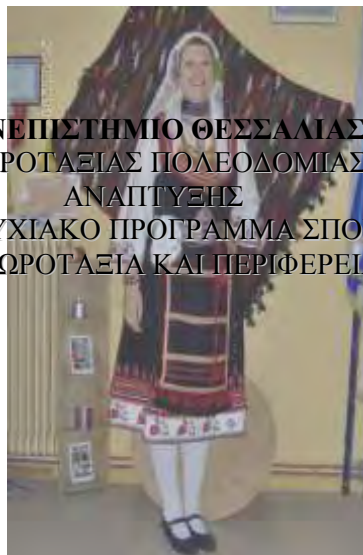


ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΙ: ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ



ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΣΜΩΝ:
ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ



ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΥΣΙΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΔΟΥΚΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ



Ιανουάριος 2009
ΒΟΛΟΣ



ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια περιοχή και της προσδίδουν ένα ιδιαίτερο γνώρισμα. Και είναι τα στοιχεία αυτά που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την συγκρότηση περιοχών και την δημιουργία χωροεδαφικής ενότητας. Οι φορείς του πολιτισμού που δραστηριοποιούνται σε κάθε περιοχή διατηρούν και αναβιώνουν την πολιτιστική κληρονομιά, μπορούν όμως να συντελέσουν στην προσπάθεια αξιοποίησης των πόρων της μέσω των πολιτιστικών διαδρομών. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι από την μεριά τους αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας περιοχής μπορούν να συμβάλλουν με την μεταξύ τους δικτύωση στην τοπική ανάπτυξη και να μετατρέψουν τους πολιτιστικούς πόρους που διαθέτει η περιοχή σε προϊόντα εμπορεύσιμα και πλουτοπαραγωγικά. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με την συμβολή των τοπικών δρώντων, των πολιτιστικών φορέων, των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Πολιτισμός, πολιτιστική κληρονομιά, πολιτιστικοί σύλλογοι, χωροεδαφική ενότητα, τοπική ανάπτυξη, πολιτιστικές διαδρομές, δίκτυα

ABSTRACT

Culture and culture heritage are facts which mark one area and give its one special characteristic. And also these facts are creating the opportunities for constitution areas and creation territoire. The vehicle of culture which activate in any area maintain and come to life again the culture heritage, they can help in an effort to making productive by means of course of culture. Culture unions on the other hand take full advantage of this area; they create the opportunities of local development between their networking and they help to change the culture resources which have one area in product negotiable and wealth-producing. This result can be succeeding with help of local vehicle, vehicle of culture, college and investigative institution.

KEY WORDS

Culture, culture heritage, culture unions, territoire, local development, course of culture, networks

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Συντομογραφίες.....	4
Ευχαριστίες.....	5
Εισαγωγή.....	6
Κεφάλαιο 1^ο	
1.1 Θεωρητικό Πλαίσιο.....	8
1.1.1 Εισαγωγή.....	8
1.1.2 Πολιτιστική Κληρονομιά.....	9
1.1.3 Η Συνεισφορά του Πολιτισμού στην Συγκρότηση Περιοχών.....	11
1.1.4 Χωροεδαφική Ενότητα ή Territoire και Χωροτοπική Ενότητα.....	12
1.1.5 Δίκτυα ως Μορφές Εταιρικότητας (Δικτυώσεις).....	15
1.1.5.1 Δίκτυα Επιχειρήσεων.....	19
1.2 Πολιτιστικές Διαδρομές.....	21
Κεφάλαιο 2^ο	
2.1 Κρατική Παρέμβαση στον Τομέα του Πολιτισμού.....	25
2.2 Πολιτικές Στήριξης των Φορέων του Πολιτισμού.....	28
Κεφάλαιο 3^ο	
3.1 Θεσμικό Πλαίσιο για τη ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των Πολιτιστικών Συλλόγων.....	39
3.2 Κατάσταση των Πολιτιστικών Συλλόγων στη Θεσσαλία.....	42
3.2.1 Εισαγωγή.....	42
3.2.2 Κατάσταση των Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Καρδίτσας.....	43
3.2.3 Κατάσταση των Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Τρικάλων.....	45
3.2.4 Κατάσταση των Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Λάρισας.....	51
3.2.5 Κατάσταση των Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Μαγνησίας.....	54
3.2.6 Συμπεράσματα.....	54
Κεφάλαιο 4^ο	
4.1 Ανάλυση Swot των Πολιτιστικών Συλλόγων της Θεσσαλίας.....	59
4.1.1 Εισαγωγή.....	59
4.1.2 Πλεονεκτήματα.....	62
4.1.3 Μειονεκτήματα.....	62
4.1.4 Ευκαιρίες.....	63
4.1.5 Απειλές.....	63
4.1.6 Κρίσιμα Ζητήματα.....	65

4.2 Αναπτυξιακό Όραμα.....	67
4.3 Σχέδιο Δράσης.....	69
Άξονας 1: Οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών φορέων.....	71
Μέτρο 1.....	71
Μέτρο 2.....	72
Άξονας 2: Ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και της πολιτιστικής κληρονομιάς.....	73
Μέτρο 1.....	74
Μέτρο 2.....	75
Μέτρο 3.....	76
4.4 Συμπεράσματα.....	79
Συμπεράσματα.....	82

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Βιβλιογραφία

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΠΟΠ	Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΣΣΑΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα
Ο.Π.Α.Α.Χ.	Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
ΑΝ.Ε.Ν.Τ Α.Ε.	Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομού Τρικάλων Α.Ε
ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε.	Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης Α.Ε
ΔΗΠΕΘΕ	Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο
S.W.O.T	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω θερμά τους ανθρώπους που με βοήθησαν και στάθηκαν δίπλα μου καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Πρώτα απ' όλους θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κο Δημήτρη Γούσιο για την βοήθεια και τις ανεκτίμητες συμβουλές του. Την κα Δήμητρα Γάκη για την πολύτιμη βοήθειά της και την αστείρευτη υπομονή της. Τον κο Πρόδρομο Μαρδάκη για το υλικό που μου παραχώρησε. Την κα Φωτεινή Λέκκα, προϊσταμένη του Ιστορικού-Λαογραφικού Μουσείου «Λ. & Ν. Σακελλαρίου»- Κέντρου Τεκμηρίωσης & Επικοινωνίας Δήμου Καρδίτσας, για το υλικό που μου παραχώρησε. Την κα Βάσω Κοζιού, γραμματέα της Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων του Ν. Καρδίτσας, για τις πληροφορίες που μου έδωσε σχετικά με την κατάσταση των πολιτιστικών συλλόγων στο Ν. Καρδίτσας. Τον κο Στέφανο Τσιάκα από το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης (ΚΕΝΑΚΑΠ) για το υλικό που μου παραχώρησε και τις πληροφορίες που μου έδωσε σχετικά με τα Δίκτυα των Πολιτιστικών Συλλόγων που υφίστανται στο Ν. Τρικάλων. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω την κα Σταυρούλα Καραγκούνη, την υπεύθυνη της βιβλιοθήκης του τμήματος για την βοήθειά της.

Πάνω απ' όλους όμως θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που είναι δίπλα μου και στηρίζει τις επιλογές μου. Γιατί χωρίς την δική τους συμπαράσταση και βοήθεια δεν θα είχα καταφέρει να ολοκληρώσω το ΠΜΣ αλλά και να διεκπεραιώσω την παρούσα εργασία. Στην οικογένεια μου λοιπόν αφιερώνω αυτή την εργασία με ευγνωμοσύνη και αγάπη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Πολιτισμός και η Πολιτιστική Κληρονομιά είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια περιοχή, της προσδίδουν ιδιαίτερο γνώρισμα και την καθιστούν μοναδική. Στην εργασία αυτή τέθηκε προς διερεύνηση το ζήτημα προσδιορισμού του ρόλου των κοινωνικών φορέων στην ανάδειξη του πολιτισμού ως παράμετρος της τοπικής ανάπτυξης μιας περιοχής καθώς και της συνεισφοράς ιδιαίτερα των πολιτιστικών φορέων στην ανάπτυξη μιας χωροεδαφικής ενότητας ως ένα νέο φαινόμενο. Μελετήθηκε, επιπλέον, ο τρόπος δραστηριοποίησης των πολιτιστικών φορέων τόσο σε επίπεδο περιοχής δράσης τους όσο και σε ευρύτερη περιοχή, οι ανάγκες τους σε υποστήριξη (τεχνική και συμβουλευτική).

Μελετώντας την ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία προσεγγίστηκαν οι έννοιες της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, της Συνεισφοράς του Πολιτισμού στην Συγκρότηση Περιοχών, της Χωροεδαφικής και Χωροτοπικής Ενότητας και των Πολιτιστικών Διαδρομών. Ερευνήθηκε το ζήτημα της ανάπτυξης μορφών συνεργασίας (εταιρικότητα, δικτύωση) των πολιτιστικών φορέων μιας περιοχής με στόχο την αρτιότερη αντιμετώπιση και σε δόκιμο γεωγραφικό μέγεθος των ζητημάτων του πολιτισμού.

Στο επόμενο κεφάλαιο εξετάστηκε η συμβολή της κρατικής παρέμβασης στον τομέα του πολιτισμού αλλά και οι υφιστάμενες πολιτικές (εθνικές και ευρωπαϊκές) που εφαρμόζονται για την στήριξη των πολιτιστικών φορέων. Μελετήθηκε το χρηματοδοτικό πλαίσιο και η επίδρασή του στο έργο και στις δραστηριότητες των πολιτιστικών φορέων.

Στο τρίτο κεφάλαιο επιλέγεται η Θεσσαλία ως περιοχή εφαρμογής και μελέτης της παραπάνω προσέγγισης και προβληματισμού. Αρχικά προσεγγίζεται το ζήτημα του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών συλλόγων. Έπειτα, αποτυπώνεται και μελετάται η κατάσταση των φορέων που δραστηριοποιούνται σε ζητήματα πολιτισμού στην Θεσσαλία. Διαπιστώνονται τα προβλήματα, οι ανάγκες και οι δυνατότητες των φορέων αυτών. Η ύπαρξη δευτεροβάθμιου οργάνου, όπως η Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων στο νομό Καρδίτσας και τρία Δίκτυα Πολιτιστικών Συλλόγων στο νομό Τρικάλων (Δίκτυο Πολιτιστικών Συλλόγων Ανατολικών Τρικάλων, Ορεινής Καλαμπάκας, Πύλης-Μεσοχώρας), καταδεικνύει την συνειδητοποίηση εκ μέρους των πρωτοβάθμιων φορέων πολιτισμού ότι σήμερα είναι απαραίτητη η εκπροσώπηση και η δράση των φορέων αυτών σε μεγαλύτερη κλίμακα από αυτή της Κοινότητας.

Στο τελευταίο κεφάλαιο προτείνεται ένα σχέδιο δράσης για την οργάνωση και λειτουργία των Πολιτιστικών Συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην Θεσσαλία, εξαιτίας τόσο της πληθώρας των πολιτιστικών πόρων όσο και των πολιτιστικών συλλόγων που διαθέτει η περιοχή. Ως εκ τούτου η ανάγκη για ολοκληρωμένη δράση από μέρους των Πολιτιστικών Συλλόγων κρίνεται αναγκαία εφόσον και οι ίδιοι οι σύλλογοι αισθάνονται την ανάγκη να συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη με την ανάπτυξη των μεταξύ τους συνεργασιών και κατ' επέκταση με τη μεταξύ τους δικτύωση, οριζόντια και κάθετη. Επιπροσθέτως, μέσα από το προτεινόμενο σχέδιο δράσης παρουσιάζονται παραδείγματα για ενεργοποίηση των φορέων γύρω από μια δράση, καθώς επίσης και η ανάγκη για ύπαρξη Περιφερειακού Παρατηρητηρίου ως μηχανισμού υποστήριξης και ενεργοποίησης των φορέων, το οποίο θα συντονίζει τις δραστηριότητες των φορέων που θα δραστηριοποιούνται σε μια Χωροεδαφική Ενότητα, ενημερώνοντας τους παράλληλα για τα ερεθίσματα του εξωτερικού περιβάλλοντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο**1.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ*****1.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ***

Κατά το παρελθόν ο Πολιτισμός του Ύπαιθρου χώρου χρησιμοποιούνταν και αξιοποιούνταν επιλεκτικά έχοντας ως άμεσο αποτέλεσμα τόσο την αναζήτηση της πολιτιστικής ταυτότητας ενός έθνους όσο και τη σύσταση μουσείων αλλά και τη δημιουργία τουριστικών αγορών, αποκτώντας δηλαδή μ' αυτό τον τρόπο και καταναλωτική διάσταση. Μέχρι πρόσφατα, ο Πολιτισμός της Υπαίθρου έχοντας υλική, πνευματική αλλά ακόμη και λειτουργική διάσταση, όντας δηλαδή αγαθό του ύπαιθρου χώρου αλλά και χαρακτηριστικό της ταυτότητας ενός τόπου, δεν αξιοποιήθηκε στην γη που τον δημιούργησε. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο σταμάτησε να παράγεται, να αναπαράγεται και να συμβάλλει στην πολιτιστική πρόοδο του ύπαιθρου χώρου.

Σήμερα, η αξία του Πολιτισμού που γεννήθηκε στον Ύπαιθρο χώρο και το ενδιαφέρον του γι' αυτόν μεγαλώνουν. Τους λόγους αυτής της μεταστροφής θα μπορούσαμε να τους κατανοήσουμε αν εξετάσουμε *τη χωρική διάσταση, τη διάσταση της ταυτότητας και της διακριτότητας των προϊόντων και τέλος τη διάσταση της εμπορευσιμότητας των πολιτιστικών αγαθών*. Εξετάζοντας την χωρική διάσταση παρατηρούμε ότι η πολιτιστική ταυτότητα ενός τόπου είναι ένα από τα βασικά συστατικά που θα βοηθήσουν τόσο στη δημιουργία όσο και στη συνοχή των εδαφικών περιοχών. Η εδαφική και κατ' επέκταση η πολιτιστική συνοχή θα ευνοήσει τις συνεργασίες μεταξύ των φορέων και των δρώντων, οι οποίοι αξιοποιώντας τους τοπικούς πόρους θα συμβάλλουν καταλυτικά στην ανάπτυξη του τόπου και στην ενδυνάμωση του ενόψει της παγκοσμιοποίησης.

Από την άλλη, η πολιτιστική κληρονομιά δίνει ταυτότητα στα τοπικά προϊόντα αλλά και ποιοτικά χαρακτηριστικά. Στην σημερινή εποχή λοιπόν και σε χώρες όπως η Ελλάδα, ένα προϊόν μπορεί να γίνει ανταγωνιστικότερο όχι μόνο με τη μείωση του κόστους παραγωγής του αλλά με βάση την ποιότητα και ακόμη περισσότερο με τη διακριτότητα. Η διακριτότητα των προϊόντων αποτελεί το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του προϊόντος που θα περικλείει την τεχνική της κατασκευής του αλλά και στοιχεία από την πολιτιστική ταυτότητα του τόπου που παράγεται. Παράλληλα, τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς δίνουν τη δυνατότητα στους κατοίκους των περιοχών που τα διαθέτουν να στραφούν και σε εναλλακτικούς τρόπους αξιοποίησής τους. Οι πολιτιστικές διαδρομές και οι οικονομικοί πόλοι πολιτιστικής κληρονομιάς

αποτελούν την οργανωμένη έκφραση αυτής της ζήτησης και της προσφοράς που αναπτύσσεται μεταξύ ενός τόπου και της αγοράς. Επομένως, οι νέοι πόροι που γεννιούνται είναι πιο εμπορεύσιμοι και πλουτοπαραγωγικοί εφόσον ακολουθούν τις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου που θέλει να έρθει πιο κοντά στην ύπαιθρο αλλά και στον τόπο καταγωγής του μέσω του πολιτισμού.

Χρησιμοποιώντας την ευρεία έννοια του όρου πολιτισμός επισημαίνεται το σύνολο των διαφοροποιών στοιχείων, πνευματικών, υλικών, διανοητικών αλλά και συναισθηματικών που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία ή μια κοινωνική ομάδα. Αυτό περιλαμβάνει εκτός από τα γράμματα και τις τέχνες, τον τρόπο ζωής των κατοίκων μιας περιοχής, τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου, το σύστημα αξιών της τοπικής κοινωνίας, τις παραδόσεις του τόπου και τα δόγματα των κατοίκων. Επίσης, στα πλαίσια του πολιτισμού περιλαμβάνεται η πολιτιστική κληρονομιά, οι τέχνες, η λογοτεχνία αλλά και τα κινήματα σκέψης που παρουσιάστηκαν κατά καιρούς στην ανθρώπινη ιστορία και τα οποία δέχονταν επιδράσεις από τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις.

Η πολιτιστική ταυτότητα μιας κοινωνίας διαμορφώνεται αλλά και επηρεάζεται από ποικίλες συνιστώσες, όπως για παράδειγμα το κράτος και τη λειτουργία του, από τους φορείς της διοίκησης, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τους διανοούμενους, τους πνευματικούς ανθρώπους, τους κατοίκους της εκάστοτε περιοχής αλλά κυρίως από τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις μεταξύ τους αλληλοεπιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις.

1.1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Το 1972 η έννοια της κληρονομιάς απέκτησε από την UNESCO την πολιτιστική της διάσταση, δημιουργώντας το σήμα «παγκόσμια κληρονομιά». Όντας έννοια πολυδιάστατη, αποτελεί συλλογικό κοινό αγαθό μιας ανθρώπινης ομάδας το οποίο κληρονόμησε αλλά και πρόσθεσε στοιχεία της δική της ιστορίας στο πέρασμα από τον εκάστοτε τόπο, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις να κληροδοτείται από στις επόμενες γενεές. Η πολιτιστική κληρονομιά συνίσταται σε κάθε υλικό ή άυλο αντικείμενο ή σύνολο, που αναγνωρίζεται από μια κοινότητα εφόσον κουβαλάει τις ιστορικές μνήμες και τις αξίες της. Επομένως, κρίνεται πρωταρχική η ανάγκη για προστασία, διατήρηση, προσαρμογή, διάδοση και αξιοποίηση με το βέλτιστο δυνατό τρόπο από τους θεματοφύλακες της. Η πολιτιστική κληρονομιά θεωρείται πλουτοπαραγωγικός πόρος αν αξιοποιηθεί ανάλογα αλλά περιλαμβάνει και την έννοια

του τοπίου, τις παραδόσεις, τις συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων αλλά και της τοπικής κοινωνίας. Αποτελεί το κεντρικό σημείο των διαφόρων ταυτοτήτων, εθνικών, περιφερειακών και τοπικών, αλλά δίνει έμφαση και στην ιστορική πορεία των λαών.

Η πολιτιστική κληρονομιά θεωρείται το εφαλτήριο της βιώσιμης ανάπτυξης κάθε τόπου καθώς μαρτυρά την πρωτοτυπία των πολιτιστικών πόρων, τις ρίζες και τον ανθρώπινο πολιτισμό στην εδαφική του περιοχή. Επομένως, αποτελεί το κύριο στοιχείο για την ενδυνάμωση της τοπικής ταυτότητας. Η πολιτιστική κληρονομιά έχοντας υλική μορφή μπορεί να είναι κινητή ή ακίνητη, εφόσον έχοντας αυτή την υπόσταση περιγράφει τα μέσα που την χαρακτηρίζουν, τα πολιτιστικά μνημεία, τα λαογραφικά μουσεία, τα γεωργικά εργαλεία του παρελθόντος, τα μαγειρικά σκεύη, την ενδυμασία των κατοίκων αλλά και γενικά τα στοιχεία εκείνα που περιγράφουν όλες τις καθημερινές εκφάνσεις της ανθρώπινης ύπαρξης και δραστηριότητας. Ενώ η άυλη μορφή της πολιτιστικής κληρονομιάς συνοψίζεται στις πολιτισμικές εκδηλώσεις και στην αναβίωση των εθίμων που οργανώνονται και πραγματοποιούνται από μια ανθρώπινη κοινότητα και έχουν σαν στόχο την μετάδοση της παράδοσης από γενιά σε γενιά. Σε μειονοτικούς ή αυτόχθονες πληθυσμούς η άυλη μορφή της πολιτιστικής κληρονομιάς προστατεύει την πολιτιστική τους ταυτότητα και επαναφέρει τις μνήμες του ιστορικού παρελθόντος μέσα από την αναβίωση εθίμων. Διατηρώντας τη φλόγα της παράδοσης της τοπικής κοινωνίας ζωντανή και αναλλοίωτη στο πέρασμα των χρόνων.

Σε αντίθεση με την υλική κληρονομιά η άυλη είναι πιο ευάλωτη και χρειάζονται συντονισμένες προσπάθειες για την διατήρηση της. Κάθε άτομο είναι φορέας κληρονομιάς στην δική του περιοχή αλλά και κάθε περιοχή κουβαλάει τις δικές της πολιτιστικές πηγές αλλά και τους δικούς της πολιτιστικούς πόρους. Έτσι λοιπόν οι φυσικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί πόροι που διαθέτει κάθε περιοχή συμβάλουν στην διαμόρφωση των χωροεδαφικών ενοτήτων και στην ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας.

Παράλληλα, η πολιτιστική κληρονομιά ενδυναμώνει τις ρίζες ενός λαού καθώς δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ιστορία του και στις ιστορικές του καταβολές, από την άλλη όμως δίνει υπόσταση και στην περιοχή όπου κατοικεί η ανθρώπινη ύπαρξη καθώς ενθαρρύνει τις μεταξύ τους σχέσεις. Σ' αυτή βέβαια την προσπάθεια συμμετέχουν και οι θεματοφύλακες του πολιτισμού όπως είναι οι πολιτιστικοί

σύλλογοι, τα μουσεία καθώς και οι εμπνευστές και διαχειριστές των σχεδίων που έχουν σαν στόχο την τοπική ανάπτυξη.

1.1.3 Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ο πολιτισμός και ο χώρος είναι δυο έννοιες που αλληλοσυμπληρώνονται, καθώς ο χώρος είναι το υπόβαθρο πάνω στο οποίο δραστηριοποιείται ο άνθρωπος ενώ ο πολιτισμός είναι η κληρονομιά κάθε τόπου και το στοιχείο που τον χαρακτηρίζει. Στον 21^ο αιώνα, ο πολιτισμός έχοντας στενή χωρική αναφορά δίνει χώρο και σε άλλα γεγονότα που έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα και περικλείουν χαρακτηριστικά τόσο του τόπου όσο και της ιστορίας του. Αγαθά και συμβάντα με έντονη την ταυτότητα του πολιτισμού, τα οποία περικλείοντας την μοναδικότητα του τόπου παραγωγής τους θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης» (ΠΟΠ), επειδή παράγονται και αναβιώνονται σε συγκεκριμένο τόπο, είναι μοναδικά γιατί περικλείουν και την τεχνογνωσία και την ιστορική παράδοση του τόπου που ανήκουν. Έτσι λοιπόν αυτά τα προϊόντα έχοντας την απαραίτητη προβολή και κατά συνέπεια και τη ζήτηση κινούνται σε παγκόσμια πλαίσια. Αυτά τα αγαθά ενισχύουν την τοπική ταυτότητα ενώ παράλληλα ενδυναμώνουν την ελκτικότητα των εδαφικών περιοχών που δημιουργούνται. Γιατί ο πολιτισμός δεν περιορίζεται στα χωρικά όρια ενός κράτους ή μιας περιφέρειας έχει παγκόσμια εμβέλεια εξαιτίας της ροής των ανθρώπων.

Επίσης, για να δημιουργηθεί η ταυτότητα μιας εδαφικής περιοχής, ακόμη και αν αυτή δεν έχει ενιαία μορφή αλλά έχει δημιουργηθεί από διάσπαρτες περιοχές που έχουν συνενωθεί γύρω από μια δράση ή γύρω από ένα αγαθό, πρέπει ο πολιτισμός να αντιμετωπιστεί ως πολιτιστική έκφραση αλλά και ως αγαθό.

Το 2003 αναδύθηκε μια νέα θεωρία για την περιφερειακή ανάπτυξη που σχετίζονταν με την πολιτιστική ταυτότητα. Η παγκοσμιοποίηση ώθησε τις διακρατικές συνεργασίες ως αποτέλεσμα των συνεχών ροών ανθρώπων, κεφαλαίων και αγαθών. Επίσης, η επανάσταση της επικοινωνίας με την ανάδυση της Κοινωνίας της Πληροφορίας ήταν ακόμη ένας παράγοντας που αποδυνάμωσε τις τοπικές κοινωνίες. Εξαιτίας, αυτών των γεγονότων οι τοπικές κοινωνίες είναι καλύτερα να περάσουν σε νέα φάση δράσης και να διαμορφώσουν εκ νέου τις εδαφικές τους περιοχές.

Η επανάσταση της επικοινωνίας αλλά και οι διακρατικές συνεργασίες δεν πρέπει να σταθούν εμπόδιο στο δρόμο τους. Η χρήση των νέων αυτών μέσων θα

κάνει τις δράσεις τους γνωστές σε παγκόσμια κλίμακα. Γιατί η διαφορετικότητα των τοπικών κοινωνιών δεν θα χαθεί στην άβυσσο της παγκοσμιοποίησης αλλά θα τους δώσει μια θέση στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Η ενίσχυση της ταυτότητας ενός τόπου δεν σχετίζεται μόνο με την τοποθέτηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στο χώρο αλλά παράλληλα βοηθάει στην ενδυνάμωση του παραγωγικού συστήματος της περιοχής, καθιστώντας το ικανό να εκμεταλλεύεται τις νέες συνθήκες, να καινοτομεί αλλά ταυτόχρονα να μαθαίνει και να προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα.

Επιπροσθέτως, ο πολιτισμός και οι πολιτιστικοί πόροι κάθε τοπικής κοινωνίας είναι τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν αλλά και που διατηρούν ισχυρούς τους δεσμούς μεταξύ των κατοίκων με κοινή καταγωγή. Από την άλλη όμως σχέσεις αναπτύσσονται και μεταξύ των τοπικών κοινωνιών που γειτνιάζουν χωρικά, σχέσεις οικονομικές, συνεργασίας αλλά και ανταλλαγής πολιτιστικών στοιχείων εξαιτίας των επιρροών που ασκούνται από τις μεταξύ τους σχέσεις. Επομένως, αρκετές φορές ο πολιτισμός είναι ένα από τα στοιχεία που βοηθούν στην διαμόρφωση των εδαφικών περιοχών, εφόσον αυτός εκδηλώνεται μέσα από τις εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας και με τους κατάλληλους χειρισμούς συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας. Αναπόφευκτα, βοηθάει την τοπική κοινωνία να προβάλλει την μοναδικότητά της αλλά ταυτόχρονα να γίνει ανταγωνιστικότερη, ιδιαίτερα στην σημερινή εποχή που η ανάγκη για κάτι τέτοιο παρουσιάζεται εντονότερη. Εξάλλου σημαντική παράμετρος για την τοπική ανάπτυξη είναι η προσαρμογή της τοπικής κοινωνίας με τα στοιχεία του εξωγενούς περιβάλλοντος και τις παγκόσμιες εξελίξεις, καλλιεργώντας και διατηρώντας τα στοιχεία που την καθιστούν μοναδική, τα τοπικά χαρακτηριστικά.

1.1.4 ΧΩΡΟΕΔΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ή territoire ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΟΠΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Το αυξημένο ενδιαφέρον που παρουσιάζεται για κάποια τοπική ενότητα, επικεντρώνεται κυρίως γύρω από την έννοια της ανάπτυξης αλλά και της διαχείρισης του χώρου και των πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς, τόσο σε τοπική όσο και σε περιφερειακή κλίμακα. Μ' αυτό τον τρόπο διαπιστώνουμε ότι οι σχέσεις μεταξύ των φορέων του πολιτισμού και των τοπικών δρώντων, τόσο δηλαδή των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης όσο και των φορέων διαχείρισης των χώρων με αυξημένο αρχαιολογικό ενδιαφέρον, αδυνατούν να ισχυροποιηθούν εξαιτίας της αδυναμίας τους να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας για την επίτευξη του απώτερου στόχου, την τοπική ανάπτυξη. Τοπική ανάπτυξη που θα προέλθει μέσω της αξιοποίησης των

πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των αγαθών που παράγει κάθε τόπος, τα οποία τον κάνουν μοναδικό. Μέσω αυτών των γεγονότων έρχεται στην επιφάνεια η αδυναμία ενίσχυσης και στήριξης των συμμετοχικών διαδικασιών των τοπικών φορέων και των τοπικών κοινωνιών κατά τη διάρκεια της εκπόνησης τόσο των διαγνωστικών μελετών και του σχεδιασμού όσο και κατά την περίοδο εφαρμογής των αναπτυξιακών δράσεων.

Για αποδοτικότερα αποτελέσματα απαιτείται να γνωρίζουμε ό,τι διαδραματίζεται σε τοπική κλίμακα πριν προχωρήσουμε σε ανώτερα επίπεδα. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, όπου συχνά παρατηρείται το φαινόμενο να εργαζόμαστε στις ανώτερες κλίμακες χωρίς να γνωρίζουμε που και πως οργανώνονται οι πραγματικές υπαιθριακές ενότητες, οι οποίες δεν ταυτίζονται με τις επίσημες στοιχειώδης διοικητικές ενότητες. Αλλά διαμορφώνονται με βάση την καταγωγή των κατοίκων και τις μεταξύ τους σχέσεις. Εξάλλου μια τοπική κοινωνία γνωρίζει καλύτερα τις ανάγκες, τα προβλήματα της, τα ελαττώματα αλλά και τα δυνατά της σημεία. Επομένως, είναι σε θέση να κάνει στοχευμένες επιλογές και δίνει αποτελεσματικές λύσεις στα θέματα που την απασχολούν.

Η χρήση των όρων της *Χωροεδαφικής Ενότητας* ή *territoire* και της *Χωροτοπικής Ενότητας* αντανακλούν τις κοινωνικές και χωρικές καταστάσεις και δυναμικές σε τοπική κυρίως κλίμακα.

Η *Χωροεδαφική Ενότητα* αναφέρεται σε μια περιοχή που περιλαμβάνει μια ή και περισσότερες γεωγραφικές ενότητες, έχοντας η περιοχή αυτή προσδιορισμένα γεωμορφολογικά και ιστορικά όρια. Τα όρια της περιοχής δεν συνάδουν πάντοτε με τα όρια μιας διοικητικής ενότητας αλλά αρκετές φορές η χωροεδαφική ενότητα ξεπερνά ή τέμνει τα όρια της. Η διευρυμένη αυτή περιοχή, δηλαδή η χωροεδαφική ενότητα, διαθέτει συνοχή και παρουσιάζει ή τείνει να αποκτήσει εσωτερική διάρθρωση, έχοντας κεντρικό της πυρήνα ένα μικρό ή μεσαίο αστικό κέντρο. Η συνοχή της χωροεδαφικής ενότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ενέργειες του πληθυσμού που βρίσκεται στην περιοχή και έχει ως στόχο την προώθηση των συμφερόντων της κοινότητας, διατηρώντας ως κεντρική βάση ένα ομοιογενές σύστημα αξιών το οποίο εκφράζεται με όρους τόσο εκσυγχρονισμού όσο και προόδου.

Στο εσωτερικό αυτής της περιοχής δραστηριοποιείται ένας αξιόλογος αριθμός θεσμικών φορέων, φορέων διαχείρισης των πολιτιστικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Φορείς δηλαδή που διαχειρίζονται χώρους με αυξημένο αρχαιολογικό

ενδιαφέρον όπως είναι οι εφορείες αρχαιοτήτων αλλά και οι οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης που συνδράμουν ή οφείλουν να συνδράμουν στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων μέσω των ενεργειών που γίνονται από τους κατά τόπους πολιτιστικούς συλλόγους αλλά και οργανισμούς. Έτσι λοιπόν με τον όρο «εδαφικό» εννοείται η έκταση μιας ενότητας με καθορισμένα σύνορα. Ενώ ο όρος «χώρος» υποδηλώνει την ύπαρξη δομών, εξοπλισμών, πόρων, δραστηριοτήτων, εκδηλώσεων, ροών αλλά και σχέσεων που βοηθούν στην γέννηση ενδογενών πρωτοβουλιών και σχέσεων που συνάδουν με την ανάπτυξη, αλλά και τη σύνδεση με το εξωγενές περιβάλλον.

Η πληθώρα των πολιτιστικών πόρων και των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς στα όρια μιας χωροεδαφικής ενότητας προσδίδουν στην περιοχή ιδιαίτερο ενδιαφέρον εφόσον είναι τα στοιχεία που την χαρακτηρίζουν, είτε αυτά είναι τοξωτά γεφύρια, βρύσες, εκκλησίες, τοπία είτε αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά μνημεία. Επίσης, τα στοιχεία που συναντά κανείς στα όρια της χωροεδαφικής ενότητας έχουν να κάνουν με τις δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων, με τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούν για την αναβίωση των κατά τόπους εθίμων αλλά και με τις ενέργειες που κάνουν για να ενισχύσουν την ταυτότητα ενός τόπου. Η τοπική ταυτότητα που περικλείει τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις, την ιστορία του τόπου αλλά και τις ιστορικές μνήμες του παρελθόντος. Στοιχεία πρωτεύουσας σημασίας ιδιαίτερα όταν θέλουμε να τονίσουμε την διακρίσιμότητα των πολιτιστικών προϊόντων μιας περιοχής και να συνδέσουμε το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον.

Η σύνδεση επομένως των πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω των πολιτιστικών συλλόγων και η ορθή αξιοποίησή τους από τους πολιτιστικούς φορείς και τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης οδηγεί σε μια μορφή συνεργασίας που έχει σαν στόχο την δημιουργία «νέας» τοπικής ταυτότητας εμπλουτισμένη με στοιχεία και ερεθίσματα του παρόντος καθόλου αποκομμένη όμως από το παρελθόν. Παράλληλα, και σαν αποτέλεσμα των παραπάνω ενεργειών, το πολιτιστικό προϊόν ενός τόπου μετατρέπεται σε αγαθό πολύτιμο και πλουτοπαραγωγικό, αρκετές φορές εμπορεύσιμο και ανταγωνιστικό. Επομένως, συμβάλλει στην ανάπτυξη ενός τόπου που επιδιώκεται να επιτευχθεί με τη βέλτιστη αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων αλλά και την συνδρομή των πολιτιστικών και των τοπικών φορέων.

Από την άλλη όμως ο όρος *Χωροτοπική Ενότητα* χρησιμοποιείται για μια χωρική ενότητα με μη καθορισμένα σύνορα και μέγεθος, που αναπτύσσει

συνεργασίες και εντάσσεται σ' ένα μη χωροθετημένο δίκτυο σχέσεων. Το δίκτυο αυτό ευδοκιμεί μέσω συνεργασιών με άτυπη μορφή, έχοντας ως βάση τόσο την κοινή ταυτότητα όσο και τους ισχυρούς δεσμούς που δημιουργούνται μέσω του παρελθόντος και του μέλλοντος, μεταξύ κοινωνικών ομάδων και τοπικών κοινωνιών που ανήκουν σε διάσπαρτους τοπικούς χώρους. Έχοντας όμως κοινούς πολιτιστικούς και τοπικούς δεσμούς αρκετά ισχυρούς που τους επιτρέπουν να συνεργάζονται ανεξάρτητα από την εδαφική απόσταση που υπάρχει μεταξύ τους.

Έτσι λοιπόν το σύστημα τόσο των σχέσεων όσο και των μορφών συνεργασίας που λειτουργεί με μέλη, άτομα ή και τοπικές κοινωνίες που δεν προέρχονται από την ίδια περιοχή αλλά έχουν κοινή καταγωγή και πολιτιστική ταυτότητα χαρακτηρίζεται ως μη χωροθετημένο δίκτυο. Αυτή τη μορφή δικτύου αντιπροσωπεύουν οι πληθυσμιακές ομάδες των Βλάχων, των Σαρακατσάνων, των Μικρασιατών αλλά και κοινότητες διαφόρων μεταναστών στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό. Σ' αυτές τις περιπτώσεις η απόσταση αλλά και η γειννίαση στο εσωτερικό της *Χωροτοπικής Ενότητας* δεν ισχύουν. Αυτό που παίζει πρωτεύοντα ρόλο σ' αυτή την περίπτωση είναι σε πιο βαθμό οι παραγωγικοί μηχανισμοί και οι αρμόδιοι φορείς μπορούν να λειτουργήσουν αποτελεσματικά έτσι ώστε οι μορφές αυτών των δικτύων να ενδυναμώσουν την τοπική ταυτότητα και συνάδουν στην τοπική ανάπτυξη.

Αξιοποιώντας πάντοτε τα πολιτιστικά αγαθά και τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς είτε τα στοιχεία αυτά έχουν υλική είτε άυλη μορφή. Εφόσον, οι πολιτιστικοί πόροι και η πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου αποτελούν το εφαλτήριο για τις σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των κοινωνικών ομάδων που έχουν κοινή καταγωγή. Επομένως, οι σχέσεις αυτές μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής με την βέλτιστη διαχείριση των τοπικών πόρων και την ισχυροποίηση των μεταξύ τους δεσμών.

1.1.5 ΔΙΚΤΥΑ ΩΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΤΑΙΡΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΔΙΚΤΥΩΣΕΙΣ)

Οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο υπογραμμίζουν τους κοινούς στρατηγικούς τους στόχους και μας δίνουν την δυνατότητα να κατανοήσουμε τον τοπικό χαρακτήρα της ανάπτυξης.

Διαπιστώνοντας ότι οι σχέσεις της αγοράς δεν μας δίνουν την δυνατότητα να κατανοήσουμε τις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο, καταφεύγουμε στον εντοπισμό ενός πεδίου σχέσεων όπου δημιουργούνται δίκτυα αλληλεγγύης και συνεργασίας, έχοντας όμως

συνοχή και αλληλεξάρτηση. Στον ευρωπαϊκό νότο αυτές οι μορφές δικτύων είναι δύσκολο να εντοπιστούν εξαιτίας των άτυπων σχέσεων που αναπαρήγαγαν ή ακόμη και εξαιτίας των κανόνων που ακολουθούσαν, οι οποίοι είναι βασισμένοι περισσότερο στην συγγένεια μεταξύ των μελών του δικτύου και την γεωγραφική γειννίαση παρά την επαγγελματική αλληλεξάρτηση.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οι μικρές επιχειρήσεις που είχαν δημιουργηθεί σε τοπικό επίπεδο στηρίζονταν στην οικογενειακή αλληλεγγύη. Έτσι λοιπόν παρατηρείται το φαινόμενο της γεωγραφικής-εθνοτικής αλληλεγγύης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα στην Ελλάδα αποτελούν οι νησιώτες, οι βλάχοι, οι μικρασιάτες. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για πιο εκτεταμένα γεωγραφικά και επαγγελματικά δίκτυα που καλύπτουν κλάδους και τομείς της οικονομίας, όπως για παράδειγμα ο κλάδος της υφαντουργίας, της λαϊκής τέχνης και των μεταφορών. Η δύναμη και η αλληλεγγύη ενός τέτοιου δικτύου είναι βασισμένες σε στενές και αναπαραγόμενες σχέσεις μεταξύ των μελών του δικτύου που έχουν κοινή καταγωγή, αλλά χωρικά είναι διάσπαρτα και συνήθως βρίσκονται σε διαφορετικό γεωγραφικό διαμέρισμα. Όμως η δυναμική και η κινητικότητα των συγκεκριμένων δικτύων δεν τα περιορίζει χωρικά. Βέβαια ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι η δημιουργία των υφιστάμενων δικτύων στο εσωτερικό των κοινωνιών έχουν ως απώτερο στόχο την προώθηση και πώληση των προϊόντων που παράγουν οι τοπικές επιχειρήσεις. Επομένως, πολλές φορές οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις προσαρμόζονται στις ανάγκες των πελατών που απευθύνονται, αναφορικά με το δίκτυο στο οποίο ανήκουν.

Οι τοπικές επιχειρήσεις που έχουν την συγκεκριμένη μορφή, δηλαδή που αλληλοσυμπληρώνονται αλλά στηρίζουν την επιτυχία τους στις διαπροσωπικές και ιδιαίτερα στις οικογενειακές σχέσεις θεωρούνται η βάση για την επιτυχή ανάπτυξη μιας περιοχής. Η συμπληρωματικότητα αλλά και ο βαθμός συνεργασίας των τοπικών φορέων και δρώντων μας δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε την καινοτομική δυναμική του τοπικού χώρου και μιας περιοχής. Καθώς επίσης και την ικανότητα που έχει αυτή η μορφή των σχέσεων να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις των εξωτερικών αγορών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι συνεταιρισμοί γυναικών στην Ελλάδα αλλά και οι επιχειρήσεις που αναπτύχθηκαν

στην Ιταλία, στην περιοχή της Emiglia Romana¹. Οι κοινότητες της ευέλικτης εξειδίκευσης (industrial districts), είναι ιταλική ιδιομορφία. Η επιτυχία αυτής της ιδιομορφίας έγγυται στο γεγονός ότι οι μαζικές αγορές παρουσιάζουν κορεσμό και οι καταναλωτές στρέφονται σε εξειδικευμένα και διαφοροποιημένα προϊόντα, όπου το σύστημα της μαζικής παραγωγής δεν μπορεί να ανταποκριθεί. Χαρακτηριστικό της νέας μορφής εξειδίκευσης είναι η συγκέντρωση και εξειδίκευση μικρών επιχειρήσεων σε διαφορετικές φάσεις μιας συγκεκριμένης παραγωγής. Κοινωνική σύνθεση που περιέχει μεγάλο αριθμό εξειδικευμένων εργατών, υψηλή εξειδίκευση και ευελιξία, τεχνολογική επιτήδευση, υψηλή ικανότητα νεωτερισμού, εξειδικευμένο προσωπικό, υψηλές αμοιβές, πολύπλοκες μορφές συνεργασίας και αμοιβαιότητας στην αγορά και στον ανταγωνισμό.

Κύρια στοιχεία της δικτύωσης είναι η παραδοσιακή βιοτεχνία και η συνεργασία των επιχειρήσεων που εξειδικεύονται σε συγκεκριμένα προϊόντα χωρίς να εξαρτώνται από μεγάλες μονάδες. Η επιλογή της κατάλληλης τεχνολογίας, η μεγάλη βαρύτητα του σχεδιασμού και η γνώση της αγοράς εις βάθος, αποτελούν τα βασικά συστατικά της επιτυχίας. Η επιτυχία βέβαια αυτού του εγχειρήματος εξαρτάται από την χωρική γειτνίαση των επιχειρήσεων και από την οργάνωσή τους.

Μέσω των νέων μορφών δικτύωσης επωφελούνται και συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, όπως για παράδειγμα γυναίκες, νέοι, αγρότες, άτομα με ειδικές ανάγκες, τα οποία έχουν την δυνατότητα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας άμεσα χωρίς να παραμένουν στο περιθώριο και να καρπώνονται μόνο επιδόματα και άλλες παραδοσιακές μορφές κοινωνικής πολιτικής που έχουν έντονο φιλανθρωπικό χαρακτήρα.

Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας είναι φαινόμενο των τελευταίων δεκαετιών που πλημμυρίζει τον ευρωπαϊκό και τον ελλαδικό χώρο, με πρωτοστατούντες στην Ελλάδα τους συναιτερισμούς γυναικών και ακολουθούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις οικογενειακής εκμετάλλευσης οι οποίες εκμεταλλεύονται κάποιο τοπικό προϊόν, όπως για παράδειγμα λάδι, κρασί, γλυκά, δημητριακά, ζυμαρικά και γαλακτοκομικά προϊόντα. Στην ίδια κατηγορία, στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, ανήκουν τα εργαστήρια των ατόμων με ειδικές ικανότητες,

¹ Βλέπε άρθρο Asheim, T. B. (2000) "Industrial Districts: The Contributions of Marshall and Beyond", in Clark, L. G. Feldman, P. M. And Gertler, S. M. (eds.) The Oxford Handbook of Economic Geography, Oxford: pp. 413-431.

των τρόφιμων στις φυλακές αλλά και των ατόμων που βρίσκονται σε περίοδο απεξάρτησης από απαγορευμένες ουσίες. Οι καλές πρακτικές που υπάρχουν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δείξει ότι μέσω αυτών των πρωτοβουλιών μπόρεσαν να ενταχθούν στην κοινωνία οι παραγκωνισμένες πληθυσμιακές ομάδες από την μια, από την άλλη όμως συνεισέφεραν στην τοπική ανάπτυξη εφόσον αξιοποίησαν τα τοπικά προϊόντα και βελτιώσαν τη λειτουργία των επιχειρήσεων τους με την μεταξύ τους δικτύωση.

Από την πληθώρα των παραπάνω παραδειγμάτων καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι θα ήταν ιδιαίτερα αποδοτικό για τον ελλαδικό χώρο αν δημιουργούνταν μια νέα μορφή δικτύου που θα βοηθούσε στην ανάπτυξη μιας περιοχής έχοντας όμως αυτή τη φορά ως πρωτεργάτες τους πολιτιστικούς συλλόγους και τους πολιτιστικούς φορείς. Μια κίνηση ιδιαίτερα σημαντική για την τοπική κοινωνία εφόσον θα συντελούσε στην τοπική ανάπτυξη, μέσω της αξιοποίησης των τοπικών πόρων και των πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει σε αφθονία η ελληνική επικράτεια, θα ισχυροποιούσε τους δεσμούς μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων, θα έδινε πιθανόν λύση στα προβλήματα που τους ταλανίζουν και θα τους ισχυροποιούσε ενόψει της διεκδίκησης κονδυλίων. Βήματα προς αυτή την κατεύθυνση γίνονται από μέρος των πολιτιστικών συλλόγων και μάλιστα στο νομό Τρικάλων εδώ και μερικούς μήνες υφίστανται τρία δίκτυα πολιτιστικών συλλόγων. Πρωταρχικής σημασίας θα ήταν εκτός από τα δίκτυα των πολιτιστικών φορέων του νομού, η δημιουργία δικτύου μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων με τους Πολιτιστικούς Οργανισμούς των Δήμων.

Οι Πολιτιστικοί Οργανισμοί των Δήμων συστάθηκαν με την δημιουργία των Καποδιστριακών Δήμων για να καλύψουν ως οργανώσεις το ζήτημα του πολιτισμού. Ως φορέας ο Πολιτιστικός Οργανισμός όπου λειτουργεί είναι καθαρά συντονιστικός και δεν μπορεί να υποκαθιστήσει τους πολιτιστικούς φορείς σε επίπεδο Δημοτικών Διαμερισμάτων, διότι ο ρόλος του είναι συντονιστικός και διαχειριστικός. Η ύπαρξη του αποτελεί ευκαιρία για το αδιέξοδο των πολιτιστικών φορέων αναφορικά με την υποστήριξη τους. Η αναγνώριση των πολιτιστικών συλλόγων οδηγεί τους πολιτιστικούς φορείς στην επιλογή μιας βιώσιμης μορφής, την μεταξύ τους δικτύωση.

Αρκετές φορές η χωρική αλληλεγγύη και τα τοπικά δίκτυα μπορούν να προσδιοριστούν σε τοπικό επίπεδο αν δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό συγκεκριμένων ορίων αλλά και αν έχουν την ικανότητα να αντιμετωπίσουν τις

εξωτερικές δυσκολίες και να συνεργαστούν με εξωτερικούς φορείς όπως για παράδειγμα δημόσιες υπηρεσίες, χρηματοδοτικοί μηχανισμοί αλλά και σύλλογοι. Έτσι θα είναι σε θέση οι τοπικές επιχειρήσεις να αξιολογήσουν το περιβάλλον της εξωτερικής αγοράς και γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικοί. Αναπόφευκτα συνδράμουν στην τοπική ανάπτυξη και στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας ενός τόπου.

1.1.5.1 ΔΙΚΤΥΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Παράλληλα, εκτός από τα δίκτυα που έχουν σαν στόχο την ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών μιας περιοχής και την θωράκιση της απέναντι στην παγκοσμιοποίηση, στην βιβλιογραφία γίνεται αναφορά στα *spin-offs* και στα *clusters*.

Στο δίκτυο των βιομηχανιών που δημιουργήθηκε μετά τη δεκαετία του '70, εξαιτίας των προβλημάτων που προέκυψαν από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι χώρες που παρουσίαζαν έντονη βιομηχανική δραστηριότητα να δέχονται έντονο ανταγωνισμό από τις νέες βιομηχανικές χώρες. Τα δίκτυα των επιχειρήσεων που προέκυψαν στον αντίποδα της πρόκλησης των νέων χωρών που δραστηριοποιούνταν στο χώρο, έδωσαν έμφαση στην σύνδεση της έρευνας με τη βιομηχανία. Η διασύνδεση της έρευνας με την παραγωγή εκφράστηκε τόσο με την εκτεταμένη συμμετοχή μηχανικών και επιστημόνων στην παραγωγική διαδικασία, όσο και με την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από επιστήμονες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την σύνδεση αλλά και την συνεργασία μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων, δημιουργώντας μ' αυτό τον τρόπο ένα δίκτυο συνεργασίας μεταξύ των χρηματοδοτών, προμηθευτών, κατασκευαστών, εξειδικευμένων υπηρεσιών και δικτύων πληροφόρησης.

Εκτός από τα *spin-offs*, μια ακόμη μορφή δικτύου αποτελούν τα επιστημονικά πάρκα και οι τεχνόπολεις / *clusters*². Σ' αυτή την περίπτωση παρατηρείται η ισχυρή παρέμβαση του κράτους, της τοπικής αυτοδιοίκησης και των πανεπιστημίων στην παραγωγική διαδικασία. Στόχος της συνεργασίας αυτής είναι η βελτίωση της παραγωγής και η συνεργασία της έρευνας με τη βιομηχανία. Βασική επίτευξη των

² Βλέπε άρθρο Moreno R., Paci R. & Usai S. (2006), 'Innovation Clusters in the European Regions', *European Planning Studies*, Vol.14 Issue 9, pp. 1235-1263.

επιστημονικών πάρκων και των τεχνότοπων είναι η διάχυση της γνώσης στην παραγωγική διαδικασία μέσα από την καινοτομία και τις νέες μορφές τεχνολογίας.

1.2 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Οι πολιτιστικές διαδρομές είναι το πλαίσιο αλλά και το μέσο, μέσω των οποίων έχει τη δυνατότητα να αξιοποιηθεί η πολιτιστική κληρονομιά μιας περιοχής. Οι πολιτιστικές διαδρομές, αποτελούν πολύ πρόσφατο τουριστικό αλλά και πολιτιστικό φαινόμενο, το οποίο αντιστοιχεί σ' ένα νέο τύπο πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι διαδρομές προβάλλουν έντονα τη νέα λειτουργία της πολιτιστικής κληρονομιάς στη σύγχρονη κοινωνία σαν πόρος που μπορεί να οδηγήσει στην αειφορική ανάπτυξη. Εκπροσωπούν την ιστορική πορεία της διατήρησης και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, δίνοντας της νέα υπόσταση. Επομένως δεν αρκεί μόνο η διατήρηση και η αναβίωση της, όταν πρόκειται για την άυλη μορφή της, αλλά εκδύκνεται η αξιοποίηση του πόρου ως εφαλτήριο κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης για κάθε πλούσια με πόρους περιοχή. Για να αξιοποιηθούν και να αποτελέσουν ενδιάμεσο εργαλείο μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς και του χώρου, οι πολιτιστικές διαδρομές πρέπει να ενταχθούν σ' ένα τοπικό ολοκληρωμένο σχέδιο παρέμβασης.

Η έννοια της διαδρομής μπορεί να περικλείει τους δρόμους ή τις διαδρομές, που η πορεία τους εμπεριέχει την ιστορία, τη φύση, τον πολιτισμό, τις παραδόσεις αλλά και την γαστρονομία μιας περιοχής. Το θέμα που χαρακτηρίζει τη διαδρομή με τα στοιχεία του πολιτισμού πρέπει να μεταφέρει αλλά και να εκφράζει τους στόχους της διαδρομής, όντας συνδεδεμένο με το τοπικό περιβάλλον. Η διαδρομή υπάρχει περίπτωση να πάρει τη μορφή ενός τουριστικού δρόμου ή να είναι μια θεματική διαδρομή, να έχει μορφή, γραμμική, κυκλική αλλά ακόμη και ακτινοειδής για να εκδύκνεται για διαδρομή με μεταφορικό μέσο ιδιωτικής χρήσης.

Εξαιτίας της ποικιλίας αλλά και της γεωγραφικής διασποράς της πολιτιστικής κληρονομιάς, δίνεται η δυνατότητα δημιουργίας αρκετών τύπων πολιτιστικών διαδρομών. Αρχαιολογικές και ιστορικές διαδρομές με έμφαση στα μνημεία, την ιστορία και τους μύθους, περιβαλλοντικές διαδρομές με επίκεντρο τα ποτάμια, τα πάρκα με πλούσιο φυσικό πλούτο, τα μονοπάτια αλλά και τις προστατευόμενες περιοχές χλωρίδας και πανίδας. Διαδρομές με μουσικοχορευτική παράδοση και έντονα τοπικά χαρακτηριστικά που μαρτυρούν την πολιτισμική ταυτότητα ενός τόπου. Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι γαστρονομικές διαδρομές αλλά και οι θεραπευτικές διαδρομές, οι οποίες αποτελούν εναλλακτική πρόταση για την αντιμετώπιση κάποιων ασθενειών.

Οι πολιτιστικές διαδρομές συνδυασμένες με την υλική υπόσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς δίνουν την δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να αξιοποιήσουν τους πόρους και να συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη. Ενώ με την αξιοποίηση της άυλης μορφής της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι πολιτιστικές διαδρομές μετατρέπονται σε φορέα πολιτισμού. Συνεπώς, οι πολιτιστικές διαδρομές δεν αποτελούν μόνο το δρόμο που ενώνει τις πολιτιστικές αξίες. Μεταφέρουν συλλογική μνήμη και δεν είναι τόποι μόνο με φυσική διάσταση αλλά έχουν και άυλη μορφή όπως είναι ο χορός, η μουσική και τα τραγούδια. Οι πολιτιστικές διαδρομές επομένως συνθέτουν τις άυλες και υλικές πολιτιστικές αξίες. Δίνουν έτσι τη δυνατότητα στις νέες γενιές να γνωρίσουν την τοπική ιστορία, να τη διασώσουν και να την μεταφέρουν στις επόμενες γενιές. Αποκτώντας μ' αυτό τον τρόπο οι γενιές του παρόντος αλλά και του μέλλοντος το αναγκαίο δέσιμο με τον τόπο τους.

Παράλληλα, οι πολιτιστικές διαδρομές συντελούν στην τοπική ανάπτυξη εφόσον θεωρηθούν τουριστικό προϊόν και χρησιμοποιηθούν στο εσωτερικό κάθε τοπικής κοινωνίας ως πόρος ανάπτυξης. Κάτι τέτοιο θα συμβάλει στην διατήρηση των άυλων αλλά και των υλικών μορφών της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά ταυτόχρονα θα είναι και πηγή εσόδων. Μ' αυτό τον τρόπο η πολιτιστική διαδρομή μετατρέπεται σε οικονομικοτουριστική δραστηριότητα. Επίσης, οι πολιτιστικές διαδρομές ως σύνθεση υλικών και άυλων αξιών παίζουν καθοριστικό ρόλο στον διαπολιτιστικό διάλογο, τη χωρική και κοινωνική συνοχή και κατ' επέκταση συντελούν στην τοπική ανάπτυξη. Μέσω των διαδρομών, οι πολιτιστικές αξίες ισχυροποιούν την τοπική κοινωνία απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και συμβάλλουν στην διατήρηση της τοπικής ταυτότητας ενός τόπου. Θεματοφύλακες των πολιτιστικών αγαθών και της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι οι σύλλογοι με έντονο πολιτιστικό και πολιτισμικό χαρακτήρα που δραστηριοποιούνται στο εσωτερικό της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας.

Τέλος, οι πολιτιστικές διαδρομές θα μπορούσαν να αποτελέσουν τον κινητήριο μοχλό που θα έδινε την κίνηση για την συνεργασία των τοπικών φορέων για την επίτευξη ενός στόχου, είτε αυτοί οι φορείς είναι συνεταιρισμοί γυναικών και πολιτιστικοί σύλλογοι είτε είναι οι επιχειρηματίες της περιοχής. Αυτή η μορφή συνεργασίας μπορεί να γίνει ευκολότερα κατανοητή μέσω του παραδείγματος με το τρένο και τις σκέψεις που υπάρχουν για την αξιοποίηση της παλιάς μετρικής σιδηροδρομικής γραμμής Βόλου-Βελεστίνου-Παλαιοφαρσάλων (παράδειγμα που αναπτύχθηκε από το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου κατά τη διάρκεια ερευνητικών

προγραμμάτων). Η υλοποίηση και πραγμάτωση της σκέψης αυτής θα ενεργοποιούσε τους τοπικούς φορείς, τους Πολιτιστικούς Φορείς, τους Συλλόγους και τους Συνεταιρισμούς Γυναικών αλλά και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) της ευρύτερης περιοχής, καθώς επίσης τις Αναπτυξιακές Εταιρείες και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Έχοντας προετοιμαστεί το έδαφος για την υλοποίηση αυτής της σκέψης θα είχαν ενεργοποιηθεί ταυτόχρονα και οι φορείς της ευρύτερης περιοχής διαδραματίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στην υλοποίηση του έργου, στην λειτουργία της μετρικής σιδηροδρομικής γραμμής Βόλου-Βελεστίνου-Παλαιοφαρσάλων έπειτα από μεγάλο χρονικό διάστημα. Κάτι τέτοιο θα είχε πολλαπλά οικονομικά οφέλη για την περιοχή εφόσον η πραγματοποίηση των συγκεκριμένων δρομολογίων θα ήταν πόλος έλξης επισκεπτών τόσο από τουρίστες που θα ήθελαν να ζήσουν αυτή την εμπειρία όσο και από τους ντόπιους, οι οποίοι θα επέλεγαν να κάνουν αυτή την διαδρομή για να ξαναφέρουν γλυκές μνήμες του παρελθόντος στο νου τους αλλά και να ζήσουν αυτά που έζησαν οι πρόγονοί τους. Εφόσον, με την υλοποίηση αυτής της σκέψης ξαναζωντανεύει ένα σημαντικό κομμάτι της τοπικής ιστορίας.



Ιδιαίτερης βαρύτητας για την τοπική ανάπτυξη είναι η συμβολή και συμμετοχή των τοπικών φορέων και εδώ πρέπει να γίνει αναφορά στους πολιτιστικούς συλλόγους και τους συνεταιρισμούς γυναικών που υπάρχουν κατά μήκος της διαδρομής. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι ως θεματοφύλακες πολιτισμού θα τους δοθεί η δυνατότητα να μεταφέρουν στους επισκέπτες, μέσω των εκδηλώσεων που θα

πραγματοποιηθούν υπό την αιγίδα τους, την τοπική ιστορία, τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα. Από την άλλη όμως εξαιτίας της γνώσης που διαθέτουν θα είναι σε θέση να τους ξεναγήσουν σε χώρους με έντονο αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Οι συνεταιρισμοί γυναικών από τη μεριά τους θα αξιοποιήσουν το ρόλο τους για την μεταφορά της γαστρονομίας της περιοχής στους επισκέπτες από την μια, από την άλλη όμως θα τους δοθεί η δυνατότητα να προωθήσουν τα προϊόντα που παράγουν στον συνεταιρισμό τους και που περικλείουν τα προϊόντα αυτά τα τοπικά χαρακτηριστικά της περιοχής, αποκομίζοντας μέσω αυτών σημαντικά οικονομικά οφέλη. Τα οφέλη για την τοπική οικονομία και την κοινωνία με την υλοποίηση αυτού του έργου είναι πολλαπλά καθώς δημιουργούνται θέσεις εργασίας, ενισχύεται η επιχειρηματικότητα στην περιοχή και μετατρέπεται το αγαθό της περιοχής σε οικονομικό πόρο πλουτοπαραγωγικό. Ενώ παράλληλα με την ενέργεια αυτή ενισχύεται η οριζόντια συνεργασία και δικτύωση, η μορφή δηλαδή συνεργασίας που προκύπτει μεταξύ των φορέων που δραστηριοποιούνται σε τοπικό επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο**2.1 ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Η πολιτική του πολιτισμού είναι η πολιτική που ασκείται από το κράτος για τον τομέα του πολιτισμού. Οι ενέργειες αυτές στηρίζονται στα ζωντανά κύτταρα του οργανισμού της κοινωνίας και σε συνδυασμό με τον πολιτισμό αναπτύσσουν δραστηριότητες. Αυτοί που διαμορφώνουν το υπόβαθρο για τον συσχετισμό της πολιτικής με τον πολιτισμό, πέρα από την πολιτική ηγεσία και τη δημόσια διοίκηση είναι οι πολιτιστικοί φορείς, οι σύλλογοι, οι διανοούμενοι, το ρεύμα της αγοράς, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και οι καλλιτέχνες. Απ' τη δική του θέση ο καθένας δίνει ή δέχεται ερεθίσματα για να ξεκινήσει ο διάλογος μεταξύ πολιτικής και πολιτισμού.

Η κρατική παρέμβαση για θέματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό παρουσιάζεται εντονότερη στο 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα. Καθώς η οικονομική ανάπτυξη των αναπτυγμένων χωρών επέφερε πολλές αλλαγές στο χώρο με αποτέλεσμα να μην μείνει ανεπηρέαστο το πολιτιστικό περιβάλλον. Έπρεπε λοιπόν το κράτος να ανακαλύψει την χρυσή τομή μεταξύ πολιτισμού και κοινωνικής εξέλιξης, ενσωματώνοντας τον πολιτισμό σε αναπτυξιακά σχέδια. Από την άλλη όμως η διαφύλαξη των πολιτιστικών αξιών προήλθε και ως ανάγκη των αναπτυγμένων χωρών στην προσπάθεια τους να διατηρήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα. Μεταξύ των δεκαετιών 60' και 70' ανακάλυψαν ύστερα από μελέτες ότι η αξιοποίηση του πολιτισμού και η χρήση σωστών πολιτικών, εκτός του ότι θα ενδυναμώνουν την πολιτιστική ταυτότητα ενός τόπου θα του επιφέρουν και οικονομικά οφέλη. Έτσι λοιπόν παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της εγκατάστασης επιχειρήσεων κοντά σε χώρους με πλούσια πολιτιστικά αγαθά.

Η UNESCO υποστηρίζει ότι πολιτιστική πολιτική είναι το σύνολο των κοινωνικών πρακτικών, συνειδητών και εξακριβωμένων, παρεμβάσεων και μη, που σαν στόχο έχουν να ικανοποιήσουν κάποιες πολιτιστικές ανάγκες με την υπέρτατη δυνατή χρήση όλων των υλικών ή ανθρωπίνων πόρων που μια κοινωνία διαθέτει σε μια ορισμένη στιγμή. Η πολιτική αυτή πρέπει να καθορίζεται από κάποια κριτήρια πολιτιστικής ανάπτυξης, τα οποία θα πρέπει να συνδέουν τον πολιτισμό με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. (Κάβουρας Ε., 2007)

Οι πολιτικές που αφορούν τον πολιτισμό προσδιορίζονται από οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς και ιστορικούς παράγοντες. Στόχος των πολιτικών είναι η διατήρηση των πολιτιστικών πόρων αλλά και η δυνατότητα πρόσβασης και

συμμετοχής των πολιτών στην πολιτιστική ζωή του τόπου. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι χρηματοδοτήσεις για πολιτιστικές δημιουργίες να μην προέρχονται μόνο από την πολιτεία αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα και τις κινήσεις των πολιτών, έχοντας τη μορφή της χορηγίας. Εκτός από τις χορηγίες και τις επιχορηγήσεις καλλιτεχνικών οργανισμών οι πολιτικοί καταφεύγουν και σε άλλα μέσα για να γεφυρώσουν τη σχέση τους με τον πολιτισμό. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η αναβάθμιση κτηριακών εγκαταστάσεων, η διάδοση των πολιτιστικών αγαθών μέσα από την στήριξη των μουσείων, των βιβλιοθηκών, πολιτιστικών κέντρων και πινακοθηκών, επιδότηση δημιουργών, καθιέρωση βραβείων, ενίσχυση των καλλιτεχνικών σωματείων και κύρωση διεθνών συμβάσεων. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στις προσπάθειες αποκέντρωσης των πολιτιστικών αρμοδιοτήτων καθώς και στην ενθάρρυνση της επιχειρηματικής χορηγίας.

Στον ελλαδικό χώρο το φαινόμενο που παρατηρείται είναι ότι οι πολιτικές σχετικά με τον πολιτισμό είναι ιδιαίτερα φτωχές εξαιτίας της έλλειψης στρατηγικού σχεδίου με σαφείς στόχους. Με αποτέλεσμα πολλά θέματα να παραμένουν μετέωρα εφόσον χρήζουν επιφανειακής αντιμετώπισης από την πολιτική ηγεσία, η οποία επιστρατεύοντας το άλλοθι της έλλειψης χρημάτων αδυνατεί να σκύψει πάνω από τα ουσιαστικά προβλήματα. Παράλληλα, η δημόσια διοίκηση δεν είναι σε θέση να προτείνει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο παρέμβασης αλλά ταυτόχρονα αδυνατεί να εφαρμόσει και τα προγράμματα που προτείνονται από την πολιτική ηγεσία εξαιτίας της έλλειψης καταρτισμένων στελεχών, μεθόδων, αρχείων, θεωρητικών και πρακτικών αναφορών.

Από την άλλη, οι εκπρόσωποι του πολιτισμού είτε αυτοί είναι δημιουργοί, καλλιτέχνες, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, εκπρόσωποι συλλογών, χωρίζονται σε δυο κατηγορίες, σ' αυτούς που είναι θετικά διακείμενοι με το κράτος και σ' αυτούς που είναι αρνητικά. Η στάση τους αυτή απορρέει από την γενικότερη θέση τους απέναντι στην πολιτική ηγεσία αλλά ταυτόχρονα εξαρτάται και από τη σχέση τους με τον αρμόδιο υπουργό. Με αποτέλεσμα να κυριαρχούν τα προσωπικά πάθη και να μπαίνει σε δεύτερη μοίρα το κοινό καλό.

Πολλά από τα προβλήματα που απασχολούν τους φορείς του πολιτισμού μπορούν να λυθούν από τους παράγοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης εφόσον οι σχέσεις τους είναι πιο στενές και οι επαφές τους άμεσες. Στόχος τους είναι η τοπική ανάπτυξη επομένως η γέφυρα του διαλόγου δεν είναι δύσκολο να στηθεί. Η ενδυνάμωση των μεταξύ τους σχέσεων καθώς και η δραστηριοποίηση των πολιτών

γύρω από θέματα που σχετίζονται με τον πολιτισμό είναι η βάση της πυραμίδας. Η αξιοποίηση του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού από τους πολιτιστικούς φορείς σε περιοχές με πλούσιους πολιτιστικούς πόρους θα επιφέρει αναπόφευκτα πολλά οφέλη στην τοπική κοινωνία.

2.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Είναι γεγονός ότι για να καταφέρουν οι πολιτιστικοί φορείς να ορθοποδήσουν και να υλοποιήσουν τα οράματά τους χρειάζονται την στήριξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον πολιτισμό ενδυναμώθηκε με την Συνθήκη του Μαάστριχτ το 1992. Η διαφύλαξη και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών που ανήκουν στην ευρωπαϊκή οικογένεια ήταν σε πρώτο πλάνο, καθώς η ένταξη του πολιτισμού στην εξελικτική διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εξυπηρετούσε πολιτικούς και οικονομικούς παραμέτρους. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε δραστηριότητες που σχετίζονταν με τον πολιτισμό είναι επικουρικός και συμβουλευτικός εφόσον τον κυρίαρχο ρόλο τον παίζει το κράτος-μέλος. Η Συνθήκη του Μαάστριχτ και το Πρόγραμμα Πλαίσιο «Πολιτισμός 2000» προετοίμασαν το έδαφος για το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Στο οποίο γίνεται ιδιαίτερη μνεία στο πολιτισμό, στην πολιτιστική ταυτότητα ενός τόπου αλλά και στην πολιτιστική κληρονομιά.

Επομένως, μέσω του *Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ)*, του *Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος(ΠΕΠ) Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου*, του *Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα (ΕΣΣΑΑ)*, του *Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλατατζής»*, της *προσέγγισης LEADER*, του προγράμματος «*Πολιτισμός 2007-2013*» και μέσω των *Επιχειρησιακών Προγραμμάτων* που πραγματοποιήθηκαν στους τέσσερις θεσσαλικούς νομούς ενόψει της νέας προγραμματικής περιόδου, γίνεται προσπάθεια προσέγγισης εντοπισμού των μέτρων που θεσπίστηκαν για την στήριξη των πολιτιστικών φορέων, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη για την υλοποίηση των σχεδίων των φορέων του πολιτισμού.

Πιο συγκεκριμένα, στο *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)* αναφέρεται ότι ένας από τους τρεις αναπτυξιακούς στόχους που σχετίζονται με το χώρο είναι η ανάπτυξη της υπαίθρου. Η δημιουργία δηλαδή μιας νέας σχέσης μεταξύ της πόλης και της υπαίθρου, η αειφόρος ανάπτυξη της και κατά κύριο λόγο η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο 3^{ος} γενικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής του προγράμματος κάνει λόγο για «διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος» της χώρας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου πρέπει να γίνει εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος της χώρας μας, δίνοντας έμφαση στους φυσικούς πόρους και την πολιτιστική κληρονομιά, μετατρέποντας τον

πολιτιστικό πλούτο σε τουριστικό αγαθό. Επίσης, η αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών αγαθών βοηθάει στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η παρέμβαση αυτή συμβάλει στην διευκόλυνση της καινοτομίας και στην προώθηση της επιχειρηματικότητας. Τέλος, στο 17^ο γενικό στόχο της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΕΣΠΑ για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 γίνεται λόγος για την «ανάδειξη του πολιτισμού ως ζωτικό παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας». Ο στόχος αυτός εξειδικεύεται στην ενίσχυση και στην αναβάθμιση των πολιτιστικών υποδομών της χώρας, καθώς και στην τόνωση της ζήτησης στον τομέα του πολιτισμού εστιάζοντας στην ανάπτυξη ποιοτικών υπηρεσιών και πολιτιστικών θεσμών που έχουν ευρωπαϊκή αλλά και παγκόσμια εμβέλεια. Με το στόχο αυτό ευνοείται η διακρατική, διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία. Η Ελλάδα δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην διασυνοριακή συνεργασία τόσο στην διμερή όσο και στην πολυμερή. Διμερή συνεργασία αναπτύσσει με κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα με την Κύπρο στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού. Ενώ πολυμερή συνεργασία με χώρες της Αδριατικής, της Μαύρης Θάλασσας και της Λεκάνης της Μεσογείου.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013 σκοπεύει να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της περιοχής της και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια με την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των παραγωγικών φορέων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Επίσης, στην προσπάθεια της να κάνει ανταγωνιστικότερα τα προϊόντα της περιοχής θα βελτιώσει την ποιότητα των πιστοποιημένων προϊόντων της. Στον τομέα του τουρισμού η ανάπτυξη θα πραγματοποιηθεί με σεβασμό στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον. Ενώ η ανάπτυξη της υπαίθρου θα βασιστεί πάνω σ' ένα πολυλειτουργικό πρότυπο, συνδυάζοντας τα προϊόντα της περιοχής με την ήπια τουριστική ανάπτυξη. Η παρέμβαση στον τομέα του πολιτισμού θα γίνει με επίκεντρο την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και την ενίσχυση των βασικών πολιτιστικών υποδομών. Τέλος, αξιοποιώντας η Περιφέρεια Θεσσαλίας την πλούσια πολιτιστική της κληρονομιά θα καταφέρει να επενδύσει στον πολιτιστικό τουρισμό επιφέροντας σημαντικά οφέλη στην περιοχή. Και ειδικότερα τώρα που η ζήτηση για αυτή τη μορφή τουρισμού είναι αυξημένη.

Παράλληλα, ιδιαίτερη μνεία για τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά γίνεται και στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα(ΠΕΠ). Συγκεκριμένα στο *Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα(ΠΕΠ)Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-*

Ηπείρου ο πολιτισμός βρίσκεται στον κορμό των παρεμβάσεων που θα πραγματοποιηθούν στην περιοχή. Καθώς η περιοχή της Θεσσαλίας διαθέτει πληθώρα πολιτιστικών πόρων αλλά και υποδομών. Αυτό μπορούν να το πιστοποιήσουν τα μουσεία που υπάρχουν στην περιοχή αλλά και ο αριθμός των επισκεπτών που καταφτάνουν τόσο στα μουσεία όσο και στα πολιτιστικά στοιχεία. Στην περιοχή έχει παρατηρηθεί αξιοποίηση πολιτιστικών στοιχείων και η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές που συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με την αξιοποίηση πολιτιστικών πόρων. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω δικτύωσης περιοχών, ενοποίησης αρχαιολογικών και άλλων πολιτιστικών χώρων, καθιέρωση πολιτιστικών διαδρομών, σύνδεση των πολιτιστικών πόρων με ιδιωτικά κεφάλαια και χορηγίες. Ωστόσο, υπάρχουν ακόμα πολύ σημαντικά περιθώρια σύνδεσης του πολιτισμού με τον τουρισμό. Η μεγάλη ποικιλία των πόρων της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής της Θεσσαλίας συνιστά ένα ισχυρό δυναμικό για τους τομείς της οικονομικής, τουριστικής και πολιτιστικής ανάπτυξης. Επομένως, αν επιτευχθεί η τοπική ανάπτυξη μέσω σχεδίων αξιοποίησης αυτής της ποικιλίας πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως αξιοποίηση της κατοικίας ή της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, των μνημείων, της αρχαιολογίας, της γαστρονομίας, της τεχνογνωσίας και των παραδόσεων, των παραδοσιακών επαγγελμάτων, της ιστορίας, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος και των τοπίων, επιτυγχάνεται στην ουσία η εξασφάλιση των συνθηκών της συνέχειας των στοιχείων της. Οι επεμβάσεις επομένως που θα πραγματοποιηθούν στην περιοχή στο τομέα του πολιτισμού έχουν ως βασική προτεραιότητα την βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, αξιοποιώντας την πληθώρα των πολιτιστικών πόρων.

Επίσης, ο πολιτισμός θα δώσει τη δυνατότητα στην περιοχή να αναπτύξει σχέσεις και συνεργασίες με άλλες περιφέρειες σε ζητήματα που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά και τον πολιτισμό ως τουριστικό αγαθό. Ο 4^{ος} άξονας προτεραιότητας του ΠΕΠ Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Ηπείρου επικεντρώνει την προσοχή του «στην προστασία, στην βελτίωση και βιώσιμη αξιοποίηση του φυσικού και δομημένου αστικού περιβάλλοντος και στην βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων καθώς επίσης και στη βιώσιμη ανάπτυξη του πολιτισμού και στη σύνδεσή του με τις τουριστικές διαδρομές και την οικονομία».

Εφόσον, ο πολιτισμός μετατρέπεται σε βιώσιμο τουρισμό μέσω του 4^{ου} άξονα προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος πρέπει να στηριχθεί σε δράσεις για να αναδειχτεί ο πολιτιστικός πλούτος, οι οποίες είναι η προστασία, η αναβάθμιση,

η διαχείριση, η προβολή και η δικτύωση των πολιτιστικών πόρων. Η δράση αυτή αναφέρεται σε ειδικές παρεμβάσεις όπως στην υλοποίηση δράσεων που απορρέουν από τα Επιχειρησιακά σχέδια που αφορούν τις υποδομές του πολιτισμού και τα marketing plans των φορέων διαχείρισης του πολιτισμού και του τουρισμού, τη θεματική και χωρική δικτύωση των πολιτιστικών πόρων, την ίδρυση Περιφερειακού Φορέα Πολιτισμού, τη διαμόρφωση και τον εξοπλισμό πολιτιστικών χώρων, χώρων ανάδειξης σύγχρονου πολιτισμού, τη δημιουργία κέντρων πληροφόρησης και βιβλιοθηκών, τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στους χώρους πολιτισμού από Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες, (π.χ. δημιουργία τμήματος αφής σε Μουσεία κ.α) και την ενοποίηση των πολιτιστικών χώρων.

Ενώ η δράση που στοχεύει στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των χώρων με ιδιαίτερο τουριστικό ενδιαφέρον κάνει λόγο για ενίσχυση νέων επενδύσεων στον τομέα του πολιτισμού όπως είναι μουσεία και εκθετήρια, πολιτιστικές αίθουσες, αναπλάσεις και αναστηλώσεις παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων και κέντρων, καθώς και άλλων κτιρίων συμπεριλαμβανομένης της αποκατάστασης των όψεων των κτιρίων, έργα πρόσβασης και υποδομών επίσκεψης αρχαιολογικών χώρων και μοναστηριών, ενοποίηση πολιτιστικών χώρων. Επίσης, η δράση στοχεύει στην ενίσχυση ειδικών έργων για την ανάδειξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς που αποτελούν συγχρόνως σημαντικούς τουριστικούς πόρους. Για παράδειγμα τέτοια στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς δύνανται να είναι παραδοσιακοί οικισμοί, αρχιτεκτονικά μνημεία, βυζαντινές ή μεταβυζαντινές μονές και εκκλησίες, αρχαιολογικοί χώροι, κτίρια της βιομηχανικής κληρονομιάς, παραδοσιακός τρόπος ζωής, θεματικά πάρκα. Τέλος, η δράση στοχεύει και στην ανάδειξη φυσικών μνημείων της περιοχής όπως είναι τα αισθητικά δάση και τα σπήλαια. Ιδιαίτερα τα σπήλαια παρουσιάζουν επιστημονικό και τουριστικό ενδιαφέρον, εφόσον όμως αξιοποιηθούν μέσω έργων όπως πρόσβασης, ανάδειξης, διαχείρισης, προβολής. Αναμένονται ότι θα βοηθήσουν στην ανάδειξη και αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, την αύξηση του τουρισμού, την αύξηση της απασχόλησης, τη βελτίωση της εικόνας και της ταυτότητας της περιοχής αλλά και στην προστασία της αρχιτεκτονικής τυπολογίας των περιοχών.

Στο *Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα (ΕΣΣΑΑ)* για την περίοδο 2007-2013, τονίζεται ότι η Ελλάδα διαθέτει πολιτιστική κληρονομιά και αξιόλογη ιστορία, που σε συνδυασμό με το φυσικό περιβάλλον αποτελούν συγκριτικό πλεονέκτημα και ταυτόχρονα σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και

αναζωογόνησης των αγροτικών περιοχών. Η σπουδαιότητα του πολιτιστικού αποθέματός τεκμηριώνεται τόσο από το πλήθος των μοναστηριών, παραδοσιακών οικισμών, μουσείων, αρχαιολογικών περιοχών αλλά και περιοχών με αρχαιολογικά ευρήματα, κάστρων και φρουριών. Όσο και από την πολιτιστική εξέλιξη των περιοχών που αντικατοπτρίζεται από τις παραδόσεις, τα δρώμενα και τις τοπικές συνήθειες που μένουν αναλλοίωτες στο πέρασμα του χρόνου. Σ' όλη τη χώρα πραγματοποιείται πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων και οι περισσότερες σχετίζονται με την τοπική κουζίνα, τις γεωργικές εργασίες και τις τοπικές συνήθειες. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες εκδηλώσεις έχουν υπερτοπικό χαρακτήρα και συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό επισκεπτών εξαιτίας του γεγονότος ότι έχουν αποκτήσει ιδιαίτερη φήμη.

Ο Γενικός Στρατηγικός Στόχος 3 του προγράμματος επικεντρώνει την προσοχή του «στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας». Κάτω απ' αυτό το πρίσμα θα δοθεί η δυνατότητα ανάπτυξης της υπαίθρου προωθώντας και διατηρώντας αναλλοίωτα τα τοπικά χαρακτηριστικά της περιοχής μετατρέποντας την σε πόλο έλξης επισκεπτών αλλά και επενδύσεων. Επίσης, μέσω αυτού του στόχου θα δοθεί έμφαση στο ανθρώπινο δυναμικό της υπαίθρου και στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής του. Αναβαθμίζοντας τις υποδομές, δίνοντας ίσες ευκαιρίες και στα δύο φύλα, δημιουργώντας μ' αυτό τον τρόπο ευκαιρίες απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης τοπικού χαρακτήρα. Βασική επιδίωξη αυτού του στόχου είναι η διασφάλιση της πολιτιστικής σημασίας των αγροτικών περιοχών και η μετατροπή του πολιτιστικού αγαθού σε τουριστικό προϊόν, κάτω από το γενικότερο πλαίσιο της ανάπτυξης αλλά και της αναβάθμισης της τοπικής επιχειρηματικότητας. Συγκρατώντας μ' αυτό τον τρόπο τον πληθυσμό της υπαίθρου στην περιοχή και αξιοποιώντας τα προϊόντα του πρωτογενή τομέα με το βέλτιστο δυνατό τρόπο.

Παράλληλα, οι δραστηριότητες της υπαίθρου που έχουν σαν στόχο την αξιοποίηση του πολιτιστικού προϊόντος θα διατηρήσουν αναλλοίωτα τα τοπικά χαρακτηριστικά της περιοχής αλλά και την τοπική της ταυτότητα. Η οποία είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις μελλοντικές γενιές. Επίσης, κάτι τέτοιο θα ευνοούσε τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού αλλά και τις προσφερόμενες υπηρεσίες προς τον πολίτη. Με αποτέλεσμα την αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής και την χρήση της είτε σαν περιοχή δευτέρης κατοικίας είτε σαν περιοχή πρώτης κατοικίας. Άμεση

συνέπεια θα ήταν οι ροές ανθρώπων και αγαθών, με επερχόμενο αποτέλεσμα την τοπική ανάπτυξη.

Στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης «Αλέξανδρος Μπαλατζής» της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 γίνεται λόγος για την πολιτιστική κληρονομιά και τον πολιτισμό, καθώς και για τις στρατηγικές που θα οδηγήσουν στην τοπική ανάπτυξη. Σ' αυτό συνετέλεσε το γεγονός ότι η Ελλάδα διαθέτει περιοχές με πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό κάλλος, οι οποίες φιλοξενούν γεγονότα ευρέως διαδεδομένα. Τα γεγονότα αυτά προσελκύουν πλήθος επισκεπτών και σε συνδυασμό με τη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών έχουν μετατρέψει πολλές περιοχές της υπαίθρου σε δημοφιλή προορισμό. Και ειδικότερα περιοχές του ορεινού όγκου της χώρας που είχαν τάσεις εγκατάλειψης. Ο άξονας 3 του προγράμματος που κάνει λόγο για την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, δίνει έμφαση στο ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής αλλά και στα τοπικά της χαρακτηριστικά. Μέσω του άξονα 3 επιδιώκεται η εξυπηρέτηση των ακόλουθων στόχων του Εθνικού Στρατηγικού Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα (ΕΣΣΑΑ): α) βελτίωση ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών και β) ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Για την πραγματοποίηση των παραπάνω η στρατηγική του προγράμματος επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των προβλημάτων σε γεωγραφικό επίπεδο καθώς ο αγροτικός χώρος παρουσιάζει ποικιλομορφία και η στρατηγική πρέπει να προσαρμοστεί στα χαρακτηριστικά της εκάστοτε περιοχή. Στην ανάπτυξη των τομέων της οικονομίας δίνοντας έμφαση στην τοπική οικονομία. Στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού της περιοχής, στην δημιουργία κατάλληλων υποδομών και στην παροχή υπηρεσιών για την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Στην δημιουργία θέσεων εργασίας και στην προώθηση ίσων ευκαιριών για νέους, γυναίκες και ειδικές ομάδες πληθυσμού. Στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος μέσω ηπίων μορφών ανάπτυξης και τέλος στην συνεργασία των τοπικών και των κεντρικών φορέων.

Ο πρώτος στόχος του άξονα 3 θα πραγματοποιηθεί με δράσεις που σχετίζονται με την αναβάθμιση των υπηρεσιών της οικονομίας και του αγροτικού πληθυσμού, οι οποίες θα αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά και θα αναδείξουν τα πολιτιστικά αγαθά της υπαίθρου. Επιπλέον, στην επίτευξη του στόχου θα συμβάλλουν η ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών με έντονα παραδοσιακά χαρακτηριστικά. Αναδεικνύοντας μ' αυτό τον τρόπο τις περιοχές με πλούσιο φυσικό

κάλλος και πληθώρα πολιτιστικών στοιχείων αγροτικής κληρονομιάς. Οι ενέργειες αυτές θα διατηρήσουν αλλά και θα αναδείξουν τα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής.

Ο δεύτερος στόχος του άξονα 3 θα βρει απήχηση σε δράσεις που αφορούν τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων της υπαίθρου που δεν σχετίζονται με την γεωργία αλλά πραγματοποιούνται από μέλη του αγροτικού νοικοκυριού. Στην στήριξη ή στη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων με στόχο την προώθηση της απασχόλησης για την συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο και τέλος στην ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων με τη στήριξη μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης και υποδομών αναψυχής καθώς και την ανάπτυξη και διάθεση στην αγορά τουριστικών υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό της υπαίθρου.

Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από τις περιοχές παρέμβασης θα είναι άμεσα καθώς με τις παραπάνω δράσεις θα αυξηθούν οι θέσεις εργασίας αλλά και η οικονομική διάρθρωση της περιοχής εφόσον οι δραστηριότητες του ανθρώπινου δυναμικού θα περικλείουν την επιχειρηματικότητα. Παράλληλα, οι δράσεις θα συντελέσουν στην αύξηση του αριθμού των τουριστών στην περιοχή και στην διατήρηση της πολιτιστικής της ταυτότητας, αποτελώντας ποιοτικό χαρακτηριστικό για την περιοχή. Επίσης, μέσω των δράσεων θα βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους πολίτες και κατ' επέκταση η ποιότητα της ζωής τους.

Ο 3^{ος} άξονας προτεραιότητας του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης «ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας» έχει άμεση συνάφεια με πέντε Γενικούς Στόχους του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) της προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Ειδικότερα, ο άξονας 3 συνάδει με το Γενικό Στόχο 2 «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της ενθάρρυνσης των επενδύσεων», με το Γενικό Στόχο 3 «Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας», με το Γενικό Στόχο 8 «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση» δίνοντας έμφαση στους νέους και στις γυναίκες. Επίσης, με το Γενικό Στόχο 11 του ΕΣΠΑ «Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων και την άμεση σύνδεση τους με τις κυρίαρχες εθνικές και πολιτικές προτεραιότητες, ανάπτυξη, απασχόληση και κοινωνική συνοχή». Εξαιτίας των ευνοϊκότερων όρων και προϋποθέσεων για την ένταξη στα μέτρα που αφορούν την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων του άξονα για τις γυναίκες. Με το Γενικό Στόχο 17 «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής

ανάπτυξης της χώρας» και τέλος συνάδει με τη χωρική προτεραιότητα «Ανάπτυξη της Υπαίθρου».

Ο 4^{ος} άξονας του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης κάνει λόγο για την εφαρμογή της προσέγγισης LEADER. Καθόλου τυχαία εφόσον τα προγράμματα LEADER που εφαρμόστηκαν στον αγροτικό χώρο ήταν πετυχημένα. Η πρωτοβουλία LEADER I αποτέλεσε την αρχή μιας νέας προσέγγισης σε θέματα σχετικά με την τοπική ανάπτυξη. Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 1991 δίνοντας την ευκαιρία στις τοπικές κοινωνίες να χτίσουν μόνες τους της βάσης για την τοπική ανάπτυξη. Το πρόγραμμα LEADER II έχοντας πιο ολοκληρωμένο σχεδιασμό προσπάθησε να ενεργοποιήσει μεγαλύτερο ποσοστό αγροτικού πληθυσμού. Στην ίδια λογική με τις προηγούμενες πρωτοβουλίες συνέχισε και η πρωτοβουλία LEADER PLUS που εφαρμόστηκε κατά την Γ' Προγραμματική Περίοδο 2000-2006, με τη διαφορά όμως ότι αυτή προσπάθησε να ανακαλύψει τρόπους αντιμετώπισης των δυσμενών πολιτικών που εφαρμόζονται στον αγροτικό χώρο. Επομένως, η πρωτοβουλία LEADER μετά την εμπειρία των τριών προηγούμενων περιόδων είναι σε θέση να βοηθήσει στην εφαρμογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε περιοχές μικρότερες της περιφέρειας.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση LEADER σχετίζεται με την προώθηση όλων των οικονομικών δραστηριοτήτων που στηρίζουν το παραγωγικό σύστημα, συντελούν στην ισόρροπη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου καθώς και στην τοπική ανάπτυξη στα πλαίσια της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ισορροπίας. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση στην τοπική ανάπτυξη στηρίζεται στην «εκ των κάτω» προσέγγιση, εφόσον κρίνεται απαραίτητος ο συμμετοχικός σχεδιασμός και οι κινητοποιήσεις τόσο των τοπικών φορέων όσο και του τοπικού πληθυσμού, οι οποίοι γνωρίζουν καλύτερα απ' τον καθένα τα πλεονεκτήματα αλλά και της ανάγκες της τοπικής τους κοινωνίας.

Ο άξονας 4 συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων του Εθνικού Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης, που σχετίζονται με την ανταγωνιστικότητα, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής αλλά και με την διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας. Συγκεκριμένα αποβλέπει στην προώθηση πρωτοβουλιών ανάπτυξης που σχεδιάζονται αλλά και υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο. Στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής στον υπαίθρο χώρο, στην προσπάθεια διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας, στην μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των κατοίκων των αστικών κέντρων και της υπαίθρου. Επίσης, στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας

η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των θέσεων εργασίας στον ύπαιθρο χώρο και παράλληλα θα συγκρατήσει τον πληθυσμό στην περιοχή. Οι ενέργειες αυτές θα δημιουργήσουν ευκαιρίες στους νέους, στις γυναίκες και σε ειδικές ομάδες πληθυσμού. Παράλληλα, η προσέγγιση LEADER θα βοηθήσει στην αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων και την διευκόλυνση πρόσβασής τους σε αγορές ενώ ταυτόχρονα θα συντελέσει στην αξιοποίηση, προστασία και ανάδειξη των πολιτιστικών αλλά και των φυσικών πόρων. Τέλος, μέσω της χρήσης της σύγχρονης τεχνολογίας θα βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων προϊόντων αλλά και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο της προσέγγισης LEADER θα ενισχυθούν επιπλέον η συνεργασία και η δικτύωση μεταξύ των περιοχών. Είτε μεταξύ των φορέων και των συλλόγων μιας περιοχής είτε μεταξύ των κλάδων του παραγωγικού τομέα. Προκειμένου να αναπτυχθούν νέοι τρόποι αλλά και διαδικασίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στις αγροτικές περιοχές. Επιπλέον, στο πλαίσιο των τοπικών προγραμμάτων της προσέγγισης LEADER θα επιδιωχθεί η στήριξη της καινοτομίας σ' όλους τους τομείς της τοπικής οικονομίας ενισχύοντας μ' αυτό τον τρόπο την ανταγωνιστικότητα της περιοχής και ταυτόχρονα προσφέροντας θέσεις εργασίας. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα προβλήματα και τα θέματα που απασχολούν την τοπική οικονομία και πλήττονται από κοινοτικές και εθνικές πολιτικές. Οι περιοχές του αγροτικού χώρου που μπορούν να εφαρμοστούν αυτές οι στρατηγικές είναι οι ορεινές, οι μειονεκτικές, οι πεδινές αλλά και οι νησιωτικές.

Στις 12 Δεκεμβρίου 2006 με την έγκριση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και με τη σχετική του απόφαση 1855/2006/EK θεσπίστηκε το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007-2013». Αυτό το νέο μέσο αποτελεί τη συνέχεια του προγράμματος-πλαισίου «Πολιτισμός 2000», το οποίο κάλυπτε την περίοδο 2000-2006. Σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα, το πρόγραμμα αυτό είναι πιο πλήρες, πιο ανοικτό και πιο εύχρηστο. Το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007-2013» αποσκοπεί στη στήριξη των ενεργειών πολιτιστικής συνεργασίας, των ευρωπαϊκών οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα καθώς και στη συλλογή αλλά και στη διάδοση πληροφοριών στον τομέα του πολιτισμού. Το πρόγραμμα βασίζεται σε τρεις στόχους: στην προώθηση της διακρατικής κινητικότητας των εργαζομένων στον τομέα του πολιτισμού, στην ενθάρρυνση της διακρατικής κυκλοφορίας των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών έργων και προϊόντων πέρα από τα εθνικά σύνορα καθώς και στην ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τρία επίπεδα παρέμβασης. Τη *στήριξη πολιτιστικών ενεργειών* πραγματοποιώντας σχέδια πολυετούς συνεργασίας. Τα σχέδια αυτά βασίζονται στη συνεργασία τουλάχιστον έξι πολιτιστικών φορέων από έξι διαφορετικές χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού θα συνεργάζονται για διάφορες δραστηριότητες επιδιώκοντας έναν κοινό στόχο. Τα σχέδια συνεργασίας διαρκούν από τρία έως πέντε έτη και βασίζονται σε συμφωνία συνεργασίας. Στόχος της κοινοτικής στήριξης είναι να βοηθήσει τις συνεργασίες αυτές στο ξεκίνημά τους ή στο στάδιο της γεωγραφικής επέκτασής τους προκειμένου να τεθούν σε βιώσιμες βάσεις. Επιπρόσθετα, στηρίζει ενέργειες πολιτιστικής συνεργασίας μεταξύ ευρωπαϊκών φορέων, των οποίων η ανώτατη διάρκεια είναι δύο έτη. Προτεραιότητα δίδεται στη δημιουργικότητα και στην καινοτομία. Κάθε ενέργεια υλοποιείται στο πλαίσιο εταιρικής σχέσης τουλάχιστον τριών πολιτιστικών φορέων από τρεις διαφορετικές συμμετέχουσες χώρες. Παράλληλα, το πρόγραμμα παρέχει βοήθεια σε ειδικές ενέργειες συμβολικού χαρακτήρα και σημαντικής εμβέλειας. Για να χαρακτηριστούν έτσι οι ενέργειες αυτές πρέπει να έχουν σημαντική απήχηση στους λαούς της Ευρώπης και να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίησή τους όσον αφορά την πολιτιστική ποικιλομορφία και στην ενίσχυση της αίσθησής τους ότι ανήκουν στην ίδια κοινότητα. Στις πρωτοβουλίες αυτές ανήκουν, για παράδειγμα, οι «Πολιτιστικές Πρωτεύουσες της Ευρώπης».

Στο δεύτερο επίπεδο παρέμβασης το πρόγραμμα «Πολιτισμός 2007-2013» προσφέρει *στήριξη σε οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα*. Η στήριξη αυτή αφορά τους οργανισμούς οι οποίοι διαθέτουν δυναμική ακτινοβολία στο επίπεδο όλης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή καλύπτουν τουλάχιστον επτά ευρωπαϊκές χώρες. Οι οργανισμοί λαμβάνουν στήριξη όταν παρέχουν εκπροσώπηση σε κοινοτικό επίπεδο, διαδίδοντας πληροφορίες που επιτρέπουν τη διευκόλυνση της πολιτιστικής διευρωπαϊκής συνεργασίας ή συμμετέχουν σε σχέδια πολιτιστικής συνεργασίας ενεργώντας ως πρεσβευτές του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ενώ το τρίτο επίπεδο παρέχει *στήριξη εργασιών ανάλυσης, συλλογής, διάδοσης πληροφοριών και αύξησης στο μέγιστο της επίδρασης των σχεδίων στον τομέα της πολιτιστικής συνεργασίας και της ανάπτυξης της πολιτιστικής πολιτικής*.

Σκοπός του σκέλους αυτού είναι η αύξηση του όγκου και της ποιότητας των πληροφοριών και των αριθμητικών στοιχείων σχετικά με την πολιτιστική συνεργασία και την ανάπτυξη της πολιτικής στον τομέα του πολιτισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο

καθώς και η ενθάρρυνση της διάδοσής τους, και μέσω του Διαδικτύου. Σκοπός του είναι επίσης η διάδοση των πρακτικών πληροφοριών για το πρόγραμμα να έχει ακριβείς στόχους σε τοπικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό, δημιουργήθηκαν «πολιτιστικά σημεία επαφής». Ο ρόλος τους είναι να προωθούν το πρόγραμμα, να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όσο το δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού επαγγελματικών και πολιτιστικών φορέων στις δράσεις του και να εξασφαλίζουν πραγματική σύνδεση με τα διάφορα όργανα που στηρίζουν τον πολιτιστικό τομέα στα κράτη μέλη.

Το πρόγραμμα είναι ανοικτό σε συμμετοχές από: τις χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (Ισλανδία, Νορβηγία και Λιχτενστάιν), τις υποψήφιες χώρες που διαθέτουν προενταξιακή στρατηγική και τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Παράλληλα, προβλέπεται δυνατότητα συνεργασίας και για τρίτες χώρες που έχουν συνάψει διμερείς συμφωνίες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλαμβάνουν πολιτιστικές ρήτρες. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)

Επίσης, αξίζει να αναφερθεί ότι οι τέσσερις Θεσσαλικοί νομοί στα Επιχειρησιακά Προγράμματα που υλοποίησαν ενόψει της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 έχουν συμπεριλάβει στους στρατηγικούς τους στόχους για την ανάπτυξη, τον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά ως αρωγούς για την τοπική ανάπτυξη. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων αλλά και στην στήριξη των φορέων του πολιτισμού. Προτείνοντας ως δράση την μεταξύ τους δικτύωση τόσο χωρική όσο και θεματική, καθώς και συντονισμό των φορέων διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς με απώτερο στόχο την αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος αλλά και την ενίσχυση της μεταξύ τους συνεργασίας. Ο τομέας του πολιτισμού είναι ιδιαίτερα σημαντικός στα προγράμματα αυτά καθώς οι πολιτιστικοί πόροι προσδιορίζουν την πολιτιστική ταυτότητα κάθε νομού από τη μία, από την άλλη όμως αποτελούν και πόλο έλξης επισκεπτών ενισχύοντας το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της κάθε περιοχής. Συνεπώς, ο πολιτισμός μετατρέπεται σε τουριστικό αγαθό ιδιαίτερα πολύτιμο για κάθε περιοχή. Ακόμη περισσότερο στη Θεσσαλία που είναι μια περιοχή πλούσια σε πολιτιστικούς πόρους αλλά και πολιτιστικούς συλλόγους με αξιόλογη δράση, οι οποίοι παρόλες τις δυσκολίες που καλούνται να αντιμετωπίσουν μέσα από τις δραστηριότητες τους καταφέρνουν να κρατήσουν την ψυχή ενός τόπου ζωντανή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο**3.1 ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ**

Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980, στην Ελλάδα παρατηρείται αύξηση του αριθμού των οργανώσεων και των νέων δραστηριοτήτων στο χώρο της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας. Φορείς κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας είναι και οι οργανώσεις εθελοντισμού όπως για παράδειγμα οι πολιτιστικοί σύλλογοι που βρίσκονται στις παρυφές των κοινωνικών επιχειρήσεων. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι είναι μια νέα μορφή οργάνωσης πολιτών που στηρίζεται στην κοινή καταγωγή των ατόμων αλλά και στα νέα εταιρικά σχήματα που προέκυψαν από κοινοτικές πρωτοβουλίες και από κοινοτικά προγράμματα. Η δημιουργία των πολιτιστικών συλλόγων βασίστηκε στο θεσμικό πλαίσιο του συνεταιριστικού κινήματος χωρίς όμως να έχουν εμπορικό σκοπό και κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Τα πολιτιστικά σωματεία περιορίζονται στην σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των απόδημων με τους ντόπιους, ενώ οι περισσότεροι πολιτιστικοί σύλλογοι προβαίνουν στην καταγραφή και διάσωση των λαογραφικών και πολιτιστικών στοιχείων και όχι στην αξιοποίηση τους.

Οι δραστηριότητες τους θα ήταν αποδοτικότερες αν μέσω αυτών προέβαιναν στην δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών με απώτερο στόχο την ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας. Επομένως θα μπορούσαν να ενταχτούν με κάποιες ουσιαστικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο στις κοινωνικές επιχειρήσεις. Και αυτό εξαιτίας της ανάγκης που προέκυψε για την επέκταση των δραστηριοτήτων των πολιτιστικών συλλόγων και την ενεργό συμμετοχή τους στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων, τη σύνδεση του τοπικού πολιτισμού και της τοπικής ιστορίας με την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, την ανάπτυξη σχέσεων με άλλους τοπικούς φορείς όπως για παράδειγμα συνεταιρισμούς γυναικών και ομάδες παραγωγών για αξιοποίηση τοπικών προϊόντων και την προώθησή τους στην αγορά.

Τα βασικά κοινωνικά κριτήρια που καθορίζουν μια κοινωνική επιχείρηση στηρίζονται στο γεγονός ότι η πρωτοβουλία για την σύσταση της κοινωνικής επιχείρησης ξεκινάει από μια ομάδα πολιτών που ακολουθεί δημοκρατικές διαδικασίες για την λήψη αποφάσεων, βασίζεται στο συμμετοχικό χαρακτήρα άσκησης τόσο της διοίκησης όσο και των δραστηριοτήτων, έχει κοινωφελείς σκοπούς και διέπεται από δραστηριότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Επίσης, βασικές επιδιώξεις μιας κοινωνικής επιχείρησης αποτελούν η καταπολέμηση της

φτώχειας, των διακρίσεων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, η κοινωνική επιχείρηση προβαίνει σε ενέργειες για την προώθηση κοινωνικών σκοπών και την δημιουργία θέσεων εργασίας προς όφελος συγκεκριμένων πληθυσμιακών ομάδων. Τέλος, προωθεί ευκαιρίες απασχόλησης και επαγγελματικής δραστηριοποίησης σημαντικών στρωμάτων του πληθυσμού και ειδικότερα των «Ατόμων με Αναπηρία», στην προσπάθεια ένταξή τους στην παραγωγική δραστηριότητα. Ωστόσο για την σύσταση και λειτουργία μιας κοινωνικής επιχείρησης απαιτείται η συμβολή της τοπικής κοινωνίας.

Στην Ελλάδα υπάρχει δυσκολία ανάπτυξης πρωτοβουλιών κοινωνικής οικονομίας εξαιτίας της έλλειψης συστήματος αξιολόγησης και έλλειψης εκπαιδευόμενων και έμπειρων στελεχών διαχείρισης και διοίκησης αλλά και έλλειψης κατάλληλα εκπαιδευόμενων εργαζομένων που να κατέχουν επαγγελματικά προσόντα για τις θέσεις εργασίας όπου ασχολούνται. Επίσης, προβλήματα υπάρχουν εξαιτίας της ελλιπής τεχνικής υποστήριξης, της περιορισμένης πρόσβασης σε χρηματοδοτικά προγράμματα καθώς και έλλειψη κατάλληλων εργαλείων και μηχανισμών για την βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδοτική τροχιά. Επιπροσθέτως, παρατηρείται απουσία στοχευμένης πολιτικής και στρατηγικής για αυτό τον τομέα, περιορισμένη λειτουργία σε δίκτυο καθώς και περιορισμένη συνεργασία με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Τέλος, σημειώνεται έλλειψη κατάλληλου και ευνοϊκού νομικού και φορολογικού πλαισίου για τις δραστηριότητες του τομέα της κοινωνικής οικονομίας.

Παρουσιάζεται εντονότερη η ανάγκη για θέσπιση νέου νομικού πλαισίου που θα διευκολύνει την οργάνωση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών συλλογικού χαρακτήρα συνδυασμένες με την αξιοποίηση επιχειρηματικών μεθόδων, προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, έχοντας ως απώτερο στόχο την προώθηση των κοινωνικών σκοπών.

Η Κοινωνική Επιχείρηση Συλλογικού Σκοπού είναι η «Κοινωνική Επιχείρηση» που αποσκοπεί στην ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας και σχετίζεται με τον πολιτισμό, το περιβάλλον, την οικολογία, την εκπαίδευση και τις παροχές κοινής ωφέλειας. Έχοντας απώτερο στόχο την προώθηση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο, την ενδυνάμωση της τοπικής ανάπτυξης και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Η μορφή αυτής της επιχείρησης θα προσπαθεί να καλύψει τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας ενώ παράλληλα θα προωθεί την απασχόληση ατόμων που

ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού οι οποίοι είτε βιώνουν αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, είτε απειλούνται από αποκλεισμό.

3.2 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

3.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός ότι στο πέρασμα των χρόνων οι λαοί κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν γεγονότα και καταστάσεις ιδιαίτερα σημαντικά αλλά και καθοριστικά για την ύπαρξη τους. Τέτοια γεγονότα ήταν οι πόλεμοι αλλά και οι επιρροές που δεχόντουσαν οι λαοί από τις κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές μεταβολές. Σε τέτοιες κρίσιμες στιγμές οι λαοί επιδίωκαν πάντα να μην χάσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα. Στοιχείο ιδιαίτερα σημαντικό εφόσον τους χαρακτήριζε και τους έδινε ώθηση να συνεχίσουν.

Η έννοια της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς μας συνδέει με το παρελθόν και είναι αυτά τα στοιχεία του πολιτισμού που προσδίδουν πολιτιστική ταυτότητα σε όλες τις κοινωνίες και μεταδίδονται από γενιά σε γενιά.

Στην χώρα μας, στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}, πραγματοποιήθηκαν κάποιες μεταβολές κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα που επηρέασαν τον τρόπο ζωής των κατοίκων της υπαίθρου καθώς και των ανθρώπων που διαβιούσαν στα μεγάλα αστικά κέντρα. Τέτοιου είδους γεγονότα ήταν ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, η Βιομηχανική Επανάσταση αλλά και η μεταβιομηχανική περίοδος καθώς εξαιτίας αυτών των γεγονότων παρατηρήθηκαν αλλαγές τόσο στους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς όσο και στις αξίες, τα ιδανικά και στον τρόπο ζωής των ανθρώπων.

Ο πολιτισμός και η παράδοση αποτέλεσαν το εφαλτήριο για την ανασυγκρότηση των κοινωνιών. Μέσα λοιπόν από τη δράση των πολιτιστικών συλλόγων η λαϊκή παράδοση και η πολιτιστική κληρονομιά αποκτούν κεντρικό ρόλο και συσπειρώνουν τις τοπικές κοινωνίες.

Επικεντρώνοντας την προσοχή μας στην περιοχή της Θεσσαλίας έγινε προσπάθεια καταγραφής και παρουσίασης της κατάστασης των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στους τέσσερις θεσσαλικούς νομούς, της Καρδίτσας, των Τρικάλων, της Λάρισας και της Μαγνησίας. Η επιλογή της Περιφέρειας Θεσσαλίας για περιοχή μελέτης προέκυψε εξαιτίας της πληθώρας των πολιτιστικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει σε αφθονία η περιοχή, καθώς επίσης και ως απόρροια της έντονης δραστηριότητας που παρουσιάζουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι της περιοχής. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός της ύπαρξης 2^{ου} βαθμίου οργάνου πολιτιστικών συλλόγων στις πόλεις Καρδίτσας και Τρικάλων (Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων στο νομό Καρδίτσας και

τρία Δίκτυα Πολιτιστικών Συλλόγων στο νομό Τρικάλων) καθώς επίσης και η προσπάθεια δικτύωσης των Πολιτιστικών Συλλόγων σε επίπεδο χωροεδαφικής ενότητας.

Η παράθεση των παρακάτω στοιχείων προέκυψε από συνεντεύξεις φορέων που σχετίζονται με τους πολιτιστικούς συλλόγους, στην περίπτωση των νομών Τρικάλων και Καρδίτσας και με παραχώρηση στοιχείων από το Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για τις περιπτώσεις των νομών Λάρισας και Μαγνησίας. Στοιχεία που πάρθηκαν από το Πρωτοδικείο και είχαν χρησιμοποιηθεί για την ΔΡΑΣΗ 16:Πιλοτική Εφαρμογή του Μητρώου Φορέων Κοινωνικής - Αλληλέγγυας Οικονομίας στη Θεσσαλία και δημιουργία Οδηγού Εφαρμογής, του Κοινοτικού Προγράμματος EQUAL. Στη συνέχεια παρατίθεντο αναλυτικά τα στοιχεία που παρουσιάζουν τις δραστηριότητες των 859 πολιτιστικών συλλόγων που υφίστανται στην Θεσσαλία και είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα του Πρωτοδικείου, σκιαγραφώντας με το βέλτιστο δυνατό τρόπο την παρούσα κατάσταση.

3.2.2 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο Θεσσαλίας είναι εγγεγραμμένοι στο Πρωτοδικείο 859 πολιτιστικοί σύλλογοι. Στο Νομό Καρδίτσας υφίστανται 175 πολιτιστικοί σύλλογοι, η δραστηριότητα των περισσότερων πολιτιστικών συλλόγων είναι αξιόλογη. Ειδικότερα των συλλόγων που βρίσκονται εντός του ιστού της πόλεως. Η δράση των πολιτιστικών συλλόγων αφορά τη διοργάνωση εκδηλώσεων σε ετήσια βάση, την δημιουργία χορευτικών τμημάτων καθώς και τη συλλογή λαογραφικών στοιχείων. Καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου υπό την αιγίδα των συλλόγων γίνονται διάφορες αναπαραστάσεις εθίμων με σκοπό την αναβίωση και τη διάσωση της παράδοσης.

- Οι πολιτιστικοί σύλλογοι «Μενελαΐς», «Καραγκούνα», «Πλαστήρας» και το «Κέντρο Ιστορικής και Λαϊκής Έρευνας Απόλλων» παρουσιάζουν έντονη δραστηριότητα, καθιερώνοντας εκδηλώσεις και δραστηριότητες όλο το χρόνο. Αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι ο σύλλογος «Καραγκούνα» έχει θεσμοθετήσει τη Διεθνή Συνάντηση Παιδιών. Ο σύλλογος «Απόλλων» τις Μέρες Παράδοσης, μια γιορτή που διοργανώνεται κάθε χρόνο την άνοιξη και τέλος ο σύλλογος «Μενελαΐς» διοργανώνει τα «Μενελαΐδια», δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα μέσα από αυτή την εκδήλωση στον απόδημο ελληνισμό. Επίσης, ο συγκεκριμένος σύλλογος έχει διοργανώσει και συνέδριο. Οι

παραπάνω εκδηλώσεις που διοργανώνονται από τους εκάστοτε πολιτιστικούς συλλόγους διαρκούν 3-4 μέρες.

- Παράλληλα, διοργανώνεται κάθε χρόνο εδώ και 45 χρόνια το Διεθνές Φεστιβάλ Πολιτισμού τα «Καραϊσκάκια», μια γιορτή αφιερωμένη στον Γεώργιο Καραϊσκάκη. Στα «Καραϊσκάκια» συμμετέχουν τα χορευτικά συγκροτήματα των πολιτιστικών συλλόγων τα οποία εκτός από τους χορούς που παρουσιάζουν παίρνουν μέρος και σε δρώμενα όπως είναι ο караγκούνικος γάμος και ο θερισμός. Στα «Καραϊσκάκια» λαμβάνουν μέρος συγκροτήματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό, τα οποία εκτός από τις παραστάσεις που δίνουν εντός της πόλεως της Καρδίτσας, συμμετέχουν και σε εκδηλώσεις των Δημοτικών Διαμερισμάτων του νομού. Επίσης, το πρώτο δεκαήμερο του Μάρτη διοργανώνεται το Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου. Οι παραπάνω εκδηλώσεις πραγματοποιούνται με την στήριξη των πρωτοβάθμιων φορέων αλλά και την υποστήριξη της Πανελληνίας Ένωσης Πολιτιστικών Συλλόγων που είναι το δευτεροβάθμιο όργανο.

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι του νομού είναι η έλλειψη επιχορηγήσεων τόσο από το Υπουργείο Πολιτισμού όσο και από κοινοτικά κονδύλια. Μόνο το 2007 η Περιφέρεια Θεσσαλίας χρηματοδότησε τη Γιορτή των Δημητριακών που οργάνωσε το «Κέντρο Ιστορικής και Λαϊκής Έρευνας Απόλλων». Οι τοπικοί φορείς στηρίζουν στο βαθμό του εφικτού τις προσπάθειες των συλλόγων, αλλά βασική πηγή εσόδων των πολιτιστικών συλλόγων παραμένουν οι χορηγίες και οι συνδρομές. Πέραν τούτου, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα τους είναι το ζήτημα της στέγης. Οι περισσότεροι πολιτιστικοί σύλλογοι δεν έχουν κάποιο χώρο να στεγάσουν τις δραστηριότητες τους και σε συνδυασμό με την έλλειψη χρημάτων αναστέλλουν τη λειτουργία τους.

Αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι περιορίζονται μόνο σε εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και συνήθως τον Αύγουστο οργανώνουν εκδηλώσεις και δραστηριότητες για μικρούς και μεγάλους. Οι καλοκαιρινές εκδηλώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές καθώς βοηθούν στην αναζωπύρωση των σχέσεων τόσο μεταξύ των ντόπιων όσο και μεταξύ των απόδημων Ελλήνων με τους ντόπιους. Το πανηγύρι λειτουργεί κυρίως σαν συνδετικός κρίκος μεταξύ των κατοίκων.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα τέτοιες προσπάθειες ενισχύονται ιδιαίτερα από τους τοπικούς φορείς και γι' αυτό αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι αναζωπυρώνουν τις

προσπάθειες τους. Βέβαια, σε μια κλειστή κοινωνία στη μη σωστή λειτουργία των συλλόγων συμβάλλουν οι κομματικές διαφωνίες και ιδιαιτερότητες καθώς και οι προσωπικές διενέξεις. Τέλος, ένα ακόμη σημαντικό θέμα που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα άτομα που σχετίζονται με τους πολιτιστικούς συλλόγους είναι η μη συμμετοχή των νέων τόσο στις εκδηλώσεις και τις δραστηριότητες των συλλόγων όσο και στα διοικητικά τους συμβούλια.

Λύση στα περισσότερα από τα προβλήματα των συλλόγων θα έδινε μια μορφή δικτύωσης καθώς θα παρείχε τη δυνατότητα στους περισσότερους συλλόγους να ανταλλάσουν απόψεις και ιδέες τόσο για τις εκδηλώσεις τους όσο και για τα προβλήματα τους. Γι' αυτό και οι εκπρόσωποι των πολιτιστικών συλλόγων του νομού διανύουν περίοδο συζητήσεων στην προσπάθεια τους να ενταχθούν σε κάποιο δίκτυο με μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Επίσης, η Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων του νομού Καρδίτσας συνεργάζεται με τις Ενώσεις Πολιτιστικών Συλλόγων της Θράκης, της Στερεάς Ελλάδος καθώς και της Ανατολικής και Δυτικής Μακεδονίας, δημιουργώντας μ' αυτό τον τρόπο ένα άτυπο δίκτυο. Το 2009 πρόκειται να πραγματοποιηθεί στην Καρδίτσα συνέδριο με την συμμετοχή όλων των Ενώσεων των Πολιτιστικών Συλλόγων της Ελλάδας.

3.2.3 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

Στο Νομό Τρικάλων δραστηριοποιούνται 217 πολιτιστικοί σύλλογοι, η δραστηριότητα που αναπτύσσουν οι σύλλογοι αφορά την διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων με μουσικοχορευτικά αφιερώματα σε όλα τα Δημοτικά Διαμερίσματα. Η έλλειψη άμεσης χρηματοδότησης και η ύπαρξη χρηματικών πόρων σε επίπεδο χωροεδαφικής ενότητας εξαιτίας των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) οδήγησαν τους Πολιτιστικούς Συλλόγους με τη ενθάρρυνση των τοπικών αναπτυξιακών ΚΕΝΑΚΑΠ και ΑΝΕΝΤ στην δημιουργία δικτύωσης στα όρια μιας χωροεδαφικής ενότητας ώστε να εκμεταλλευτούν το χρηματοδοτικό πλαίσιο και να προβούν στην δημιουργία υποδομών. Στην περιοχή λοιπόν υφίστανται τρία δίκτυα πολιτιστικών συλλόγων, το Δίκτυο των Ανατολικών Τρικάλων, το Δίκτυο της Πύλης-Μεσοχώρας και το Δίκτυο της Ορεινής Καλαμπάκας.

A) Δίκτυο Πολιτιστικών Συλλόγων Ανατολικών Τρικάλων

Ιδρυτικά μέλη του Δικτύου «Πολιτιστική συνεργασία των Ανατολικών Τρικάλων» είναι ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Φαρκαδόνας, ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Παραληθαίων, ο Πολιτιστικός & Αθλητικός Οργανισμός του Δήμου Τυμφαίων, ο Μουσικός Σύλλογος «Αμφίων», ο Επιμορφωτικός Σύλλογος του Πετρωτού Τρικάλων «Η Ομόνοια», ο Σύλλογος Ποντίων & Ομογενών Φαρκαδόνας «Οι Αργοναύτες», ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Λιοπράσου του Νομού Τρικάλων, ο Εκπολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Διασελιωτών Τρικάλων, ο Φορέας Επικοινωνίας της Ευρύτερης Περιοχής του Δήμου Τυμφαίων «Ο Τυμφαίος», ο Σύλλογος Γυναικών Φαρκαδόνας, ο Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Πηγειάδας, ο Εξωραϊστικός και Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Ράξας, ο Εκπολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Καλοχωρίου, ο Σύλλογος Γυναικών του Ελληνοκάστρου Τρικάλων, ο Σύλλογος των Απανταχού Λαγκαδιωτών του Νομού Τρικάλων, ο Μορφωτικός Σύλλογος των Απανταχού Αγιοτριαδιωτών Καλαμπάκας «η Αγία Τριάδα», ο Μορφωτικός Σύλλογος Γερακαρίου Καλαμπάκας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σπαθαδών, ο Μορφωτικός Σύλλογος των Απανταχού Πλατανιωτών και ο Σύλλογος Νέων του Δήμου Τυμφαίων.

Το Δίκτυο των Ανατολικών Τρικάλων έχει τη μορφή Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Η συνεργασία των παραπάνω φορέων δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου του Ανατολικού Τμήματος του Νομού Τρικάλων» (Ο.Π.Α.Α.Χ. – ΕΚΤ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΤΡΙΚΑΛΩΝ) και περιλαμβάνει τους Δήμους Φαρκαδόνας, Τυμφαίων, Οιχαλίας, Παληοκάστρου και Παραληθαίων. Φορέα εφαρμογής του προγράμματος είναι η Αναπτυξιακή Εταιρεία Νομού Τρικάλων Α.Ε (ΑΝ.Ε.Ν.Τ Α.Ε.).

Οι σκοποί του Δικτύου όπως αναφέρονται και στο άρθρο 2 του καταστατικού της πολιτιστικής συνεργασίας των Ανατολικών Τρικάλων δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα οι σκοποί του Δικτύου είναι: Η παροχή βοήθειας για τη διαχείριση πολιτιστικών θεμάτων των μελών του Δικτύου. Η προβολή του συνόλου των πολιτιστικών φορέων που μετέχουν στο Δίκτυο αλλά και της κάθε μιας χωριστά καθώς και των πολιτιστικών δρώμενων που αυτές υλοποιούν. Η εκπαίδευση των μελών του, ενημέρωση και διαφώτιση γύρω από την πολιτιστική έρευνα και την διαχείριση πολιτιστικών γεγονότων. Η επιμόρφωση και η παροχή εξειδικευμένης γνώσης σε ειδικές δραστηριότητες των μελών του με έμφαση στην ποιότητα των παρεχόμενων

υπηρεσιών. Η ανάπτυξη και διάδοση της Τοπικής Κουζίνας και της ιδιαίτερης γαστρονομικής κληρονομιάς της περιοχής στην οποία λειτουργούν οι επιχειρήσεις μέλη του Δικτύου. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)

Επίσης, η καλλιέργεια και προαγωγή της περιβαλλοντικής συνείδησης, συμπεριφορές και πολιτικές διαχείρισης σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που άπτονται της οικονομίας, του πολιτισμού και της κοινωνικής δράσης των μελών του Δικτύου. Η διοργάνωση και διεξαγωγή σεμιναρίων, διαλέξεων, συμποσίων, δημοσίων συγκεντρώσεων και εκθέσεων που στόχο έχουν την προώθηση των οικονομικών και των άλλων συμφερόντων των μελών του Δικτύου. Η μελέτη, εξέταση, έρευνα και συζήτηση για θέματα ανάπτυξης των φορέων του Δικτύου και του Αγροτουρισμού. Η προστασία των εταιρών από τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Η ανάπτυξη και διάδοση της επιστημονικής γνώσης και της έρευνας στους κλάδους της λαογραφίας, της μουσικολογίας και της τοπικής ιστορίας.

Τέλος, σημαντική κρίνεται η συνεργασία με άλλες οργανώσεις, κέντρα, ιδρύματα, σωματεία, οργανισμούς και εταιρείες της Ελλάδας και του εξωτερικού τα οποία έχουν εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει σκοπούς παρόμοιους με αυτούς του Δικτύου. Η προώθηση της ποιότητας ως χαρακτηριστικού των Πολιτιστικών Φορέων με την εγκατάσταση και εφαρμογή συστημάτων διασφάλισης ποιότητας στους Φορείς - μέλη του Δικτύου. Η αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών ή παραγομένων προϊόντων μέσα από τον εκσυγχρονισμό – βελτίωση των Φορέων – μελών του Δικτύου.

Το Δίκτυο έχει διάρκεια ύπαρξης 10 έτη και υφίσταται από τη στιγμή που το καταστατικό του δημοσιευτεί στα οικεία βιβλία του Πρωτοδικείου Τρικάλων. Το Δίκτυο μπορεί να παρατείνει τη δράση του λίγο καιρό πριν από τη λύση του εφόσον υπάρξει πλειοψηφία από τα 2/3 των μελών του.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του καταστατικού το Δίκτυο εξασφαλίζει πόρους από συνδρομές των μελών του Δικτύου. Το ύψος των συνδρομών ορίζεται στην ετήσια συνέλευση και ισχύει μετά την λήξη της χρηματοδότησης από το πρόγραμμα Ο.Π.Α.Χ. – Ε.Κ.Τ. Ανατολικών Τρικάλων. Επίσης, εξασφαλίζει πόρους από επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλους Διεθνούς Οργανισμού ή κάθε είδους φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Εισοδήματα λαμβάνει από τις εκάστοτε εκδηλώσεις όπως για παράδειγμα διαλέξεις, σεμινάρια, πολιτιστικά δρώμενα και από την παροχή Υπηρεσιών που προσφέρει προς τρίτους.

Β) Δίκτυο Πολιτιστικών Συλλόγων Ορεινής Καλαμπάκας

Παράλληλα, στο Νομό Τρικάλων δραστηριοποιούνται ακόμη δυο Δίκτυα, το Δίκτυο της Ορεινής Καλαμπάκας και το Δίκτυο Πύλης-Μεσοχώρας. Ιδρυτικά μέλη του Δικτύου της Ορεινής Καλαμπάκας είναι : Από το Δήμο Καλαμπάκας ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Καλαμπάκας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Τα Μετέωρα», ο Πολιτιστικός Σύλλογος Διάβας, ο Εξωραϊστικός Μορφωτικός Σύλλογος Καστρακίου, ο Μορφωτικός Σύλλογος «Παπαθύμιος Βλαχάβας», ο Εξωραϊστικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Βλαχαβιωτών «Η Παλαιοπαναγιά», ο Πολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Αύρας, ο Πολιτιστικός και Μορφωτικός Σύλλογος Μ. Κερασιάς, ο Μορφωτικός Σύλλογος Νέας Ζωής, ο Σύλλογος Φιλών Παραδοσιακής Μουσικής & Ψαλτικής Τέχνης «Ο Άγιος Βησσαρίων». Από το Δήμο Χασίων ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Χασίων, ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κακοπλευρίου, ο Σύλλογος των Απανταχού Κακοπλευριτών Ξηροκαμπιτών, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σκεπαρίου «Οι Βρυσοπούλες», ο Πολιτιστικός Σύλλογος Σκεπαρίου «Αγία Τριάδα», ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ψηλώματος «Το Ψήλωμα», ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αγ. Δημητρίου «Τα Δημήτρια», ο Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος του Αγιόφυλλου «Τα Χάσια», ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ασπροκλησιιάς, ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αχλαδέας «Η Μάνα», ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Γάβρου «Ο Βράχος» και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Χασιωτών «Ελπίς».

Από το Δήμο Μαλακασίου συμμετέχουν: ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Μαλακασίου, ο «Σύλλογος Τω Εν Αθήναις Και Περιχώροις Κατοίκων Παναγιάς Καλαμπάκας Αδελφότης Παναγιάς», ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Τρυγόνας, ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Τρυγόνας «Η Πρόοδος», ο Προοδευτικός Σύλλογος Κορυδαλλού Καλαμπάκας, ο Σύλλογος Πεύκης Καλαμπάκας, ο Σύλλογος Πεύκης Καλαμπάκας, ο Σύλλογος Μαλακασιωτών, ο Σύλλογος Μαλακασιωτών και ο Λαογραφικός & Μορφωτικός Σύλλογος Παναγιάς. Από το Δήμο Κλεινοβού συμμετέχουν: ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Κλεινοβού, ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κλεινού «Ο Κλεινοβός», ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κλεινοβιτών οι «Δώδεκα Απόστολοι», ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κλεινοβιτών «Τριγγία» και ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κλεινοβιτών. Τέλος από το Δήμο Καστανιάς παίρνουν μέρος: ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Καστανιάς, ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Καστανιάς «Ο Στίνας», ο Μορφωτικός Πολιτιστικός

Σύλλογος Ελαφιού, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Καλομοίρας, ο Σύλλογος Γυναικών Αμάραντου, ο Σύλλογος Ματονεριτών Λάρισας και ο Σύλλογος Ματονεριτών Αθηνών.

Το Δίκτυο της Ορεινής Καλαμπάκας έχει τη μορφή Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Η συνεργασία των παραπάνω φορέων δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Αγροτικού χώρου της περιοχής Ορεινής Καλαμπάκας» (Ο.Π.Α.Α.Χ. – ΕΚΤ ΟΡΕΙΝΗΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ) και περιλαμβάνει τους Δήμους Καλαμπάκας, Χασίων, Μαλακασίου, Κλεινοβού και Καστανιάς. Φορέα εφαρμογής του προγράμματος είναι το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης Α.Ε (ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε). Επίσης, το Νοέμβριο του 2008 το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης Α.Ε, σε συνεργασία με το Δίκτυο Πολιτιστικών Φορέων της Περιοχής που είναι ενταγμένη στο πρόγραμμα ΟΠΑΑΧ Ορεινής Καλαμπάκας, βασισμένοι στο μέτρο 2.9 του ΠΕΠ Θεσσαλίας «Ειδικές Δράσεις Ανάπτυξης Υπαίθρου – ΕΚΤ» προέβησαν στην έκδοση φυλλαδίου για την προβολή του δικτύου και των πολιτιστικών δρώμενων, της περιοχής.

Γ) Δίκτυο Πολιτιστικών Συλλόγων Πύλης – Μεσοχώρας

Ιδρυτικά μέλη του Δικτύου Πύλης-Μεσοχώρας είναι: Από το Δήμο Πινδέων ο Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Πινδέων, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Στουρναραϊκών, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Βαθυρεύματος, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μοσχόφυτου, ο Μορφωτικός Σύλλογος Μεσοχωριτών Τρικάλων, ο Φιλοπροοδευτικός Σύλλογος Μεσοχώρας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νέας Πεύκης, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πολυνερίου και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Λιβαδοχωρίου. Από το Δήμο Αιθίων ο Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Αιθίων, ο Μορφωτικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Νικολάου, ο Μορφωτικός & Εκπολιτιστικός Σύλλογος Αθαμανίας, ο Ευεργετικός & Μορφωτικός Σύλλογος Γαρδικίου, ο Εξωραϊστικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Δέσης, ο Εκπολιτιστικός & Μορφωτικός Σύλλογος Δροσοχωρίου, ο Μορφωτικός & Ευεργετικός Σύλλογος Καλόγηρων, ο Μορφωτικός & Ευεργετικός Σύλλογος Νεραιδοχωρίου, ο Μορφωτικός & Πολιτιστικός Σύλλογος Περτουλίου και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πύρρας.

Από το Δήμο Πύλης παίρνουν μέρος: ο Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Πύλης, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πύλης, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Παλαιοκαρυάς, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ροπωτού, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κοτρωνίου, ο

Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Προκοπίου, ο Πολιτιστικός Σύλλογος Πετρόχωρου και ο Νέος Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Αγίου Βησσαρίωνα. Από τη Διευρυμένη Κοινότητα Νεράϊδας συμμετέχουν: ο Μορφωτικός Σύλλογος Αρματολικού, ο Μορφωτικός Σύλλογος Κορυφής, ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Λαφινιωτών «Η Λαφίνα», η Αδελφότητα Παχτουριωτών, ο Πανθεσσαλικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Παχτουριωτών, ο Μορφωτικός & Εξωραϊστικός Σύλλογος Νεράϊδας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Το Γρεβενό» και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Νεραιδιωτών Τρικάλων «Η Αγία Κυριακή». Και τέλος από την Κοινότητα Μυρόφυλλου συμμετέχουν: ο Σύλλογος Αποδήμων Μυροφυλλιτών, ο Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Νοτιάς Πίνδου & Μνημείων Αχελώου, ο Πανθεσσαλικός Σύλλογος Μυροφυλλιτών «Άγιος Γεώργιος», ο Πολιτιστικός Σύλλογος Γκολφαρίου Τρικάλων «Η Ξεχασμένη Ελλάδα», ο Φιλοπροοδευτικός - Μορφωτικός Σύλλογος Γλύστρας Τρικάλων «Ο Προφήτης Ηλίας» και ο Εκπολιτιστικός - Μορφωτικός Σύλλογος Μυρόφυλλου Τρικάλων.

Το Δίκτυο της Πύλης- Μεσοχώρας έχει τη μορφή Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Η συνεργασία των παραπάνω φορέων δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της εφαρμογής του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου της ευρύτερης περιοχής Πύλης – Μεσοχώρας» (Ο.Π.Α.Α.Χ. – ΕΚΤ ΠΥΛΗΣ-ΜΕΣΟΧΩΡΑΣ) και περιλαμβάνει τους Δήμους Πινδέων, Αιθήκων, Πύλης, τη Διευρυμένη Κοινότητα Νεράϊδας και την Κοινότητα Μυρόφυλλου. Φορέα εφαρμογής του προγράμματος είναι το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης Α.Ε (ΚΕΝΑΚΑΠ Α.Ε.) Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η περιοχή Πύλης-Μεσοχώρας περιλαμβάνει στα όρια της 18 Δημοτικά Διαμερίσματα στα οποία δραστηριοποιούνται 46 πολιτιστικοί σύλλογοι, από τους οποίους οι 15 πολιτιστικοί σύλλογοι βρίσκονται εκτός περιοχής. Οι σύλλογοι αυτοί βρίσκονται στην Αθήνα, στον Βόλο και στην Ξάνθη και δημιουργήθηκαν από άτομα που κατάγονται από την περιοχή της Πύλης-Μεσοχώρας.

Επίσης, το Δεκέμβριο του 2008 το Κέντρο Ανάπτυξης Καλαμπάκας Πύλης Α.Ε, σε συνεργασία με το Δίκτυο Πολιτιστικών Φορέων της Περιοχής που είναι ενταγμένη στο πρόγραμμα ΟΠΑΑΧ Πύλης- Μεσοχώρας, βασισμένοι στο μέτρο 2.9 του ΠΕΠ Θεσσαλίας «Ειδικές Δράσεις Ανάπτυξης Υπαίθρου – ΕΚΤ» προέβησαν στην έκδοση φυλλαδίου για την προβολή του δικτύου και των πολιτιστικών δρώμενων, της περιοχής.

Το καταστατικό των τριών Δικτύων των Πολιτιστικών Συλλόγων που δραστηριοποιούνται στο νομό Τρικάλων είναι κοινό. Επομένως και τα τρία Δίκτυα έχουν τη μορφή Αστικής Εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι σκοποί των δικτύων, η χρηματοδότηση αλλά η διάρκεια τους αναφέρονται παραπάνω. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι τα τρία δίκτυα που δραστηριοποιούνται στο Νομό Τρικάλων εντάχθηκαν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα του Υπουργείου Γεωργίας και της Περιφέρειας Θεσσαλίας αντίστοιχα, για την Γ' Προγραμματική Περίοδο 2000-2006. Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας «Αγροτική Ανάπτυξη και Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου για την περίοδο 2000-2006» και ειδικότερα ο Άξονας 7 που κάνει λόγο για «Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου», εντάχθηκε το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου του Ανατολικού Τμήματος του Νομού Τρικάλων». Ενώ η Περιφέρεια Θεσσαλίας συμπεριέβαλε στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας για την περίοδο 2000-2006 και στον Άξονα 2B την «Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη των ορεινών και νησιωτικών περιοχών με δράσεις προστασίας και βιώσιμης διαχείρισης του Θεσσαλικού Περιβάλλοντος» με τον οποίο χρηματοδότησε Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου στην Θεσσαλία. Έτσι λοιπόν, στο Νομό Τρικάλων στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) εντάχθηκαν τρεις περιοχές, η Ορεινή Καλαμπάκα, η ευρύτερη περιοχή Πύλης-Μεσοχώρας και η περιοχή των Ανατολικών Τρικάλων.

3.2.4 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

Στο Νομό της Λάρισας δραστηριοποιούνται 225 πολιτιστικοί σύλλογοι με ποικίλες ασχολίες και δραστηριότητες. Στις δραστηριότητες των συλλόγων ιδιαίτερη θέση έχουν τα χορευτικά συγκροτήματα, οι εκθέσεις ζωγραφικής, οι εκδόσεις περιοδικών καθώς επίσης οι γιορτές που διοργανώνονται για να δώσουν έμφαση σε κάποιο τοπικό προϊόν όπως είναι τα κεράσια, τα μήλα, τα κάστανα, το κρασί και το καλαμπόκι.

Χαρακτηριστική είναι η δράση του Μορφωτικού Συλλόγου Αγιωτών «Μ. Δάλλας» με έδρα την Αγία της Λάρισας, ο οποίος εκδίδει το Περιοδικό «Αγιώτικα νέα», διαθέτει ερασιτεχνική θεατρική ομάδα καθώς επίσης και μικτό χορευτικό συγκρότημα. Ο Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Μεγαλόβρυσου Αγιάς διοργανώνει τα Πασχαλιόγιορτα και γιορτή Καρναβαλιού τις Αποκριές. Επίσης,

πολιτιστικοί σύλλογοι που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Αγιάς πέρα από την γιορτή του καρναβαλιού διοργανώνουν τη γιορτή του μήλου και του κερασιού. Δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε προσωπικές τους που κατάγονται από την περιοχή και τους τιμούν σε ειδικές εκδηλώσεις. Σε τέτοιες ενέργειες πρωτεργάτης είναι ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Αγιάς. Στην περιοχή της Ελασσόνας χαρακτηριστική είναι η δράση των συλλόγων του Λουτρού και της Κρανέας, ο Μορφωτικός Εκπολιτιστικός σύλλογος Κρανέας έχει θεατρικές ομάδες και διοργανώνει θεατρικές παραστάσεις. Διαθέτει χορευτικό και μουσικό τμήμα και έχει την δυνατότητα να εκδίδει 2μηνη εφημερίδα. Επίσης υπό τη αιγίδα του λειτουργεί και το λαογραφικό μουσείο.

Παράλληλα, οι δράσεις των συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Γιάννουλης είναι αξιόλογες. Μέσω των συλλόγων δραστηριοποιούνται χορευτικά και μουσικά τμήματα καθώς επίσης και τμήματα χειροτεχνίας, ζωγραφικής και χαρακτηριστικής σε γυαλί. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην βυζαντινή μουσική και την αγιογραφία από τον Πολιτιστικό Οργανισμό του Δήμου Αντιχασίων και το Πνευματικό και Πολιτιστικό Κέντρο Φαλάνης.

Διαφοροποιήσεις παρουσιάζουν οι εκδηλώσεις των πολιτιστικών συλλόγων που έχουν συσταθεί από τους πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας, όπως είναι ο Πολιτιστικός Σύλλογος νέων του Μεγάλου Μοναστηρίου. Μέσα από τις δραστηριότητες οι σύλλογοι δίνουν έμφαση στην αναβίωση των εθίμων των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Υπό την αιγίδα αρκετών πολιτιστικών συλλόγων λειτουργούν λαογραφικά μουσεία, δανειστικές βιβλιοθήκες και αναγνωστήρια. Όπως είναι ο Μορφωτικός Σύλλογος Ιτέας και Γόννων.

Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι που έχουν συσταθεί από κατοίκους του Πόντου όπως είναι η Ένωση Ποντίων της Επαρχίας Ελασσόνας και ο Μορφωτικός Σύλλογος Ολυμπιάδας καθώς επίσης και ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αετοράχης «Στάθης Ουσταμπασίδης» συμμετέχουν σε συνέδρια που σχετίζονται με τον Πόντο, καθιερώνουν ετήσιες εκδηλώσεις με πολιτιστικό, θρησκευτικό και γαστρονομικό περιεχόμενο. Βέβαια αρκετοί σύλλογοι διοργανώνουν εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού και τις συνδυάζουν είτε με την αυγουστιάτικη πανσέληνο είτε με το ετήσιο αντάμωμα των απόδημων της περιοχής. Παράλληλα, έντονη είναι η δράση των συλλόγων την Καθαρά Δευτέρα και την Πρωτομαγιά. Όπως είναι οι σύλλογοι Ναρθακίου και Σκοπιάς.

Ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Αρμενίου διοργανώνει συνέδρια και ημερίδες δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην τοπική ιστορία και προβαίνει σε πολιτιστικές

ανταλλαγές με την Ιταλία, τη Ρουμανία, τη Ρωσία και τη Βουλγαρία. Επίσης ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Ολύμπου διοργανώνει δραστηριότητες που στόχο έχουν να προβάλλουν τον Όλυμπο. Βραδιές που είναι αφιερωμένες τόσο στους νέους όσο και στα παιδιά. Αρκετοί σύλλογοι όπως για παράδειγμα οι σύλλογοι Ευυδρίου και Κιλελέρ δίνουν έμφαση στον αγροτικό τομέα. Στο Κιλελέρ διοργανείται 3ήμερη γιορτή βαμβακιού ενώ στο Ευύδριο έκθεση αγροτικών προϊόντων.

Ο Μορφωτικός και Πολιτιστικός Σύλλογος Συνοικίας Αβέρωφ Λάρισας «Ο Θετταλός» συμμετέχει σε όλες τις εκδηλώσεις του δήμου και διοργανώνει 5ήμερο φεστιβάλ παραδοσιακών χορών. Ο Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Λάρισας έχει υπό την αιγίδα του το Δημοτικό Ωδείο Λάρισας, το Εικαστικό Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, το ΔΗΠΕΘΕ Λάρισας, τη Δημοτική Πινακοθήκη καθώς και τον χειμερινό & θερινό κινηματογράφο. Έτσι έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί εκδηλώσεις όπως είναι το Μεσογειακό φεστιβάλ, ο Μήνας παιδικού βιβλίου, τη Γιορτή παιδιού, τα Αχιλλεία, Εκθέσεις βιβλίων και το Φεστιβάλ φιλαρμονικών.

Ο Πνευματικός και Πολιτιστικός Οργανισμός του Δήμου Νίκαιας διοργανώνει το έθιμο της φωτιάς τις αποκριές, θερινά δρώμενα το δεύτερο 15ήμερο του Αυγούστου, φεστιβάλ ροκ μουσικής, Χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις αλλά και πολιτιστικές, λογοτεχνικές, μουσικές και θεατρικές εκδηλώσεις. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μελίβοιας διοργανώνει μια 10ήμερη γιορτή τα «Φιλοκλήτεια», Έκθεση ζωγραφικής-ψηφιδωτών, πραγματοποιεί εκδηλώσεις τις Αποκριές και την Πρωτοχρονιά και συμμετέχει με το χορευτικό του συγκρότημα σε εορταστικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Ο Εκπολιτιστικός Σύλλογος Ομολίου διοργανώνει τα «Ομόλοια», τα οποία είναι εκδηλώσεις με αθλητικό χαρακτήρα. Συμμετέχει στο διήμερο φεστιβάλ Κισσάβου και στη γιορτή του καλαμποκιού. Επίσης, ο σύλλογος στηρίζει τα τμήματα ζωγραφικής, χειροτεχνίας και εκμάθησης παραδοσιακών χορών. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ανατολιτών «Ιωάννης ο Πρόδρομος» εκδίδει τη μηνιαία εφημερίδα «Ανατολή», στο χώρο που στεγάζεται υπάρχει μόνιμη έκθεση φωτογραφίας και το Εκκλησιαστικό μουσείο Ανατολής, διοργανώνει εκδρομές, δενδροφυτεύσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις και την ετήσια αναβίωση των εθίμων τα «Αλώνια».

Ο Μορφωτικός Σύλλογος Γαλανόβρυσης-Στεφανόβουνου Ελασσόνας «Αραδοσιβίων» (Αγροτικό-Εθνογραφικό Μουσείο Αραδοσιβίων) και Εξωραϊστικός Σύλλογος Λιβαδίου «Γιωργάκης Ολύμπιος» συμμετέχουν στις εκδηλώσεις των δήμων τους, τις γιορτές των Χριστουγέννων και της πρωτοχρονιάς, διοργανώνουν

εκδηλώσεις για τη γυναίκα, διαθέτουν δανειστική βιβλιοθήκη, τράπεζες αίματος ή τμήματα αιμοδοσίας, αρχαιολογικές συλλογές και βυζαντινά κειμήλια. Επίσης, οι θεατρικές ομάδες και τα χορευτικά τους συγκροτήματα παίρνουν μέρος σε πολλές εκδηλώσεις. Τέλος, ο Σύλλογος Νέων Πυθίου «Πύθιος Απόλλωνας» διοργανώνει το τοπικό έθιμο «Καπεταναραίοι» που πραγματοποιείται την Πρωτοχρονιά.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι οι πολιτιστικοί σύλλογοι του νομού δεν έχουν δημιουργήσει ακόμη κάποια επίσημη μορφή δικτύου.

3.2.5 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Στο νομό της Μαγνησίας υπάρχουν 242 πολιτιστικοί σύλλογοι από τους 859 συλλόγους που υφίστανται σε επίπεδο Θεσσαλίας. Η δράση των περισσότερων συλλόγων είναι αξιόλογη. Η συμμετοχή σε πολιτιστικές εκδηλώσεις και σε εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού είναι ιδιαίτερα έντονη εξαιτίας της προσέλευσης στην περιοχή κατά τους καλοκαιρινούς μήνες πλήθους επισκεπτών και τουριστών.

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι της περιοχής διοργανώνουν θεματικές γιορτές και εκδηλώσεις, πολιτιστικές εκδηλώσεις και βραδιές θεάτρου, οι οποίες έχουν μεγάλη απήχηση στο κοινό της περιοχής αλλά και στο κοινό των γειτονικών νομών. Πολλές από τις εκδηλώσεις των πολιτιστικών συλλόγων της περιοχής στηρίζονται στα τοπικά προϊόντα, όπως είναι το κρασί, τα κεράσια, τα ρόδια, τα ψάρια, τα μήλα, τα κάστανα και τα βότανα. Χαρακτηριστική είναι η γιορτή κρασιού και τσίπουρου που διοργανώνεται στην Νέα Αγχίαλο συνήθως στο τέλος του Ιουλίου ή στις αρχές του Αυγούστου, αλλά και η ψαράδικη βραδιά που διοργανώνεται κάθε καλοκαίρι στο τέλος του Ιουλίου, γιορτάζοντας τη μέρα των ναυτικών, σε συνδυασμό με την επέτειο του ολοκαυτώματος της παλιάς πόλης της Αγχιάλου. Επίσης, αξιόλογη είναι η γιορτή μήλου που διοργανώνεται στην Αγριά και η γιορτή της σαρδέλας που διοργανώνεται στον Πτελεό. Βέβαια, οι δραστηριότητες των περισσότερων πολιτιστικών συλλόγων σχετίζονται και με τη λαϊκή τέχνη. Αξιοσημείωτη είναι η δράση του συλλόγου «Παραδοσιακός Ταρσανάς στα Πευκάκια» που δραστηριοποιείται στα Πευκάκια που ανήκουν στο Δήμο Βόλου. Υπό την αιγίδα του συλλόγου λειτουργούν 6 εργαστήρια υφαντικής, βιτρώ και άλλα. Από την πώληση των προϊόντων αυτών ο σύλλογος εξασφαλίζει τα απαραίτητα χρήματα για τη λειτουργία του. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι Ι)

3.2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αδιαμφισβήτητα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν εξέχουσα θέση στην τοπική κοινωνία καθώς βοηθούν στην σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κατοίκων της τοπικής κοινωνίας αλλά και μεταξύ των κατοίκων της εκάστοτε περιοχής με τους απόδημους τόσο της Ελλάδας όσο και του εξωτερικού. Είναι ο συνδετικός κρίκος των πολιτών με την παράδοση του τόπου τους αλλά και ο θεματοφύλακας των εθίμων, των ηθών, της ιστορίας αλλά και της πολιτιστικής ταυτότητας μιας περιοχής. Αυτό επίσης μπορεί να το διαπιστώσει κανείς από την προσέλευση του κόσμου στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται υπό την αιγίδα των συλλόγων. Εφόσον τις περισσότερες φορές οι εκδηλώσεις είναι ο μοναδικός λόγος για να επισκεφτεί κάποιος απόδημος κάτοικος τον τόπο του και γευτεί τις απολαύσεις του. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις επομένως εκτός του ότι συσφίγγουν τις σχέσεις μεταξύ των κατοίκων, μέσω των δρώμενων που πραγματοποιούνται στα πλαίσια τους επαναφέρουν γλυκές μνήμες του παρελθόντος στους πιο μεγάλους αλλά παράλληλα βοηθούν τους νεότερους να γνωρίσουν την τοπική τους ιστορία.

Επίσης, παρατηρήθηκε ότι αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι εξέφρασαν την επιθυμία να ενταχθούν σε κάποια μορφή δικτύου και να αναπτύξουν μορφές συνεργασίας και με άλλους συλλόγους είτε για να βρίσκουν πιο εύκολα λύση στα προβλήματα τους και να ενδυναμώσουν τις μεταξύ τους σχέσεις είτε για να διεκδικήσουν οικονομική ενίσχυση, ένα ζήτημα που ταλανίζει αρκετούς πολιτιστικούς συλλόγους. Κάποιοι πολιτιστικοί σύλλογοι της Θεσσαλίας βρίσκονται σε φάση διεργασιών για να ενταχθούν σε κάποιο δίκτυο, κάποιοι δεν ενδιαφέρονται ενώ κάποιοι άλλοι και ειδικότερα οι πολιτιστικοί σύλλογοι του νομού Τρικάλων έχουν ενταχθεί, οι περισσότεροι τουλάχιστον, σε κάποιο δίκτυο. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ των κατοίκων καθώς και τις υψηλές ροές ανθρώπων και αγαθών στην εκάστοτε περιοχή. Έτσι λοιπόν για τους απόδημους κατοίκους το μέρος απ' όπου κατάγονταν λειτούργησε σαν περιοχή δεύτερης κατοικίας.

Η τάση για συνεργασία μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων που αναπτύσσεται τελευταία προκύπτει από την αναγνώριση ότι ο οικισμός είναι πολύ μικρός ως χώρος και ως μέγεθος και δεν διαθέτει το απαιτούμενο ανθρώπινο δυναμικό που να επιτρέπει την υποστήριξη και την εφαρμογή πολιτιστικής δράσης. Η πληθυσμιακή συρρίκνωση των αγροτικών κυρίως οικισμών και το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο

επιδρούν στην αναζήτηση μεγαλύτερου μεγέθους χωροεδαφικής ενότητας για την ανάπτυξη πολιτιστικής δραστηριότητας.

Ως απόρροια των παραπάνω στοιχείων εξετάζοντας τα από διαφορετική οπτική γωνία προκύπτει ως συμπέρασμα ότι η δράση των περισσότερων πολιτιστικών συλλόγων επικεντρώνεται στην αναβίωση και αναπαράσταση των παραδόσεων που χαρακτηρίζουν μια περιοχή χωρίς να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην δημιουργία «νέας» πολιτιστικής ταυτότητας εναρμονισμένη στην σύγχρονη πραγματικότητα, διόλου όμως αποκομμένη από το παρελθόν και την τοπική ιστορία. Η αναπαραγωγή των πολιτιστικών στοιχείων από τους πολιτιστικούς φορείς δεν συμβάλλει στην αειφορική ανάπτυξη και εξέλιξη μιας περιοχής εφόσον μένει στάσιμη σε τετριμμένες εκδηλώσεις που περισσότερο κουράζουν, εφόσον επαναλαμβάνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα παρά κεντρίζουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών. Η ύπαρξη του Δικτύου Πολιτιστικών Συλλόγων στο νομό Τρικάλων και η Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων του νομού Καρδίτσας μπορούν να συντελέσουν στο να βελτιωθεί η κατάσταση, κατευθύνοντας τις ενέργειες των συλλογών σε νέους δρόμους περισσότερο αποδοτικούς για την τοπική ανάπτυξη.

Η διοργάνωση χοροεσπερίδων αποτελούσε γεγονός το 1980, την περίοδο έκρηξης της γέννησης των πολιτιστικών συλλόγων διότι η δυνατότητα εξόδου από το χωριό ήταν περιορισμένη. Σήμερα που η πλειοψηφία των κατοίκων διαθέτουν και μεταφορικό μέσο και την ευχέρεια για διασκέδαση σε εβδομαδιαία βάση, η διοργάνωση χοροεσπερίδων δεν προσελκύει με την ίδια ένταση κόσμο.

Βέβαια, η δράση των πολιτιστικών συλλόγων αναστέλλεται και εξαιτίας της έλλειψης ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου που θα τους έδινε την δυνατότητα να λειτουργούν χωρίς περιορισμούς. Εφόσον το παρόν θεσμικό πλαίσιο είναι περιορισμένο και δεν διευκολύνει τις δραστηριότητες των συλλόγων, αφού τα μέλη των πολιτιστικών συλλόγων δεν πρέπει να επιδιώκουν το κέρδος. Με αποτέλεσμα το πρόβλημα που ταλανίζει τους πολιτιστικούς συλλόγους και αναστέλλει την δράση των περισσότερων και είναι αυτό της χρηματοδότησης, να διογκώνεται. Η χρηματοδότησή τους βασίζεται σε χορηγίες αλλά και στις πελατειακές σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί μεταξύ των πολιτιστικών φορέων, των Εκπροσώπων της Νομαρχίας και των Βουλευτών. Επομένως, έχουν ελπίδες να διεκδικήσουν χρήματα εάν και εφόσον οι σχέσεις τους είναι αρμονικές και δεν χρήζουν τα αιτήματά τους επιφανειακής αντιμετώπισης από τους ιθύνοντες τόσο της κυβέρνησης όσο και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τέλος, μελανό σημείο στην παρούσα κατάσταση θεωρείται η

δυσκολίας επικοινωνίας και η ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων και των Πολιτιστικών Οργανισμών των Δήμων.

Η δημιουργία των Πολιτιστικών Οργανισμών στα τέλη της δεκαετίας του 1990, με τη δημιουργία των «Δήμων Καποδίστρια» ‘πέτυχε’ τους πολιτιστικούς συλλόγους σε μια φάση καμπίς. Η ανυπαρξία ουσιαστικής δράσης για αντιπροσώπευση των πολιτιστικών συλλόγων και η δυνατότητα διαχείρισης κονδυλίων από τη μεριά των Πολιτιστικών Οργανισμών οδήγησαν τις δυο κατηγορίες φορέων σε αντιπαράθεση στις περισσότερες των περιπτώσεων. Σε πολλές περιπτώσεις ο Πολιτιστικός Οργανισμός αντιλαμβανόταν το ρόλο του ως ηγέτης των πολιτιστικών συλλόγων με αποτέλεσμα να δημιουργεί αντιπαραθέσεις και αντιπάθειες αντί να συσπειρώνει τους πολιτιστικούς συλλόγους γύρω από το θεσμό των Δήμων με απώτερο στόχο τη στήριξη την τοπικής αυτοδιοίκησης. Από την άλλη υπάρχουν και οι περιπτώσεις των πολιτιστικών συλλόγων που είχαν επαφές με τους Πολιτιστικούς Οργανισμούς των Δήμων μόνο όταν υπήρχαν χρήματα διαθέσιμα και όφειλαν να μοιραστούν ισόποσα στους πολιτιστικούς συλλόγους ανεξάρτητα από τη δραστηριότητα που παρουσίαζαν. Η μη προσπάθεια συνεργασίας συνέβαλε στην μόνιμη αντιπάθεια και αδιάφορη σχέση των δυο φορέων.

Η παρούσα κατάσταση που σκιαγραφεί το προφίλ των πολιτιστικών συλλόγων μπορεί να αντιστραφεί επιφέροντας πολλαπλά οφέλη τόσο στους πολιτιστικούς φορείς όσο και στην τοπική κοινωνία. Οι πολιτιστικοί σύλλογοι θα πρέπει να διευρύνουν τις δράσεις τους και να επαναπροσδιορίσουν τις θέσεις τους αν θέλουν η εμπλοκή τους στην τοπική ανάπτυξη να είναι ουσιαστική και καταλυτική. Γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο η αναπαραγωγή του πολιτισμού θα πρέπει να στηρίζεται σε νέες ιδέες εναρμονισμένες με τις απαιτήσεις της εποχής. Καταλυτική σ’ αυτή την εξέλιξη θα είναι η συμμετοχή των νέων τόσο στα συμβούλια των συλλόγων όσο και στα κοινωνικά δρώμενα, κατανοώντας και οι ίδιοι μέσω των συμμετοχικών διαδικασιών τη δημοκρατική διαδικασία λήψης των αποφάσεων. Επιπροσθέτως, πρωταρχικής σημασίας ενέργεια για την μεταβολή της παρούσας κατάστασης είναι η συνεργασία των πολιτιστικών συλλόγων με τους Πολιτιστικούς Οργανισμούς των Δήμων, η ανάπτυξη σχέσεων και συνεργασιών με επιχειρήσεις Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας και Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς, όπως για παράδειγμα συνεταιρισμούς γυναικών. Μέσω αυτών των σχέσεων θα αναδιαρθρώνονταν ο ρόλος τους και θα μπορούσαν έχοντας διαπραγματευτική δύναμη και διαχειριστικό υπόβαθρο να λήξουν τις πελατειακές σχέσεις που έχουν με τους υπευθύνους της αυτοδιοίκησης.

Επίσης, στην μεταβολή του σκηνικού θα εξυπηρετούσε και η νέα δράση των Δικτύων των Πολιτιστικών Συλλόγων βάζοντας τους πολιτιστικούς φορείς στην διαδικασία να συμμετέχουν στην διακυβέρνηση μιας χωροεδαφικής ενότητας, όντας ενεργά μέλη αυτής της ενότητας. Τα δίκτυα των πολιτιστικών συλλόγων αναλαμβάνοντας στα όρια της χωροεδαφικής ενότητας συγκεκριμένη δράση και έχοντας συγκεκριμένο ρόλο αναφορικά με την σύνθεση της «νέας» πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής, θα μπορούσαν μέσω ενός σχεδίου δράσης να θέσουν τις βάσεις για την αειφορική ανάπτυξη της περιοχής αξιοποιώντας τα τοπικά της χαρακτηριστικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο**4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ****4.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Εξετάζοντας στο προηγούμενο κεφάλαιο την κατάσταση των πολιτιστικών συλλόγων στους τέσσερις θεσσαλικούς νομούς, μέσω της δραστηριότητας που παρουσιάζουν προτείνεται ένα στοχευμένο σχέδιο δράσης το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερευση των μεταξύ τους σχέσεων αλλά και κατ' επέκταση την τοπική ανάπτυξη. Τοπική ανάπτυξη που θα προκύψει τόσο από την ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών αλλά και την συμβολή των πολιτιστικών συλλόγων στην δημιουργία της «νέας» τοπικής ταυτότητας.

Για την ενδυνάμωση και κυρίως για την επίτευξη του σχεδίου δράσης των πολιτιστικών συλλόγων κρίνεται απαραίτητη η επικέντρωση της προσοχής στα βασικά χαρακτηριστικά του αναπτυξιακού οράματος. Η υλοποίηση του θα προκύψει από την ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών της περιοχής καθώς και την προβολή αυτών μέσω των πολιτιστικών συλλόγων, την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς της Περιφέρειας Θεσσαλίας εξαιτίας του πλούτου που διαθέτει. Επίσης, αποτελέσματα θα προκύψουν από την στήριξη των πολιτιστικών φορέων, την αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργούνται για την τοπική οικονομία και τις ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν για την προσέλκυση τουριστών. Βέβαια, η δικτύωση των πολιτιστικών συλλόγων σε επίπεδο νομού αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας θα ενδυναμώσει τις σχέσεις μεταξύ των ντόπιων αλλά και των απόδημων της περιοχής και θα ενισχύσει το ρόλο των συλλόγων ως αρωγούς για την τοπική ανάπτυξη. Η αξιοποίηση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο των κοινοτικών πόρων της περιόδου 2007-2013, στα προγράμματα των οποίων γίνεται ιδιαίτερος λόγος τόσο για τους πολιτιστικούς πόρους και την πολιτιστική κληρονομιά όσο και για την δυνατότητα δικτύωσης των πολιτιστικών φορέων θα αποτελέσει το εφελτήριο για την υλοποίηση των στόχων των συλλόγων.

Στην ανάγκη λοιπόν που προέκυψε για ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης των πολιτιστικών συλλόγων η ανάλυση SWOT, ως μεθοδολογικό εργαλείο, αποτελεί έναν μοντελοποιημένο τρόπο καταγραφής των κυριότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση και την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης. Η συγκριτική και η συνθετική αξιολόγηση, αποτελούν σημαντικά βήματα στο σχεδιασμό ενός σχεδίου δράσης, καθώς μέσω αυτής αναδεικνύονται τα ισχυρά και αδύνατα σημεία της περιοχής και συνεπώς

συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη τεκμηρίωση και διαμόρφωση της αναπτυξιακής στρατηγικής που πρέπει να επιλεγεί. Ακόμη, ο εντοπισμός και η καταγραφή των αδύνατων σημείων αποτελεί την αναγκαία βάση για εκείνες τις πολιτικές και τις δράσεις που θα συνέβαλλαν στη θεραπεία τους. Εξάλλου, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον παρουσιάζονται ευκαιρίες και κίνδυνοι, στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των όποιων παρεμβάσεων πολιτικής. Παρακάτω παρατίθεται ο πίνακας της ανάλυσης S.W.O.T.

Ανάλυση SWOT των Πολιτιστικών Συλλόγων της Θεσσαλίας			
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
Μεγάλος αριθμός Πολιτιστικών Συλλόγων στη Θεσσαλία (859)	Η μη ενσωμάτωση της ΠΚ στην τοπική εκπαίδευση	Οι υφιστάμενες πολιτικές δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην ΠΚ, έχουν αρκετά εργαλεία (χρηματικούς πόρους) και προσφέρουν αρκετά εργαλεία	Η απαξίωση της ενασχόλησης με τα κοινά και η απομάκρυνση των νέων από αυτά αποδυναμώνουν τους ΠΣ από τον καινοτομικό χαρακτήρα και την δημιουργία ιδεών με οικονομικά αποτελέσματα
Πληθώρα Πολιτιστικών Πόρων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Έλλειψη οικονομικού αντικειμένου	Αναξιοποίητοι πολιτιστικοί πόροι	Τάση εξασθένησης των σχέσεων των ΠΣ με την τοπική κοινωνία και τους νέους
Ύπαρξη δευτεροβάθμιων δομών (Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων στο Ν. Καρδίτσας, Ύπαρξη 3 Δικτύων Πολιτιστικών Συλλόγων στο Ν. Τρικάλων)	Οι φορείς ΠΚ δεν αποτελούν πλέον τον πυρήνα που συσπειρώνει την τοπική κοινωνία και δη τους νέους	Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες της Περιφέρειας διαμορφώνουν τις νέες προτάσεις (πχ Leader) στηριζόμενες στην πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής	Οι επιπτώσεις της Παγκοσμιοποίησης και του Καταναλωτισμού μπορούν να απαξιώσουν το ρόλο και τη θέση της ΠΚ
Οι ΠΣ αναπαράγουν και προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής	Το μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτιστικών συλλόγων παρουσιάζει αδράνεια και επουσιώδη δράση	Η ανάδειξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στηρίζεται στον πολιτιστικό χαρακτήρα-ταυτότητα της κάθε χωροεδαφικής ενότητας	Αδυναμία ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων, των φορέων της Τ.Α & της τοπικής κοινωνίας
Ισχυροί δεσμοί μεταξύ των Πολιτιστικών Συλλόγων και των τοπικών κοινωνιών	Ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο σχετικά με την λειτουργία τους	Πρωτοβουλία περιφερειακών φορέων πχ ΠΘ, ΕΕΤΑΑ συμβάλλουν στην στήριξη των πολιτιστικών φορέων και των φορέων κοινωνικής αλληλεγγύης οικονομίας	Το ελλιπές θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την ανάπτυξη των πολιτιστικών φορέων
Συνεργασία Πολιτιστικών Συλλόγων με τα μουσεία	Οικονομικά Προβλήματα (προβλήματα στέγασης, μη μόνιμο προσωπικό, μη χρηματοδότηση εκδηλώσεων)	Η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των πολιτιστικών πόρων από τους ΠΣ (φορείς) μπορεί να δημιουργήσει οικονομικά αποτελέσματα	Ανυπαρξία τοπικών ενισχύσεων με δεδομένη την ενδεχόμενη μη ύπαρξη κοινοτικού πλαισίου
	Μη λειτουργική σχέση ΠΣ με τους ΠΟ	Η δημιουργία δευτεροβάθμιου οργάνου σ' όλη την Θεσσαλία	Η τάση υποκατάστασης των ΠΣ και των δραστηριοτήτων τους από τους ΠΟ
	Έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης		
	Έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης		
	Έλλειψη συνεργασίας οριζόντιας και κάθετης με αντίστοιχους φορείς άλλων περιοχών		

4.1.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Εξετάζοντας τα θετικά στοιχεία των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην Θεσσαλία παρατηρείται ότι στην περιοχή δραστηριοποιείται ένας σημαντικός αριθμός πολιτιστικών συλλόγων που αγγίζει τους 859 αλλά υπάρχει επίσης Πληθώρα Πολιτιστικών Πόρων και Πόρων Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Επιπροσθέτως, στην περιοχή δραστηριοποιείται η Ένωση Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Καρδίτσας και τρία Δίκτυα Πολιτιστικών Συλλόγων στο Νομό Τρικάλων. Αξίζει να αναφερθεί ότι υπάρχει συνεργασία των πολιτιστικών συλλόγων με τα μουσεία. Αξιοσημείωτη είναι η δραστηριότητα των πολιτιστικών συλλόγων της Περιφέρειας Θεσσαλίας αναφορικά με τη συμμετοχή τους σε θεματικές εκδηλώσεις αλλά τη διοργάνωση συνεδρίων και ετήσιων εκδηλώσεων που σαν στόχο έχουν να διατηρήσουν ζωντανές τις παραδόσεις και την τοπική ιστορία. Οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι αναπαράγουν και προστατεύουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής αλλά και αναπτύσσουν ισχυρούς δεσμούς με την τοπική κοινωνία.

4.1.3 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Τα αρνητικά στοιχεία που σκιαγραφούν την κατάσταση των συλλόγων επικεντρώνονται στην μη ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην τοπική εκπαίδευση, στο ανεπαρκές θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία των συλλόγων, στην έλλειψη συνεργασίας οριζόντιας και κάθετης με αντίστοιχους φορείς άλλων περιοχών, στην έλλειψη μηχανισμών υποστήριξης καθώς επίσης στην έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης.

Επίσης, αρκετοί πολιτιστικοί σύλλογοι εκτός από τα οικονομικά προβλήματα που τους ταλανίζουν έχουν να αντιμετωπίσουν προβλήματα στέγασης, δεν έχουν μόνιμο προσωπικό και παρουσιάζεται αδυναμία χρηματοδότησης των εκδηλώσεων τους. Σ' αυτό συντελεί και η έλλειψη οικονομικού αντικειμένου των συλλόγων καθώς οι δραστηριότητες τους δεν πρέπει να έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Μελανό σημείο στις δραστηριότητες τους αποτελούν η μη συμμετοχή των νέων στα συμβούλια των συλλόγων αλλά και η μη στήριξη της τοπικής κοινωνίας, τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων. Καθώς, οι φορείς Πολιτιστικής Κληρονομιάς δεν αποτελούν πλέον τον πυρήνα που συσπείρωνε την τοπική κοινωνία και δη τους νέους. Επιπλέον, η κατάσταση επιδεινώνεται από την μη λειτουργική σχέση των πολιτιστικών συλλόγων με τους πολιτιστικούς οργανισμούς των δήμων. Τέλος, το

μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτιστικών συλλόγων παρουσιάζει αδράνεια και επουσιώδη δράση.

4.1.4 ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

Οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για την ενίσχυση της δράσης των πολιτιστικών συλλόγων επικεντρώνονται στην αξιοποίηση των ευκαιριών της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και συγκεκριμένα μέσω των προγραμμάτων «Αλέξανδρος Μπαλατατζής», του προγράμματος «Πολιτισμός», των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των τεσσάρων θεσσαλικών νομών και του 4^{ου} ΚΠΣ. Εφόσον, οι υφιστάμενες πολιτικές δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην Πολιτιστική Κληρονομιά, έχουν αρκετά εργαλεία (χρηματικούς πόρους) και προσφέρουν αρκετά εργαλεία. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η στήριξη που παρέχεται στους πολιτιστικούς συλλόγους από τις Αναπτυξιακές Εταιρείες της περιοχής, οι οποίες διαμορφώνουν τις νέες προτάσεις (πχ Leader) στηριζόμενες στην πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής. Η ανάδειξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στηρίζεται στον πολιτιστικό χαρακτήρα-ταυτότητα της κάθε χωροεδαφικής ενότητας. Ενώ παράλληλα η αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και η μετατροπή της σε τουριστικό προϊόν οικονομικού χαρακτήρα θα ενδυναμώσει το ρόλο των συλλόγων και θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της περιοχής. Η πρωτοβουλία των φορέων πχ του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) συμβάλλουν στην στήριξη των πολιτιστικών φορέων και των φορέων κοινωνικής αλληλεγγύας οικονομίας. Τέλος, οι αναξιοποίητοι πολιτιστικοί πόροι και η δημιουργία δευτεροβάθμιου οργάνου σ' όλη την Θεσσαλία θα συμβάλλουν καταλυτικά στην τοπική ανάπτυξη.

4.1.5 ΑΠΕΙΛΕΣ

Γεγονότα και καταστάσεις που απειλούν τις δραστηριότητες των συλλόγων είναι η απαξίωση της ενασχόλησης με τα κοινά και η απομάκρυνση των νέων από αυτά αποδυναμώνουν τους Πολιτιστικούς Συλλόγους από τον καινοτομικό χαρακτήρα και την δημιουργία ιδεών με οικονομικά αποτελέσματα. Επομένως, υπάρχει η τάση εξασθένησης των σχέσεων των Πολιτιστικών Συλλόγων με την τοπική κοινωνία και τους νέους. Οι επιπτώσεις της Παγκοσμιοποίησης και του Καταναλωτισμού μπορούν να απαξιώσουν το ρόλο και τη θέση της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Στην ήδη επιβαρυνόμενη κατάσταση έρχονται να προστεθούν η

αδυναμία ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων, των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας αλλά και το ελλιπές θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο που δεν επιτρέπει την ανάπτυξη των πολιτιστικών φορέων. Η ανυπαρξία των τοπικών ενισχύσεων με δεδομένη την ενδεχόμενη μη ύπαρξη κοινοτικού πλαισίου καθώς και η τάση υποκατάστασης των Πολιτιστικών Συλλόγων και των δραστηριοτήτων τους από τους Πολιτιστικούς Οργανισμούς μεγεθύνουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι.

4.1.6 ΚΡΙΣΙΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τα κρίσιμα ζητήματα που προκύπτουν για την περιοχή μελέτης ως αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT είναι τα εξής:

- Δημιουργία Συνεργασιών μεταξύ των πολιτιστικών συλλόγων σε επίπεδο νομού αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας καθώς επίσης και η ανάπτυξη συνεργασιών των πολιτιστικών συλλόγων με τους Πολιτιστικούς Οργανισμούς των Δήμων.
- Κατάρτιση Σχεδίου Δράσης εξαιτίας της έλλειψης σχεδιασμού που υπάρχει αναφορικά με την λειτουργία των συλλόγων
- Δημιουργία Μηχανισμών Υποστήριξης προς τους πολιτιστικούς συλλόγους από το Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, ΕΕΤΑΑ και τις Αναπτυξιακές Εταιρείες της Περιφέρειας

Παρακάτω ακολουθεί η μήτρα παραγωγής πολιτικών για τους πολιτιστικούς συλλόγους της Θεσσαλίας:

Μήτρα παραγωγής πολιτικών των πολιτιστικών συλλόγων της Θεσσαλίας

Μήτρα παραγωγής πολιτικών των πολιτιστικών συλλόγων της Θεσσαλίας		
	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Πλήθος πολιτιστικών συλλόγων και πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς ▪ Ύπαρξη διάθεσης ανάπτυξης συνεργασίας των ΠΦ με τους πολιτιστικούς συλλόγους των ΔΔ και τους ΠΟ των Δήμων μέσω δικτύωσης ▪ Οι ισχυροί δεσμοί των πολιτιστικών συλλόγων και των τοπικών κοινωνιών δημιουργούν τις βάσεις για την μετατροπή του πολιτιστικού προϊόντος σε οικονομικό πόρο ▪ Ύπαρξη δευτεροβάθμιων δομών σε Καρδίτσα & Τρίκαλα προετοιμάζουν το έδαφος για δημιουργία δευτεροβάθμιου οργάνου σ' όλη την Θεσσαλία. ▪ Η προστασία και αναπαραγωγή της ΠΚ αποτελούν το εφελτήριο για την διαμόρφωση νέων προτάσεων αναφορικά με την περιοχή μελέτης 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Οι ισχυροί δεσμοί των ΠΣ που παρατηρούνται σε τοπικό επίπεδο έρχονται να θωρακίσουν την τοπική κοινωνία απέναντι στις νέες προκλήσεις (καταναλωτισμός & παγκοσμιοποίηση) ▪ Η δημιουργία ισχυρών βάσεων σε τοπικό επίπεδο και η αλλαγή νοοτροπίας των κατοίκων θα βοηθήσει στην ενδεχόμενη μη ύπαρξη κοινοτικού πλαισίου ▪ Οι ΠΣ πρέπει να λειτουργούν επικουρικά στην πολιτιστική παιδεία των κατοίκων και δη των νέων
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Το χρηματοδοτικό πλαίσιο της περιόδου 2007-2013 δίνει τη δυνατότητα στους πολιτιστικούς φορείς να λύσουν τα οικονομικά προβλήματα αφού όμως έχουν αναπτύξει σχέδιο δράσης ▪ Υπάρχουν φορείς (Αναπτυξιακές Εταιρείες, ΕΕΤΑΑ, ΠΘ) που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης ▪ Η αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων από τους ΠΣ με στόχο το κέρδος θα επιλύσει το οικονομικό τους πρόβλημα 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Η δικτύωση των πολιτιστικών φορέων θα επιτρέψει την καλύτερη δράση σε τοπικό επίπεδο ▪ Η ανάπτυξη συνεργασιών θα απαντήσει σε ζητήματα συντονισμού και υποστήριξης δραστηριοτήτων ▪ Η μη αλλαγή θεσμικού και χρηματοδοτικού πλαισίου θα εμποδίσει την δραστηριοποίηση των πολιτιστικών φορέων με οικονομικό αποτέλεσμα ▪ Η συνεργασία των ΠΣ με την ΤΑ δύναται να συμβάλει στην μείωση των οικονομικών προβλημάτων και των προβλημάτων στέγασης

4.2 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ

Η περιοχή της Θεσσαλίας διαθέτει πλήθος πολιτιστικών και φυσικών πόρων αλλά και αξιόλογο αριθμό πολιτιστικών συλλόγων που έχουν να παρουσιάσουν σημαντικό έργο αναφορικά με τις δραστηριότητες που πραγματοποιούν για την διατήρηση της παράδοσης του τόπου. Εξετάζοντας επομένως την κατάσταση των πολιτιστικών συλλόγων στην περιοχή μελέτης και λαμβάνοντας υπόψιν τα πραγματικά δεδομένα καταλήξαμε στο αναπτυξιακό όραμα το οποίο στηρίζεται στη δυναμική στρατηγική προερχόμενη από τον συνδυασμό των πλεονεκτημάτων με τις ευκαιρίες και αποτελεί την ιδανική εξέλιξη για το μέλλον. Επίσης, το όραμα προέκυψε από την ανάγκη που παρουσιάζει η περιοχή μελέτης να δώσει νέο ρόλο στους πολιτιστικούς συλλόγους έτσι ώστε να βοηθήσουν στην ενδυνάμωση και στην ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας.

Αναπτυξιακό Όραμα:

Η αναπαραγωγή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς αξιοποιώντας τους Πολιτιστικούς Πόρους και την Πολιτιστική Κληρονομιά δημιουργεί Πολιτιστικά Προϊόντα εμπορεύσιμα τα οποία δημιουργούν τις βάσεις για την ανάπτυξη συνεργασιών

Οι βασικοί στόχοι του αναπτυξιακού οράματος είναι:

1. Η πολιτιστική ταυτότητα να αποτελέσει το εφαλτήριο για την συγκρότηση χωροεδαφικών ενοτήτων και την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των φορέων, έχοντας ως απώτερο στόχο την τοπική ανάπτυξη
2. Η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής να προσδίδει στα προϊόντα του τόπου ιδιαίτερα χαρακτηριστικά
3. Η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής να μετατραπεί σε οικονομικό πόρο εμπορεύσιμο και πλουτοπαραγωγικό

Επιχειρησιακοί Στόχοι

1. Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των πολιτιστικών φορέων στα πλαίσια δημιουργίας πολιτιστικών προϊόντων.
2. Προβολή του ανταγωνιστικού πλεονεκτημάτος της περιοχής.
3. Σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών πόρων με δραστηριότητες οικονομικού χαρακτήρα.

Μέσα από στοχευμένα μέτρα και δράσεις το σχέδιο δράσης που προβλέπεται για την λειτουργία των συλλόγων θα καταφέρει να υλοποιηθεί. Η στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής που επιλέγεται μέσα από στρατηγικούς και επιχειρησιακούς στόχους θέλει να δώσει έμφαση στην αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσω της δικτύωσης οι πολιτιστικοί σύλλογοι θα καταφέρουν να ενδυναμώσουν τις μεταξύ τους σχέσεις και να προετοιμάσουν το έδαφος για την βελτίωση της κατάστασης που διέπει τη λειτουργία τους. Αναπόφευκτα θα ενισχύσουν το ρόλο τους και θα συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη μέσα από τις δραστηριότητες τους.

Οι στρατηγικοί στόχοι παρουσιάζουν κυρίως την λανθάνουσα κατάσταση που βρίσκονται οι πολιτιστικοί φορείς και μέσω της υποστήριξής τους από κατάλληλες δράσεις και πολιτικές θα καταφέρουν να δώσουν αναπτυξιακή ώθηση. Οι επιχειρησιακοί στόχοι από την άλλη που τίθενται για το σχέδιο δράσης υποστηρίζουν επιχειρησιακά τους στρατηγικούς στόχους, είναι πιο εξειδικευμένοι και καθιστούν πιο εφικτό το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

4.3 ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης αποβλέπει στη βελτίωση της κατάστασης των ζητημάτων του Πολιτισμού σε επίπεδο Περιφέρειας Θεσσαλίας μέσα από την συλλογική ανάληψη ευθυνών και αρμοδιοτήτων εκ μέρους των πολιτιστικών φορέων που εκεί δραστηριοποιούνται. Το σχέδιο δράσης προτείνει λύσεις:

- σε επίπεδο οργανωτικό και λειτουργικό των ίδιων των φορέων όπως και
- σε επίπεδο δράσεων των οποίων η εφαρμογή θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις:
 - αφ ενός αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων που βρίσκονται σε αφθονία σε όλη την έκταση της Θεσσαλίας και
 - αφ ετέρου ανάδυσης δραστηριοτήτων περιμετρικά από τους πολιτιστικούς πόρους με οικονομικό αποτέλεσμα.

Οι προτεινόμενες δράσεις δημιουργούν ως εκ τούτου τις προϋποθέσεις ώστε φορείς του κοινωνικού τομέα να συμβάλλουν καταλυτικά στην ανάπτυξη μιας ενιαίας ενότητας και κατ' επέκταση στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας.

Το σχέδιο δράσης που αναπτύσσεται στη συνέχεια, αποσκοπεί στην εφαρμογή της προτεινόμενης στρατηγικής και υλοποιείται μέσω αναπτυξιακών παρεμβάσεων οι οποίες αποτελούνται από ένα σύνολο αξόνων προτεραιοτήτων που περιέχουν μέτρα και δράσεις.

Οι άξονες στηρίζονται στο συνδυασμό των πλεονεκτημάτων με τις ευκαιρίες κάτι που αποτελεί την ιδανική εξέλιξη για το μέλλον. Ακόμη, στοχεύουν στη σφαιρική αντιμετώπιση των αδυναμιών που εμφανίζονται στην περιοχή μελέτης και την καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση των αντίστοιχων συγκριτικών πλεονεκτημάτων. Συνεπώς, αντικατοπτρίζουν το σύνολο των παρεμβάσεων και τις πολιτικές μέσω των οποίων θα επιτευχθεί η ανάπτυξη της περιοχής.

Με βάση τα παραπάνω καταλήγουμε στους παρακάτω άξονες προτεραιοτήτων, οι οποίοι περιγράφουν το πλαίσιο δράσεων και πολιτικών για τη ανάπτυξη της περιοχής. Οι άξονες αυτοί δίνουν τις γενικές κατευθύνσεις για τη στρατηγική ανάπτυξη της περιοχής και αποτελούνται από ένα σύνολο ειδικότερων μέτρων. Τα μέτρα αυτά εξειδικεύονται στη συνέχεια ακόμα περισσότερο σε συγκεκριμένες δράσεις.

Συνοπτικά οι άξονες προτεραιοτήτων είναι οι παρακάτω:

- Οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών φορέων
- Ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Αξονες	Μέτρα	Δράσεις
Αξονας 1: Οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών φορέων	Μέτρο 1: Επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων	Δράση 1: Επίλυση των προβλημάτων στέγασης
		Δράση 2: Η απόκτηση προσωπικού και η ύπαρξη τουλάχιστον ενός ατόμου που να συντονίζει και να οργανώνει τις δραστηριότητες των συλλόγων
	Μέτρο 2: Επίλυση των οικονομικών προβλημάτων	Δράση 1: Κινητοποίηση των μελών για ζητήματα χορηγιών και συνδρομών
		Δράση 2: Κινητοποίηση για ανάδειξη της δράσης των φορέων και της προσέλκυσης επισκεπτών
		Δράση 3: Κοινοτική χρηματοδότηση μέσω της ένταξης σε κοινοτικά προγράμματα
		Δράση 4: Μηχανισμοί Υποστήριξης των δράσεων των πολιτιστικών συλλόγων
Αξονας 2: Ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και της πολιτιστικής κληρονομιάς	Μέτρο 1: Ανάδειξη και προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος	Δράση 1: Προστασία των αρχαιολογικών χώρων
		Δράση 2: Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
		Δράση 3: Ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής
	Μέτρο 2: Προβολή του πλούτου των πολιτιστικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της τοπικής ιστορίας ως μοχλοί τοπικής ανάπτυξης	Δράση 1: Διαφημιστικά φυλλάδια και χρήση νέων τεχνολογιών για την ενημέρωση του κόσμου σχετικά με τις δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων
		Δράση 2: Εκπαίδευση και επαγγελματική διαβίωση των ατόμων που ασχολούνται με τις πολιτιστικές διαδρομές
	Μέτρο 3: Μετατροπή του αρχαιολογικού προϊόντος και του πλούτου της πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η περιοχή σε οικονομικό πόρο	Δράση 1: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, πολιτιστικά μονοπάτια, πολιτιστικές διαδρομές
		Δράση 2: Ανάλυση δράσεων και δημιουργία προϋποθέσεων για την αναπαραγωγή της παράδοσης

Άξονας προτεραιότητας 1:**Οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών φορέων**

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας με αξιόλογο έργο και ποικίλες δραστηριότητες. Διοργανώνουν ετήσιες εκδηλώσεις, συνέδρια και ημερίδες στην προσπάθεια τους να κρατήσουν την ψυχή ενός τόπου ζωντανή, τόσο μέσα από την αναβίωση των εθίμων και των παραδόσεων σε θεματικές εκδηλώσεις, όσο και με την ανάπτυξη των μεταξύ τους συνεργασιών. Ωστόσο δεν χρίζουν καλής αντιμετώπισης από τους τοπικούς φορείς και από τους κατοίκους των περιοχών με αποτέλεσμα πολλά από τα προβλήματα τους να διαιώνονται και να αναστέλλεται μ' αυτό τον τρόπο η λειτουργία τους. Τα μέτρα αυτού του άξονα είναι επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι και άμεση επίλυση του οικονομικού προβλήματος.

Μέτρο 1: Επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων

Με την υλοποίηση του μέτρου αυτού προτείνεται η επίλυση των λειτουργικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι, τα οποία εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία των συλλόγων και την πραγμάτωση των δραστηριοτήτων τους. Το μέτρο αυτό εστιάζει στην επίλυση των προβλημάτων στέγασης που έχουν οι περισσότεροι σύλλογοι αλλά και στην έλλειψη προσωπικού.

Δράση 1: Επίλυση των προβλημάτων στέγασης

Οι περισσότεροι πολιτιστικοί σύλλογοι δεν διαθέτουν χώρο για να στεγάσουν τα γραφεία και τις δραστηριότητες τους και αν ληφθούν υπόψιν τα υπέρογκα ποσά που χρειάζονται για λειτουργικά έξοδα αναγκάζονται να αναστείλουν την λειτουργία τους. Η παραχώρηση από μέρους της δημοτικής αρχής αιθουσών που δεν χρησιμοποιούνται καθώς και η χρησιμοποίηση των κτηρίων των δημοτικών σχολείων που δεν λειτουργούν, αποτελούν σανίδα σωτηρίας στο ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα τους. Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα παρουσίαζε αν χρησιμοποιούσαν κτίσματα με έντονα τα αρχιτεκτονικά λαογραφικά στοιχεία για να στεγάσουν τις δραστηριότητες τους.

Δράση 2: Η απόκτηση προσωπικού και η ύπαρξη τουλάχιστον ενός ατόμου που να συντονίζει και να οργανώνει τις δραστηριότητες των συλλόγων

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι έχουν ανάγκη από προσωπικό, αλλά οι οικονομικές τους δυσκολίες αναστέλλουν αυτό το εγχείρημα. Η πρόσληψη ενός ατόμου, το οποίο θα αμείβεται από τις συνδρομές των μελών του συλλόγου αλλά και από τις χορηγίες των κατοίκων της περιοχής, και το οποίο θα σχετίζεται άμεσα με τις πολιτιστικές δραστηριότητες και θα έχει τη δυνατότητα να συντονίζει και να οργανώνει τις δραστηριότητες των συλλόγων είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς αρκετές φορές οι υποθέσεις των συλλόγων εκκρεμούν εξαιτίας της έλλειψης συντονισμού αλλά και προσωπικού.

Μέτρο 2: Επίλυση των οικονομικών προβλημάτων

Με την υλοποίηση του μέτρου αυτού προτείνεται να βρεθεί άμεσα λύση σε ένα ακόμη πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι πολιτιστικοί σύλλογοι, τις οικονομικές παροχές. Το οικονομικό πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς εμποδίζει την ομαλή λειτουργία τους αλλά και αναστέλλει τις δραστηριότητες τους. Το μέτρο αυτό εστιάζει στην ανεύρεση χρημάτων τόσο από χορηγίες όσο και από κοινοτικά κονδύλια.

Δράση 1: Κινητοποίηση των μελών για ζητήματα χορηγιών και συνδρομών

Εξαιτίας της δυσμενής θέσης που βρίσκονται οι πολιτιστικοί σύλλογοι χρειάζονται την στήριξη όλων των φορέων της τοπικής κοινωνίας. Τόσο των κατοίκων της περιοχής όσο και των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Οι χορηγίες από επιχειρηματίες της περιοχής τόσο κατά την χρονική περίοδο των εκδηλώσεων τους όσο και τον υπόλοιπο χρόνο θα έδινε νέα πνοή στη δράση τους. Χρηματικά ποσά αλλά και υλικά αγαθά θα βοηθούσαν στο ήδη δύσκολο έργο τους.

Δράση 2: Κινητοποίηση για ανάδειξη της δράσης των φορέων και της προσέλκυσης επισκεπτών

Οι τοπικοί φορείς είτε γίνεται λόγος για τους κατοίκους της περιοχής είτε γίνεται λόγος για τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης οφείλουν να συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες των συλλόγων και να στηρίζουν τις εκδηλώσεις που πραγματοποιούν καθώς οι εκδηλώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές εφόσον διατηρούν

ζωντανή την τοπική ιστορία και βοηθούν στην σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κατοίκων της περιοχής με τους απόδημους, από την άλλη όμως επιφέρουν και χρήματα στους πολιτιστικούς συλλόγους, τα οποία τους είναι ιδιαίτερος απαραίτητα. Η κινητοποίηση επομένως των φορέων αναφορικά με τη δράση των συλλόγων θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την προσέλκυση επισκεπτών.

Δράση 3: Κοινοτική χρηματοδότηση μέσω της ένταξης σε κοινοτικά προγράμματα

Οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν την δυνατότητα να στηρίζουν τους πολιτιστικούς συλλόγους οικονομικά, δίνοντας τους την ευκαιρία από την μία να διεκδικήσουν κοινοτικές ενισχύσεις, από την άλλη όμως μπορούν να συνδράμουν στο έργο τους μέσα από ειδικές δράσεις που θα συμπεριλάβουν στα αναπτυξιακά τους σχέδια, θεωρώντας τους αναπόσπαστο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας και κατ' επέκταση της τοπικής ανάπτυξης. Μέσω αυτής της δράσης οι πολιτιστικοί σύλλογοι θα καταφέρουν να δώσουν λύση σε αρκετά από τα προβλήματα τους. Επίσης, προς αυτή την κατεύθυνση μπορούν να κινηθούν και οι αναπτυξιακές εταιρείες διαμορφώνοντας τις προτάσεις τους στηριζόμενες στους πολιτιστικούς πόρους της περιοχής.

Δράση 4: Μηχανισμοί Υποστήριξης των δράσεων των πολιτιστικών συλλόγων

Η ύπαρξη φορέων όπως είναι οι Αναπτυξιακές Εταιρείες, ΕΕΤΑΑ, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και οι Ιδιωτικές Εταιρείες Συμβούλων δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης αλλά επίσης δημιουργούν το υπόβαθρο για την συνεργασία των φορέων γύρω από μια δράση.

Άξονας προτεραιότητας 2:

Ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η περιοχή της Θεσσαλίας είναι ένας τόπος πλούσιος σε φυσικούς πόρους και πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο ορεινός όγκος, τα ποτάμια, οι λίμνες, τα τοξωτά γεφύρια, οι εκκλησίες, τα πλίθινα σπίτια, η πληθώρα των αρχαιολογικών μνημείων και τα έντονα αρχαιολογικά, βυζαντινά και λαογραφικά στοιχεία σκιαγραφούν την εικόνα της περιοχής. Στο πολιτιστικό περιβάλλον έρχονται να προστεθούν οι

πολιτιστικοί σύλλογοι και τα μουσεία, τα οποία λειτουργούν σε συνεργασία με τους συλλόγους τις περισσότερες φορές και παρόλο που έχουν προβεί στην συλλογή αντικειμένων, δεν έχουν προχωρήσει ούτε σε τεκμηρίωση αλλά ούτε σε συντήρηση και διατήρηση των αντικειμένων οικιακής οικονομίας και αγροτικής παραγωγής. Οι δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων πάλι επικεντρώνονται γύρω από την αναβίωση εθίμων αλλά και παραδόσεων. Αυτό που θα ενίσχυε το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της περιοχής θα ήταν η ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών της περιοχής και της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Μέτρο 1: Ανάδειξη και προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος

Με το μέτρο αυτό προτείνεται η ανάδειξη αλλά και η προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος της περιοχής καθώς είναι μια περιοχή πλούσια σε πόρους. Επομένως, μέσω αυτού του μέτρου επιδιώκεται η σύζευξη της ανάπτυξης με το περιβάλλον, μέσα από παρεμβάσεις που θα γίνουν στους αρχαιολογικούς χώρους όσο και σε περιοχές με ιδιαίτερα πολιτιστικό ενδιαφέρον. Οι δράσεις με τις οποίες θα επιτευχθεί αυτός ο στόχος είναι η προστασία των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής, η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής.

Δράση 1: Προστασία των αρχαιολογικών χώρων

Η δράση αυτή στοχεύει στην προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων της περιοχής, γεγονός που θα οδηγήσει στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ιστορικής μνήμης της περιοχής καθώς και στην προσέλκυση επισκεπτών. Σε αυτό θα συμβάλει η δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών που θα περιλαμβάνει αρχαιολογικά και άλλα μνημεία. Για την επίτευξη των παραπάνω, θεωρείται αναγκαία η σύσταση μη κερδοσκοπικού φορέα διαχείρισης των αρχαιολογικών χώρων, στον οποίο θα συμμετέχουν η πολιτεία, η τοπική αυτοδιοίκηση και οι κάτοικοι της περιοχής και θα συνεργάζεται με την αρμόδια εφορία Αρχαιοτήτων. Στα καθήκοντα του φορέα αυτού θα περιλαμβάνεται η καθαριότητα, η συντήρηση και η φύλαξη των χώρων. Επίσης, η δημιουργία υποδομών για την συντήρηση των πολιτιστικών και αρχαιολογικών στοιχείων αλλά και η χρήση της τεχνολογίας για την συντήρηση των λαογραφικού, αρχαιολογικού και φωτογραφικού υλικού θα δημιουργούσε θέσεις απασχόλησης.

Δράση 2: Ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η δράση αυτή έχει ως αντικείμενο την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε γίνεται λόγος για μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, κτίσματα με ιδιαίτερη τεχνοτροπία είτε για γεγονότα που αποτυπώνουν τις καθημερινές εκφάνσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας. Προστασία και ανάδειξη των υλικών και άυλων μορφών της πολιτιστικής κληρονομιάς με τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρηθούν τα αρχιτεκτονικά γνωρίσματα αλλά και τα ήθη και έθιμα που καθιστούν μια περιοχή μοναδική, μετατρέποντας την σε πόλο έλξης επισκεπτών. Τα στοιχεία της πολιτιστικής κληρονομιάς θα μεταδίδονταν ευκολότερα στους επισκέπτες με τη βοήθεια της τεχνολογίας, κάνοντας αναπαράσταση και ανάδειξη. Επιπλέον, η ύπαρξη κέντρων ενημέρωσης και πληροφόρησης στις περιοχές με έντονο πολιτιστικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον θα διευκόλυνε τους επισκέπτες να γνωρίσουν την περιοχή και να επικεντρωθούν στους πολιτιστικούς πόρους που πρέπει να εντοπίσουν για να θαυμάσουν. Αυτό θα επιτευχθεί με την συνδρομή των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, των πολιτιστικών φορέων, των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, των Αναπτυξιακών Εταιρειών, των Ακαδημαϊκών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων.

Δράση 3: Ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής

Με τη δράση αυτή επιδιώκεται η ενίσχυση των τοπικών χαρακτηριστικών της περιοχής και του πολιτιστικού πλούτου. Των χαρακτηριστικών δηλαδή που διαμορφώνουν την πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής και την καθιστούν μοναδική στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνει ευρέως γνωστό αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είτε αυτό είναι χαρακτηριστικό προϊόν της περιοχής, έθιμο, θεματική εκδήλωση, τοπική γιορτή και έκθεση είτε είναι αρχαιολογικό μνημείο. Μετατρέποντας την περιοχή σε πόλο έλξης επισκεπτών και τουριστών.

Μέτρο 2: Προβολή του πλούτου των πολιτιστικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της τοπικής ιστορίας ως μοχλοί τοπικής ανάπτυξης

Με το μέτρο αυτό προτείνεται η ανάδειξη του πλούτου των πολιτιστικών πόρων, της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και της ιστορίας του τόπου με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνονται ευρέως γνωστά. Η ορθολογική αξιοποίηση τους μέσω κατάλληλων ενεργειών και δράσεων θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την βιώσιμη ανάπτυξη

της περιοχής. Οι δράσεις που προτείνονται είναι η ενημέρωση του κοινού για τις δραστηριότητες των πολιτιστικών φορέων της περιοχής αλλά και η ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών της περιοχής, μέσω διαφημιστικών φυλλαδίων, χρήση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών (info kiosk, GIS πολιτιστικών χώρων) και επίσης εκπαίδευση και επαγγελματική διαβίωση των ατόμων που ασχολούνται με τις πολιτιστικές διαδρομές.

Δράση 1: Διαφημιστικά φυλλάδια και χρήση νέων τεχνολογιών για την ενημέρωση του κόσμου σχετικά με τις δραστηριότητες των πολιτιστικών συλλόγων

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι ως θεματοφύλακες του πολιτισμού έχουν καταφέρει να διατηρήσουν μέσω της αναπαράστασης και της αναβίωσης των εθίμων ένα μέρος της τοπικής ιστορίας ζωντανό. Βέβαια οι δραστηριότητές τους δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο εκεί, μέσω διαφημιστικών φυλλαδίων αλλά και με την χρήση των νέων τεχνολογιών για την ανάδειξη και την αναπαράσταση των πολιτιστικών στοιχείων, οφείλουν να ενημερώνουν τους επισκέπτες για τα τοπικά χαρακτηριστικά της περιοχής αλλά και για το έργο που επιτελούν, δίνοντας τους έτσι την δυνατότητα να επιλέγουν τα αξιοθέατα και τα γεγονότα που θέλουν να παρακολουθήσουν.

Δράση 2: Εκπαίδευση και επαγγελματική διαβίωση των ατόμων που ασχολούνται με τις πολιτιστικές διαδρομές

Μέσω αυτής της δράσης προτείνεται η εκπαίδευση και η επαγγελματική διαβίωση των ατόμων που ασχολούνται με τις πολιτιστικές διαδρομές, παρέχοντας τους συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση για τα τεκτενόμενα στον τομέα του πολιτισμού, διοργανώνοντας ημερίδες και σεμινάρια τόσο για τους νέους για να γνωρίσουν την τοπική ιστορία όσο και για αυτούς που τα ενδιαφέροντα τους έχουν άμεση συνάφεια με τον πολιτισμό. Επιπλέον, ιδιαίτερης βαρύτητας είναι η διοργάνωση σεμιναρίων για τους οδηγούς περιπατικών διαδρομών καθώς με την αξιοποίηση αυτής της μορφής τουρισμού διευρύνονται οι δραστηριότητες των πολιτιστικών φορέων αλλά και επιφέρεται η τοπική ανάπτυξη.

Μέτρο 3: Μετατροπή του αρχαιολογικού προϊόντος και του πλούτου της πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η περιοχή σε οικονομικό πόρο

Με το μέτρο αυτό προτείνεται η μετατροπή του αρχαιολογικού προϊόντος και των πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η περιοχή της Θεσσαλίας σε πόρο οικονομικής ανάπτυξης με την συνδρομή των πολιτιστικών συλλόγων, των συνεταιρισμών γυναικών αλλά και των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα αποθέματα που διαθέτει η περιοχή δίνουν την δυνατότητα αξιοποίησης της μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού, δημιουργία πολιτιστικών μονοπατιών αλλά και πολιτιστικών διαδρομών. Επίσης, σημαντικά βήματα για την βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής θα ήταν η ανάληψη δράσεων και δημιουργία προϋποθέσεων για την αναπαραγωγή της παράδοσης.

Δράση 1: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, πολιτιστικά μονοπάτια, πολιτιστικές διαδρομές

Με τη δράση αυτή επιδιώκεται η αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων μέσω εναλλακτικών μορφών τουρισμού που θα έχουν ως κεντρικό πυρήνα τον πολιτιστικό χαρακτήρα της περιοχής. Επίσης, η δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών με τη χρήση πολιτιστικών μονοπατιών και η καθοδήγηση από εκπαιδευμένους εμπνευστές θα δώσει την δυνατότητα στους επισκέπτες να γνωρίσουν πολύπλευρα την περιοχή που θα επισκεφτούν.

Δράση 2: Ανάληψη δράσεων και δημιουργία προϋποθέσεων για την αναπαραγωγή της παράδοσης

Με τη δράση αυτή προτείνεται η δημιουργία προϋποθέσεων για την αναπαραγωγή της παράδοσης. Και εδώ μπορεί να γίνει αναφορά σε σεμινάρια που ως θεματολογία τους έχουν τον πολιτισμό και την παράδοση προσελκύοντας άτομα που είτε ασχολούνται μ' αυτόν τον τομέα και θέλουν να διευρύνουν τους ορίζοντές τους είτε θέλουν να φέρουν την νέα γενιά σε επαφή με τον πολιτισμό της περιοχής. Επικουρικά στην προσπάθεια αυτή θα συνέβαλε η δημιουργία πολιτιστικών σχολείων, φέρνοντας έτσι σε επαφή τα παιδιά με την φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Η κίνηση αυτή επίσης θα έφερνε σε επαφή τους απόδημους κατοίκους αλλά και τους νέους της περιοχής με την τοπική ιστορία και τον τοπικό πολιτισμό. Η λειτουργία του πολιτιστικού σχολείου θα συνέτεινε στην επιμόρφωση των κατοίκων και δη των νέων αναφορικά με την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Τέλος, θα δημιουργούσε θέσεις εργασίας στα πλαίσια της οργάνωσης, της λειτουργίας και της εμπύχωσης των

Λουκά Κων/ντία

*Δικτύωση Πολιτιστικών Συλλόγων
σε επίπεδο Θεσσαλίας*

ειδικών σεμιναρίων που θα πραγματοποιούνταν στα πλαίσια λειτουργίας των πολιτιστικών σχολείων.

4.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό διαμορφώθηκε το σχέδιο δράσης των πολιτιστικών συλλόγων που δραστηριοποιούνται στην Θεσσαλία, όπως αυτό προέκυψε από την ανάλυση των πλεονεκτημάτων, των μειονεκτημάτων, των ευκαιριών και των απειλών που αναλύθηκαν στην ανάλυση SWOT. Στο πλαίσιο του αναπτυξιακού οράματος, επιλέχθηκαν οι στόχοι, οι άξονες προτεραιοτήτων, τα επιμέρους μέτρα και οι δράσεις.

Το αναπτυξιακό όραμα για την περιοχή μελέτης είναι η αναπαραγωγή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς μέσω της αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, δημιουργώντας μ' αυτό των τρόπο πολιτιστικά προϊόντα εμπορεύσιμα, τα οποία έχουν την δυνατότητα να δημιουργήσουν τις βάσεις για την ανάπτυξη συνεργασιών.

Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι που διαμορφώθηκαν για την περιοχή μελέτης είναι η πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής να αποτελέσει το εφελτήριο για την συγκρότηση χωροεδαφικών ενοτήτων και την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των φορέων, έχοντας ως απώτερο στόχο την τοπική ανάπτυξη. Επίσης, η πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής να προσδώσει στα προϊόντα του τόπου ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και να μετατραπεί σε οικονομικό πόρο εμπορεύσιμο και πλουτοπαραγωγικό.

Επιπλέον, διαμορφώθηκαν δυο άξονες προτεραιότητας, οι οποίοι αποτελούνται από ένα σύνολο ειδικότερων μέτρων και δράσεων, μέσω των οποίων δίνονται κατευθύνσεις για το σχέδιο δράσης των πολιτιστικών συλλόγων. Οι άξονες αυτοί στοχεύουν στην οργάνωση και λειτουργία των πολιτιστικών συλλόγων καθώς επίσης στην ανάδειξη των τοπικών χαρακτηριστικών και της πολιτιστικής κληρονομιάς, επιφέροντας μέσα από συντονισμένες κινήσεις την τοπική ανάπτυξη.

Αναφορικά με το σχέδιο δράσης που παρουσιάστηκε παραπάνω για την λειτουργία και την δράση των πολιτιστικών συλλόγων, αποτελεσματικότερες κινήσεις θα γίνονταν αν οι δήμοι σε συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς της εκάστοτε περιοχής ενίσχυαν την πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής και μέσα από τις συνεργασίες που ανέπτυσαν, καλλιεργούσαν το έδαφος για την δημιουργία χωροεδαφικής ενότητας. Οι συνεργασίες που θα αναπτύσσονταν στα όρια της χωροεδαφικής ενότητας θα δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της περιοχής καθώς οι συνεργασίες θα ενεργοποιούσαν τους πολιτιστικούς φορείς, τους

φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, και θα είχαν ως συνεργάτες και υποστηρικτές ερευνητικά και επιστημονικά ιδρύματα. *Η ισχυροποίηση της χωροεδαφικής ενότητας θα δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για την ίδρυση Περιφερειακού Παρατηρητηρίου*, καθώς η ανάγκη για κάτι τέτοιο θα παρουσιάζονταν εντονότερη στα πλαίσια μιας χωροεδαφικής ενότητας, για την αναζήτηση λύσεων σε θέματα που αφορούν κοινωνικά και αναπτυξιακά ζητήματα και απαιτείται σε μεγάλο βαθμό να υπάρχουν ιδιαίτερες προσεγγίσεις, διαγνώσεις και μηχανισμοί υποστήριξης στο εσωτερικό συγκεκριμένων εδαφικών περιοχών. Οι περιοχές αυτές στο πλαίσιο της αποκέντρωσης και της αναζήτησης σχεδίων που σαν στόχο θα έχουν την τοπική ανάπτυξη θα επιχειρήσουν τοπικές, ενδογενείς και βιώσιμες λύσεις, έχοντας την ανάγκη στήριξης από τις κοινωνικές επιχειρήσεις της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας αλλά κυρίως τη στήριξη από μηχανισμούς ικανούς να διακρίνουν την τοπική ιδιαιτερότητα και δυναμική και να τις μετατρέψουν σε αξία. Επομένως, οι φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας έχουν να διαδραματίσουν από κοινού ένα σημαντικό ρόλο βασισμένο κυρίως στη διακριτότητα του χώρου και στην ιδιαιτερότητα των πόρων. (Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2007)

Το Παρατηρητήριο κατά συνέπεια θα αποτελεί *βασικό μηχανισμό παρακολούθησης* στα όρια εκτός της χωροεδαφικής ενότητας μεταξύ των φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας και των φορέων, υπηρεσιών και μηχανισμών που εμπλέκονται με θεσμικό τρόπο στη λειτουργία των τραπεζών, του κράτους και του οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης. Το Παρατηρητήριο, θα αναλαμβάνει να ενημερώσει όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τόσο για τα θέματα του εξωτερικού περιβάλλοντος, όπως για παράδειγμα στατιστικά δεδομένα και χρηματοδοτικά προγράμματα έτσι ώστε οι δρώντες να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και οι φορείς υποστήριξης να λαμβάνουν αποφάσεις προσαρμοσμένες στους στόχους του τομέα και στις πραγματικές του ανάγκες.

Ο Περιφερειακός χαρακτήρας του Παρατηρητηρίου για τους φορείς της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας προσδιορίζεται από την ανάγκη ενεργοποίησης και στήριξης των τοπικών κοινωνιών έτσι ώστε οι φορείς να έχουν την δυνατότητα να εκφραστούν μέσα από συλλογικούς φορείς και κοινωνικές επιχειρήσεις που συνδέονται και βασίζονται στη σύνδεσή τους με την περιοχή της χωροεδαφικής ενότητας. Επιπλέον, να αποκτήσουν την ικανότητα να συμβάλλουν πιο δυναμικά στις ανάγκες και τις ελλείψεις του χώρου τους με δραστηριότητες που εντάσσονται στο πλαίσιο της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας

συμβάλλοντας στην χωρική συνοχή και άρα τη διαμόρφωση της χωροεδαφικής ενότητας. (Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου, 2007)

Επομένως, η ύπαρξη του Παρατηρητηρίου θα ενδυναμώνε την ικανότητα της κοινωνικής οικονομίας να ενισχύσει τις κοινωνικές υπηρεσίες για συλλογικά αγαθά και συλλογικές αξίες, θα βοηθούσε την τοπική κοινωνία να κατανοήσει ότι οι λύσεις στα προβλήματα αλλά και η ανάπτυξη θα έλθουν από την εκ των κάτω προσέγγιση, θα βοηθούσε στην διαμόρφωση κοινών κοινωνικών οραμάτων και κοινών συμμετοχικών μεθόδων-διαδικασιών μεταξύ των φορέων της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας αλλά και των τοπικών φορέων που θα ενεργούσαν για την ανάπτυξη της περιοχής. Τέλος θα πρόβαλε την συμβολή της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην αύξηση των θέσεων απασχόλησης στις τοπικές κοινωνίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Σχέδιο Δράσης των Πολιτιστικών Συλλόγων που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλία αναπτύχθηκε αφού προηγήθηκε η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης και η καταγραφή και αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, ευκαιριών και απειλών. Στην συνέχεια διαμορφώθηκε το αναπτυξιακό όραμα μέσω του οποίου προσδιορίστηκαν οι βασικοί του στόχοι. Έπειτα, αναπτύχθηκαν οι άξονες προτεραιοτήτων, οι οποίοι επιμεριστήκαν σε μέτρα και δράσεις.

Μέσω της ανάλυσης SWOT, εντοπίστηκαν τόσο οι εσωτερικές παράμετροι λειτουργίας των πολιτιστικών συλλόγων όσο και τα ερεθίσματα που δέχονται από το εξωτερικό περιβάλλον. Τα στοιχεία αυτά επηρεάζουν την δράση και λειτουργία των πολιτιστικών συλλόγων, διαμορφώνοντας το πλαίσιο ανάπτυξης για το μέλλον τόσο των πολιτιστικών συλλόγων όσο και της περιοχής. Λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης, τις παραμέτρους του προγραμματικού πλαισίου για την περίοδο 2007-2013 και την ανάγκη που παρουσιάζεται από τους πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στα τοπικά δρώμενα δημιουργήθηκε το σχέδιο δράσης τους.

Ο Πολιτισμός και η Πολιτιστική Κληρονομιά της περιοχής μπορούν να συμβάλουν στην συγκρότηση χωροεδαφικών ενοτήτων αλλά και να συντελέσουν στην προώθηση ενός μοντέλου ανάπτυξης που θα βασίζεται στην διακριτικότητα των τοπικών προϊόντων. Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης ως αποτέλεσμα της διερεύνησης και μελέτης του ζητήματος της δράσης των πολιτιστικών φορέων σε μια περιοχή (σε επίπεδο ΔΔ, χωροεδαφικής ενότητας, Περιφέρειας) αφού έλαβε υπόψη του το θεσμικό και χρηματοοικονομικό πλαίσιο που ισχύει για τους συγκεκριμένους φορείς προτείνει δράσεις που αφορούν την δραστηριότητα των ίδιων των φορέων : οργάνωση, δικτύωση, ενεργοποίηση των μελών τους, όσο και δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης πόρων και οικονομικών δραστηριοτήτων.

Αυτή η προσπάθεια θα βασιστεί στην ενεργοποίηση των πολιτιστικών συλλόγων, στη δημιουργία και σύσταση μηχανισμών υποστήριξης (τοπική αναπτυξιακή εταιρεία, παρατηρητήριο με την υποστήριξή τους από ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα) και στη σύσταση κοινωνικών επιχειρήσεων που θα συμβάλλουν με τη δράση τους στην ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας μιας περιοχής και στη σύνδεση των φορέων αυτών με τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι τρεις αυτοί πυλώνες θα συμβάλλουν στην διαμόρφωση της χωροεδαφικής

ενότητας κατάλληλου σε κάθε περίπτωση μεγέθους και στην ενεργοποίηση του κοινωνικού τομέα σε αυτό το επίπεδο και στην αξιοδότησή του και κατ' επέκταση στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασική Ελληνόγλωσσα

Γούσιος Δ., Γκέσκου Ιφ., (2003) *Τοπική Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.

Εργαστήριο Αγροτικού Χώρου (2007), «Αξιολόγηση αποτελεσμάτων – συμπεράσματα προτάσεων ανάπτυξης της Κοινωνικής - Αλληλέγγυας Οικονομίας στη Στερεά Ελλάδα και τη Θεσσαλία» στο πλαίσιο υλοποίησης της ΚΠ EQUAL με τίτλο : «Κοινωνική - Αλληλέγγυα Οικονομία και Επιχειρηματικότητα Τοπική Κοινωνία : Ολοκληρωμένη Υποστήριξη», Βόλος.

Κάβουρας Ε. (2007), *Η συμβολή του Πολιτιστικού Αγαθού στη Διαμόρφωση Εδαφικών Περιοχών και στην Αειφορική τους Ανάπτυξη*, Βόλος: ΠΜΣ ΤΜΧΠΠΑ, διπλωματική εργασία.

Καυκαλάς Γ., Κομνηνός Ν., (1997) ‘*Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης και ο νέος ρόλος των κρατικών πολιτικών*’ στο Κοινωνικό κράτος και κοινωνική πολιτική: η σύγχρονη προβληματική, Γετίμης Π., Γράβαρης Δ. (επιμ), Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

Κέντρο Ιστορικής και Λαογραφικής Έρευνας «Απόλλων» (2006) *Η Πολιτιστική Κληρονομιά στη Θεσσαλία. Τραγούδι Χορός Ενδυμασία*, Πρακτικά Β’ Πανελληνίου Συνεδρίου, Καρδίτσα: Εκτυπωτική Καρδίτσας.

Πρόσθετη Ελληνόγλωσσα

Γούσιος Δ., (1999) *Συστήματα Διαχείρισης Χώρου*, Βόλος: Σημειώσεις Μαθήματος.

Δαμιανάκος Σ., (2002) *Από το Χωρικό στον Αγρότη. Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία απέναντι στην Παγκοσμιοποίηση*. Αθήνα : Εξάντας / ΕΚΚΕ.

Καυταντζόγλου Ρ., Κοβάνη Ε. (1999) ‘*Πολιτιστική ταυτότητα και ενσωμάτωση στην Αγροτική Ελλάδα*’, στο Κασίμης Χ., και Λουλούδης Λ., *Υπαιθρος Χώρα: Η Ελληνική Αγροτική Κοινωνία Στο Τέλος Του Εικοστού Αιώνα*, Αθήνα : Εκδόσεις Πλέθρον, 285 – 302.

Κουτσούρης Α, (2000) «*Ενδογενές δυναμικό της Αγροτικής Υπαιθρου: Η σημασία του στις σημερινές διευρυμένες αγορές*» Γιάννενα: εισήγηση στη συνάντηση LEADER.

Βασική Ξενογλώσση

Asheim, T. B. (2000) ‘Industrial Districts: The Contributions of Marshall and Beyond’, in Clark, L. G. Feldman, P. M. And Gertler, S. M. (eds.) *The Oxford Handbook of Economic Geography*, Oxford: 413-431.

Day G (1998) ‘Working with the grain? Towards Sustainable rural and community development’ *Journal of Rural Studies*, **14** (1) 89-105.

Kovach I (1999) Actors of endogenous rural development, competing rural images and formation of reflexive modernity, Communication in XVIII congress of ESRS, Lund, Sweden.

Moreno R., Paci R. & Usai S. (2006), ‘Innovation Clusters in the European Regions’, *European Planning Studies*, **14** (9) 1235-1263.

Murdoch J (2000) ‘Networks - a new paradigm of rural development?’ *Journal of Rural Studies*, **16**, 407-419.

Murdoch J and Abram S (1998) ‘Defining the Limits of Community Governance’ *Journal of Rural Studies*, **14** (1) 41-50.

Πρόσθετη Ξενογλώσση

8th Summer School of the ESRS (1998) ‘Family farms versus big businesses: the structure of agricultural policy-network in Hungary’ *Changing Rural Society in the Era of Globalisation*, Lodz/Poland.

Bengt J (1995) ‘Paradigms and entrepreneurial networks- some methodological challenges’ *Entrepreneurship and Regional Development*, **7**, 215-231.

Serie A (1993) ‘Endogenous development: a concept in search of a theory’ *Options Méditerranéennes*, **23**, 43-53.

Marsden T (1998) ‘New Rural Territories: Regulating the differentiated Rural Spaces’ *Journal of Rural Studies*, **14** (1) 107-117.

Marsden T and Murdoch J (1998) ‘Editorial: The shifting nature of rural Governance and community participation’ *Journal of Rural Studies*, **14** (1) 1-4.

Vyakarman S and Adams R., (2001) ‘Institutional barriers to enterprise support: an empirical study’ *Environment and Planning, Government and Policy*, **19**, 335-353.

Woods M (1998) ‘Advocating Rurality? The Repositioning of Rural Local Government’ *Journal of Rural Studies*, **14** (1) 13-26.

Wittel A (2001) ‘Toward a Network Sociality’ *Theory Culture and Society*, **18** (6) 51-76.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

- 1) www.agrotikianaptixi.gr/plirofories
- 2) [www. Socialeconomy.com](http://www.Socialeconomy.com)
- 3) [www. 3kps.gr /2007-2013](http://www.3kps.gr /2007-2013)
- 4) [www. kenakap. gr](http://www.kenakap. gr)
- 5) www. Eetaa. gr
- 6) www. ec.europa.eu/leaderplus
- 7) Ec.europa.eu/scandplus
- 8) www.anka.gr